DEĞER

AYLIK KÜLTÜR VE YAŞAM DERGİSİ

SAYI: 155 | KASIM 2026 | VEFA

Ceza ve Tevkifevleri
Genel Müdürlüğü Yayınıdır

ctedegerdergisi cte.adalet.gov.tr

ALO ADALET

ALO ADALET 135
81 İLDE

KİMLER BAŞVURABİLİR?

Dosyanın tarafı olan; **5 yılı aşan ve hâlen devam eden dava dosyası** veya **3 yılı aşan ve hâlen devam eden soruşturma dosyası** bulunan kişiler başvurabilir.

BAŞVURU İÇİN HANGİ BİLGİLER GEREKLİDİR?

- T.C. kimlik numarası
- Mahkeme veya savcılık bilgisi
- Dosya esas/soruşturma numarası
- Kayıtlı veya Vatandaş Portal'da doğrulanmış telefon numarası

NASIL BAŞVURU YAPILIR?

Başvurular; **Alo Adalet 135 Hattı, UYAP Vatandaş Portalı** veya **adliyelerde hizmet veren Yargı Hizmetlerinin Etkinliği Büroları** üzerinden yapılabilir.

135 Hattı üzerinden yapılan başvurularda kimlik doğrulamasının ardından **dosya bilgileri ve gecikmeye ilişkin talep** alınır. Görüşme, **yapay zekâ destekli sistem tarafından özetlenerek onaya sunulur.**

BAŞVURU NASIL DEĞERLENDİRİLİR?

Başvuru şartlarını kontrol ediyor, gecikmenin kaynağını **UYAP kayıtları ve istatistiki veriler üzerinden inceliyor,** gerekli hâllerde ilgili birimlerimiz arasında koordinasyon sağlıyoruz.

BAŞVURU NASIL TAKİP EDİLİR?

Başvurunun kayda alındığını **"UYAP SMS"** ile bildiriyoruz.

Dava dosyalarına ilişkin süreç ve sonuçlar **UYAP Vatandaş Portalı** üzerinden takip edilebilir.

Soruşturma dosyalarında gizlilik nedeniyle süreç ve sonuç bilgisi paylaşılmaz.

HANGİ KONULAR ALO ADALET 135 KAPSAMINDA DEĞİLDİR?

- Mahkemenin vereceği kararın içeriğine veya hâkimin takdirine ilişkin talepler
- Hâkim ve Cumhuriyet savcıları hakkındaki şikâyetler
- Aynı dosya için daha önce yapılmış ve incelemesi devam eden tekrar başvurular

SAHİBİ
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Adına
Çelebi YILMAZ
Genel Müdür

YAYIN KURULU
Fatih GÜNGÖR
Genel Müdür Yardımcısı
Yayın Kurulu Başkanı

Alperen ÖZTÜRK
Daire Başkanı

Gül GÜLEÇ
Tetkik Hâkimi

Mücahit ÜNAL
Şube Müdürü

Hakan ERDEM
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü - Editör

GRAFİK TASARIM VE MİZANPAJ
Kurumsal İletişim Daire Başkanlığı
Okan KETEN
Grafiker

YAZARLAR
A. Gül AŞIK DÖNERGÖZ - Ahmet Coşkun ÖZ – Abdullah KAYA Bünyamin ÖRNEK - Celal CEYLAN - Dilek DEREBAŞI - Dr. Mustafa Burak AÇOĞLU – Ezgi ÖRNEK – Elif Azra BOZAN - Ersin KAYA Gamze KURTSATAR - Gülsen GÜN – Gökhan Özgür UZUN - Hayri TURHAL - Hamdi ÖLMEZOĞLU - Mustafa GÜNAY - Nurgül AÇIKGÖZ Özlem YILDIRIM - Reyhan ÖZTÜRK – Sıddıka AKMAN – Simge Sirilay OKTAY - Seda KORKMAZ – Şirin Ceren GÖMLEKSİZ - Tuğçe KARABULUT - Tuba ELİBOL - Yasin YILMAZ – Yasin AYDIN

REDAKTÖRLER
Ayşe GÖKCE - Enes Batuhan TANRIVERDİ - Celal CEYLAN

FOTOĞRAF
Hayri TURHAL

İLETİŞİM
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
Hacı Bayram Mah. Agah Efendi Caddesi
No:12/1 Altındağ/ANKARA
Değer Dergisi Telefon: (0312) 507 05 67
Değer Dergisi Faks: (0312) 223 43 91
e-posta: ctedeger@gmail.com

BASKI
Ankara Açık CİK Matbaası
İstanbul Yolu 15. km Hava Müzesi Karşısı
Şaşmaz/Ankara
Tel: (0312) 278 76 10
Faks: (0312) 278 25 68

MATBAA - BASKI ŞEFİ
Zafer KARAKAYA

YAYIN TÜRÜ
Yerel Süreli Yayın

BASIM TARİHİ
25.11.2026

Hakan ERDEM
Değer Dergisi Yazı İşleri Müdürü

Değerli Okurlar,

Toplumları bir arada tutan ve kuşaklar arasındaki bağı güçlendiren değerlerin başında vefa gelmektedir. Geçmişin emeklerini hatırlamak, fedakârlıkları takdir etmek ve sahip olduğumuz tarihsel mirası gelecek nesillere aktarmak vefa bilincinin temelini oluşturmaktadır. Değer dergimizin kasım sayısında, insan ilişkilerinden toplumsal hayata, tarihimizden kültürel birikimimize kadar geniş bir anlam dünyasına sahip olan vefa kavramını farklı yönleriyle ele alıyoruz.

Kasım ayı, millî hafızamızda önemli yere sahip olan tarihî gelişmeleri ve anlamlı günleri bir araya getiriyor. Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün ebediyete irtihalinin yıl dönümü olan 10 Kasım vesilesiyle hazırladığımız "Ata'ya Veda Geleceğe Vefa" başlıklı yazımızda Atatürk'ün son günlerinden milletimizin yaşadığı büyük hüzne, cenaze töreninden Cumhuriyet'in gelecek kuşaklara yüklediği sorumluluklara uzanan tarihsel süreci ele alıyoruz. 1 Kasım 1928'de yeni Türk harflerinin kabul edilmesini konu alan yazımızda ise Harf İnkılâbı'nın eğitim, kültür ve toplumsal gelişim üzerindeki etkilerini değerlendiriyoruz.

Eğitimin bireyin ve toplumun gelişimindeki belirleyici rolüne de bu sayımızda geniş yer ayırıyoruz. 24 Kasım Öğretmenler Günü kapsamında öğretmenlik mesleğinin tarihsel gelişimine ve eğitim geleneğimizdeki karşılığına dikkat çekiyoruz. Bilginin, tecrübenin ve değerlerin nesilden nesile aktarılmasında büyük sorumluluk üstlenen öğretmenlerimizin emeklerini bir kez daha hatırlıyoruz.

Tarih ve kültür sayfalarımızda Türk havacılık tarihinin öncü isimlerinden Nuri Demirağ'ın girişimcilik serüvenine, Millî Mücadele'nin önemli ikmal güzergâhlarından İstiklal Yolu'na ve fedakârlığın simgesi Şerife Bacı'nın hatırasına yer veriyoruz. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün kurumsal geçmişine ışık tutan Osmanlı arşiv belgeleri aracılığıyla geçmişten günümüze uzanan tarihsel gelişimi inceliyoruz.

Toplumsal farkındalığı artırmayı amaçlayan içeriklerimizde ise insan hayatına doğrudan temas eden önemli konuları gündeme taşıyoruz. Organ Bağışı Haftası kapsamında organ bağışının yaşamsal önemine dikkat çekerken kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal duyarlılığın ve bilinçli hareket etmenin gerekliliğini vurguluyoruz. Bağımlılık konusunu sağlık ve iyileşme süreçleri açısından değerlendiriyor, doğum sonrası ruh sağlığına ilişkin farkındalığı destekleyen bilgilere yer veriyoruz. "Dijital Çağda Yaşlı Olmak" başlıklı yazımızda da teknolojik gelişmeler karşısında yaşlı bireylerin desteklenmesini, dijital okuryazarlığı ve kuşaklar arası dayanışmayı ele alıyoruz.

İnsanın iç dünyasına ve günlük yaşamına dokunan yazılarımızda iyiliğin toplumsal karşılığından alışkanlıkların davranışlarımız üzerindeki etkilerine, ahlaki yaralanmadan bireysel sorumluluk bilincine kadar farklı konuları okurlarımızla buluşturuyoruz. Kültür ve yaşam sayfalarımızda edebiyatın düşünce dünyamıza katkısını, geçmişin izlerini taşıyan mekânları ve kültürel mirasımızın zenginliğini keşfediyoruz. Gezi bölümümüzde Balkanların tarihî ve doğal güzellikleriyle öne çıkan ülkesi Karadağ'a uzanıyoruz.

Her sayımızda olduğu gibi bu ay da bilgilendiren, düşündüren, toplumsal duyarlılığı güçlendiren ve kültürel birikimimize katkı sunan içerikleri okurlarımızla buluşturmanın gayreti içerisindeyiz. Geçmişin biriminden yararlanarak bugünü anlamlandırmanın ve geleceğe karşı sorumluluklarımızı yerine getirmenin, değerlerimizi yaşatmanın en anlamlı yollarından biri olduğuna inanıyoruz.

Kasım sayımızın vefa bilincini güçlendirmesini, geçmişten devraldığımız değerlerin önemini bir kez daha hatırlatmasını ve bu değerleri gelecek kuşaklara aktarma sorumluluğumuza katkı sunmasına vesile olmasını temenni ediyor, tüm okurlarımıza keyifli ve verimli okumalar diliyoruz.

içindekiler

22
Organ Bağışı
Bir Hayata Umut Olmak

24
İletişim
Dijital Çağda Yaşlı Olmak

26
Alışkanlıklar
Alışkanlıkların Konforlu Gölgesi

28
Hayatın İçinden
Peter Pan Gibi Yaşayanlar

30
Eğitim
Şair Burada Ne Anlatmak İstiyor?

32
Foto Değer

34
Gezi
Balkanların Mavi Rüyası
Karadağ

40
Beslenme
Anzer Balının Sırrı

42
Psikoloji
Postpartum Depresyonu

44
Kişisel Gelişim
Vicdanın Taşıdığı Görünmez Yük

14- Etimoloji
Kelimelerle Öğretmen Tarihi

17- Şiir
Miras

18 - Bilim
Göklerdeki İstikbalin Yerli Mimarı : Nuri DEMİRAĞ

20 - Sağlık
Bağımlılık Nerede Başlar?

46
Kadın
25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü

48
Bizim Hikâyemiz
Üniformanın Altında Saklı Bir Hayat

50
Millî Ağaçlandırma
Adalet Ormanları: Denetimli Serbestlik Sisteminin Doğaya ve Topluma Bıraktığı Kalıcı İz

52
Kültürel Değerler
Şiirin Başkenti Kahramanmaraş: Yedi Güzel Adam'dan UNESCO'ya

55
Şiir
Çöl Kaplanı Ferhat Paşa'ya

56
İnsan
Bir Merhabadan Daha Fazlası

58
Dil
Anlama Atılan İlk İlmek

60
90'lar
90'ların Evlerimizdeki İzleri

62
Canlılar Alemi
Sudan Çıkan Dev

64
Bir Fotoğraf Bir Hikâye
Kahramanmaraş Başkonuş Yaylası

T.C.
ADALET
BAKANLIĞI
ÇE
1923

Değerli Okurlarımız,

Bir milletin tarih sahnesindeki varlığını sürdürebilmesi, sahip olduğu değerleri korumasına, kültürel birikimini yaşatmasına ve bu mirası gelecek nesillere aktarabilmesine bağlıdır. Toplumsal hafızamızı diri tutan ve bizi biz yapan değerlerin başında gelen vefa; geçmişin emeklerine duyulan saygıyı, bugünün sorumluluklarını ve yarına dair ödevlerimizi birleştiren güçlü bir bağdır. Milletimizin tarih boyunca sergilediği birlik, beraberlik ve fedakârlık anlayışının temelinde de bu vefa bilinci yer alır. İnsan ilişkilerinden köklü devlet geleneğimize kadar hayatın her alanında karşılık bulan bu değer, millî kimliğimizin ve kültürel mirasımızın korunmasında önemli bir yere sahiptir.

Vefa, geçmişi hatırlamanın ötesinde bugün çevremizdeki insanların hayatına dokunabilmekle de anlam kazanır. Bir büyüğümüzün hatırını sormak, zor durumda olana el uzatmak, bir insanın emeğini takdir etmek ya da ihtiyaç duyulan anda yanında olmak, bu değerin hayatımızdaki en anlamlı örnekleridir. Çünkü insanı ve toplumu güçlü kılan yalnızca büyük başarılar değil, gönüllerde iz bırakan küçük iyiliklerdir. Merhametin, saygının ve dayanışmanın hâkim olduğu bir toplum, köklerinden aldığı güçle geleceğe güvenle yürür. Değer dergimizin kasım sayısında da bu kadim değerin tarihimizde, kültürümüzde ve insan hayatındaki çeşitli yönlerini ele alıyoruz.

Kasım ayı, millî hafızamız açısından derin anlamlar taşıyor. Cumhuriyetimizin banisi Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün ebediyete irtihalinin 88. yıl dönümü olan 10 Kasım, milletimizin ortak hafızasında önemli bir yere sahiptir. Atatürk'ü anmak aynı zamanda Millî Mücadele'nin en zor şartlarında ortaya konulan bağımsızlık iradesini, milletimizin fedakârlığını ve bu uğurda verilen büyük mücadeleyi anlamaktır. Cephede mücadele eden kahramanlarımız kadar cephe gerisinde eşsiz bir özveri sergileyen isimsiz kahramanlarımızı da unutmamak tarihimize karşı taşıdığımız minnetin bir ifadesidir. Bu büyük mücadelenin bizlere emaneti olan Cumhuriyetimizi korumak ise hepimizin ortak sorumluluğudur. Bu vesileyle başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere istiklal ve istikbalimiz uğruna mücadele eden bütün kahramanlarımızı, aziz şehitlerimizi ve ebediyete irtihal eden gazilerimizi rahmet ve minnetle anıyorum.

Cumhuriyetimizin kuruluşuyla birlikte eğitim, kültür ve toplumsal hayatımızda gerçekleştirilen yenilikler, milletimizin geleceğine yön veren önemli adımlar olmuştur. 1 Kasım 1928'de yeni Türk harflerinin kabul edilmesi ve ardından Millet Mekteplerinin açılması, eğitimin toplumun geniş kesimlerine ulaşmasına katkı sağlamıştır. Bu birikimin kuşaktan kuşağa aktarılmasında en büyük sorumluluklardan birini üstlenen öğretmenlerimiz yalnızca bilgiyi değil, millî ve manevi değerlerimizi de geleceğe taşımaktadır. 24 Kasım Öğretmenler Günü onların sabır, emek ve özverilerini takdir etmek için anlamlı bir vesiledir. Bu duygu ve düşüncelerle, geleceğimizin teminatı olan nesillerimizi yetiştiren bütün öğretmenlerimizin 24 Kasım Öğretmenler Günü'nü kutluyorum.

Değerli okurlarımız, köklü devlet geleneğimizin bir parçası olan ceza infaz teşkilatımızın bugüne ulaşmasında emeği bulunan ve görevlerini özveriyle yerine getiren personelimizin gayretleri kurumsal hafızamızın en kıymetli unsurlarıdır. Onların ortaya koyduğu emeği sahiplenmek de insan odaklı hizmet anlayışımızın temelini güçlendiriyor.

Değer dergimizin kasım sayısının ortak değerlerimizi yeniden düşünmemize, insanı ve emeği daha derinden anlamamıza vesile olmasını temenni ediyor, tüm okurlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Sıddıka AKMAN
Denetimli Serbestlik Müdür Yardımcısı
Çanakkale Denetimli Serbestlik Müdürlüğü

VEFA:BİR SEMTTEN BİR DEĞERE

İstanbul, geçmişin izlerini bugünün hayatına taşıyan şehirlerden biridir. Her sokağında, yapısında ve semtinde farklı bir hikâyeyle karşılaşmak mümkündür. Bu hikâyelerin en yoğun hissedildiği yerlerden biri de Tarihi Yarımada'dır. İstanbul'un tarihi dokusunu keşfetmek için çıktığım yolculukta Süleymaniye Camii'ni, Kanuni Sultan Süleyman ile Hürrem Sultan'ın kabirlerini ziyaret ettim. Ardından caminin avlusundan İstanbul'un eşsiz manzarasını seyrederek Tarihi Yarımada'nın sokaklarında yürümeye devam ettim. Bu yürüyüş beni, adını sıkça duyduğum ancak hikâyesini yakından tanımaya yeni başladığım Vefa semtine götürdü.

Bir Kış Akşamının İzinde: Vefa Bozacısı

Kışın soğuk günlerinde insanın içini ısıtan geleneksel içeceklerden biri de bozadır. Ben de hem dinlenmek hem de İstanbul'un geleneksel lezzetlerinden birini tatmak için Vefa Bozacısı'nın yolunu tuttum.

Boza; darı, mısır veya bulgurla hazırlanabilen geleneksel bir Türk içeceğidir. Fermente bir içecek olan boza, mayalandıktan hemen sonra daha tatlıyken bekledikçe ekşimsi bir tat alır. Boza, üzerine serpilen tarçın ve yanında sunulan taze kavrulmuş sarı leblebiyle kendine özgü bir lezzet kazanır.

Vefa Bozacısı'nın bugünkü lezzet anlayışında Hacı Sadık Bey'in önemli bir yeri vardır. 1870 yılında Arnavutluk'un Prizren şehrinden İstanbul'a gelen Hacı Sadık Bey, dönemin daha sulu, koyu renkli ve ekşi bozasından farklı olarak daha koyu kıvamlı, açık sarı renkli ve hafif ekşimsi bir boza üretir. Evinde başladığı boza üretimini, kış gecelerinde bakır güğümlerle sokaklarda boza satarak sürdürür. Artan ilgi üzerine 1876 yılında Vefa semtinde ilk dükkânını açar. Böylece Vefa Bozacısı'nın bugünlere uzanan hikâyesi başlar.

1876 yılında kurulan Vefa Bozacısı, Türkiye'nin en eski ve en tanınmış boza üreticilerinden biri olarak

Vefa Semtinde Bir Cadde

“Vefa semti, adını Osmanlı döneminin önemli mutasavvıf ve âlimlerinden Şeyh Vefa’dan yani Ebü’l-Vefa Muslihuddin Mustafa’dan alır. Tarihi Yarımada’nın üçüncü tepesinde şekillenen bu bölge zamanla önemli bir sosyal ve kültürel merkez hâline gelmiştir.

Şeyh Vefâ Türbesi

günümüze kadar ulaşmıştır. Klasik Osmanlı dönemi mimarisine uygun ahşap detayları ve nostaljik dekorasyonuyla geçmişin ruhunu hissettiren dükkânda Mustafa Kemal Atatürk’ün boza içerken kullandığı bardak da özel bir çerçeve içinde sergilenmektedir.

Bozamı yudumlarken çevredeki sokak ve dükkân isimlerinde sürekli “Vefa” kelimesiyle karşılaşmam dikkatimi çekti. Merakım bu kez bozanın hikâyesinden semtin geçmişine yöneldi. Vefa yalnızca İstanbul’un tarihi semtlerinden biri değil aynı zamanda şehrin kültürel hafızasında yer etmiş bir isimdir. Vefa Meydanı, Vefa Yokuşu, Vefa Mektebi, Vefa Kulübü ve elbette Vefa Bozacısı… Semtin pek çok köşesinde aynı adla karşılaşınca insan ister istemez şu soruyu soruyor: Vefa adı bu semte nereden geliyor, vefanın anlamı nedir?

Vefa Adının Ardındaki Hikâye

Vefa semti, adını Osmanlı döneminin önemli mutasavvıf ve âlimlerinden Şeyh Vefa’dan yani Ebü’l-Vefa Muslihuddin Mustafa’dan alır.

Tarihi Yarımada’nın üçüncü tepesinde şekillenen bu bölge zamanla önemli bir sosyal ve kültürel merkez hâline gelmiştir. Şeyh Vefa’nın burada kurduğu külliye ve çevresindeki yapılar semtin kimliğinin

Vefa - 1959 - Ara Güler

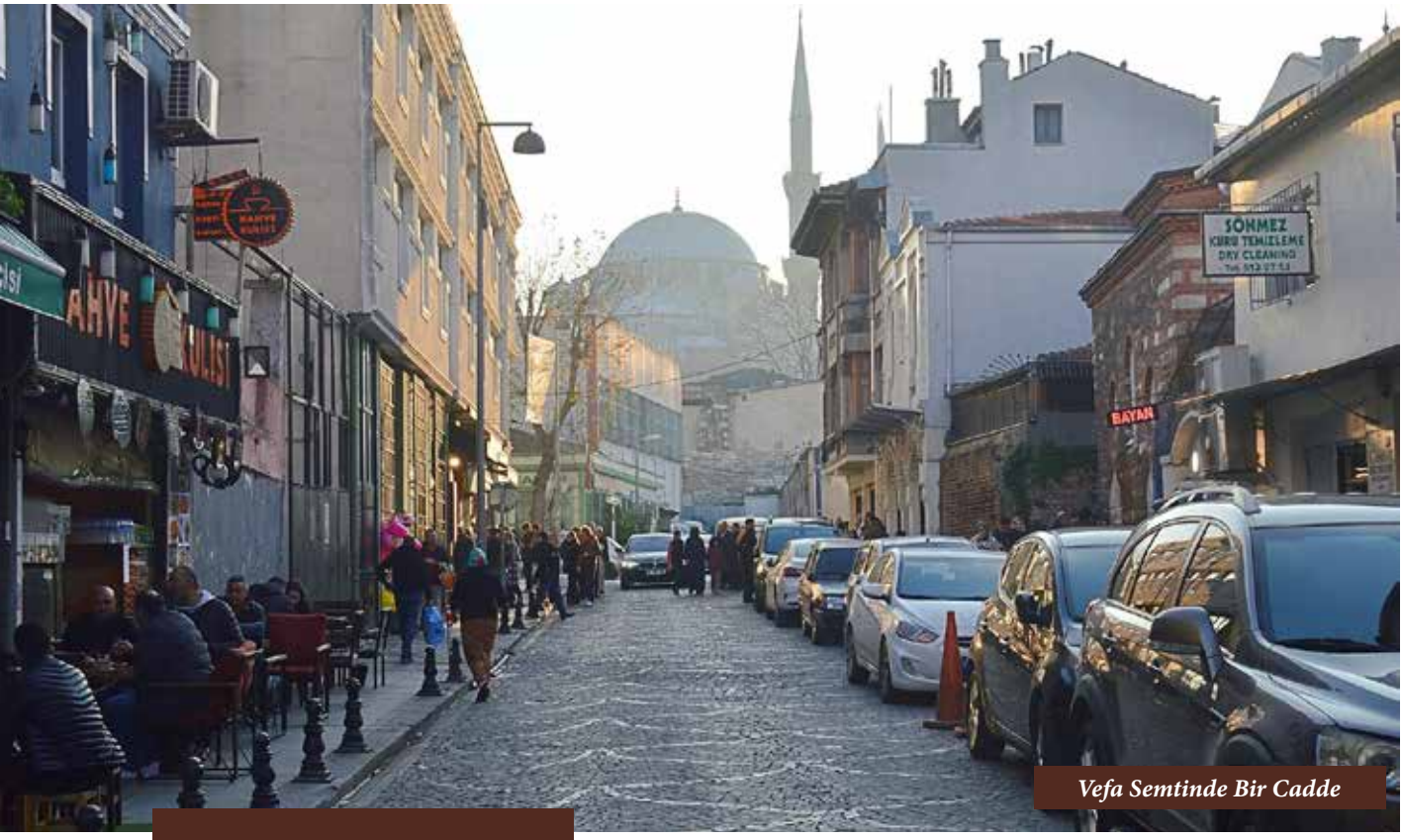
oluşmasında belirleyici olmuştur.

Şeyh Vefa, Osmanlı Devleti’nin kuruluş döneminin ardından İstanbul’un ilim ve kültür hayatının şekillendiği bir dönemde yaşamıştır. Tasavvufî derinliği, ilmî birikimi ve yetiştirdiği insanlarla tanınmış, zâhirî ve bâtınî ilimlere vâkıf olmuştur. Arapça, Farsça ve Türkçe şiirler yazmış, musiki ve astronomi ilimleriyle ilgilenerek sahip olduğu bilgiyi çevresindekilerle paylaşmıştır. Eserleri ve öğrencileri aracılığıyla kendisinden sonraki nesillere de iz bırakmıştır.

İstanbul’un fethinden sonra Fatih Sultan Mehmet şehri, ilim, kültür ve sanat merkezi hâline getirmek istemiştir. Bu amaçla farklı bölgelerden âlim ve sanatkârlar İstanbul’a davet edilmiştir. Ebü’l-Vefa Muslihuddin Mustafa da fetih sonrasında şehre gelen ilim ve din adamlarından biridir.

15. yüzyılın sonlarına doğru Şeyh Vefa’nın adıyla anılan semtte Sultan Fatih tarafından onun adına bir külliye inşa ettirilmiştir. İlk olarak cami ve çifte hamamdan oluşan külliye, II. Bayezid döneminde genişletilmiş hankâh, medrese, imaret, kütüphane, türbe ve çeşme gibi bölümler eklenmiştir.

Şeyh Vefa ile Fatih Sultan Mehmet arasındaki manevi bağ İstanbul’un tarihî hafızasında önemli bir yere sahiptir. Fatih Sultan Mehmet’in Şeyh Vefa’ya duyduğu saygı ve hürmet, onun adına cami ve hamam yaptırmasıyla da kendini göstermiştir.

Vefa Semtinde Bir Cadde

Tarihî kaynaklarda Fatih Sultan Mehmet'in 1481 yılında vefat etmesinin ardından cenaze namazını Şeyh Vefa'nın kıldırdığı aktarılmaktadır. Döneminin önde gelen ilim ve tasavvuf şahsiyetlerinden biri olan Şeyh Vefa, yetiştirdiği talebeler ve bıraktığı manevi mirasla İstanbul'un kültürel hayatında kalıcı izler bırakmıştır. Zamanla adı, yaşadığı ve hizmet verdiği bölgeyle özdeşleşerek bugün "Vefa" adıyla bilinen semtin tarihî kimliğinin bir parçası hâline gelmiştir.

Vefa Nedir?

Bu tarihi yolculuğun sonunda insan ister istemez kelimenin kendisine dönüyor. Arapça kökenli vefa; sözünde durma, verilen sözü yerine getirme, sevgide süreklilik, bağlılık ve sadakat anlamlarını taşır. Vefalı veya vefakâr ise sevgisinde ve dostluğunda sebat eden, bağlarını koruyan kişiyi ifade eder. "Ahde vefa" sözü de verilen söze ve yapılan anlaşmaya bağlılığı anlatır. Vefa yalnızca geçmişi hatırlamak değildir. Asıl anlamı, geçmişte kurulan bağları bugün de koruyabilmektir.

Bir insanın bize yaptığı iyiliği unutmamak, dostumuzun zor zamanlarında yanında durmak, verdiğimiz sözü yerine getirmek ve ilişkilerimizde sürekliliği korumak… Bunların her biri vefanın farklı bir görünümüdür. Belki de bu nedenle vefa, insanın sahip olabileceği en kıymetli ahlaki özelliklerden biridir. Çünkü vefa, insanın yalnızca geçmişle değil insanlarla ve değerlerle kurduğu bağı da gösterir.

İstanbul'un Sokaklarından Hayatımıza

Vefa semtinde geçirdiğim zaman boyunca yalnızca tarihi bir semti gezmediğimi fark ettim. Bir semtin adı üzerinden bir insanın hayatına bir geleneğe bir şehre ve nihai bir değere uzanan yolculuğa çıkmıştım.

Bir yanda yüzyıllardır ayakta duran tarihi yapılar diğer yanda kış akşamlarının vazgeçilmez lezzeti boza. Bütün bunların arasında adını yüzyıllar önce yaşamış bir mutasavvıftan alan bir semt duruyordu.

Bazen bir şehrin hafızası büyük tarih kitaplarından önce sokak isimlerinde saklıdır. Bir dükkânın tabelasında bir çeşmenin kitabesinde ya da yüzyıllardır aynı yerde duran bir yapıda geçmişle bugün arasında görünmez bir bağ kurulur. Vefa da İstanbul'un bu bağlarından biridir. İşte o an anladım ki Vefa yalnızca bir semt adı değil bir duygunun bir sadakatin bir medeniyetin İstanbul'daki ebedi izidir.

Vefa ile başlayan yolculuğun sonunda 'Veda da vefadandır.' diyerek bu kadim semtten yeniden kavuşmak dileğiyle ayrılıyorum.

Kaynaklar
1. Akdağ, A. (2013). Şeyh Ebu'l-Vefâ'nın Tasavvufî Bir Şiirine Cebbârzâde Mehmed Ârif Bey Tarafından Yapılan Şerh: Dâfi'u'z-Zulem Min Kulûbü'l-Ümem. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 2(3), 152-184. https://doi.org/10.7884/teke.189
2. Sekmen, G. (2025). Tasavvufi temsilin görsel anlatımı: TRT Vefa Sultan dizisi örneği (Tez No. 993522) [Yüksek lisans tezi, Bayburt Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi
3. Temizel, A., (2020). Hz. Mevlâna'ya Vefa. Selçuk Üniversitesi Mevlana Araştırmaları Enstitüsü Yayınları,
4. Vefa bozacısı tarihçesi.https://vefa.com.tr/index.php?dil=tr&sayfa=tarihce

Tuğçe KARABULUT
Sağlık Memuru
Erzincan L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

İYİLİĞİN İNCE İŞÇİLİĞİ

İyilik denilince aklımıza ne geliyor? Büyük fedakârlıklar ya da dünyanın kaderini değiştiren kahramanlıklar mı? Hız ve görünür olma telaşının her yanımızı sardığı bu çağda iyiliği adeta görkemli sahnelerde, şaşalı vitrinlerde kanıtlanması gereken bir gösteri gibi yaşamaya başladık. Oysa gerçek iyilik, yapılan işin büyüklüğünde değil düşüncenin zarafetinde gizlidir. Biz bunu unuttuk. İyilik yüksek sese değil sükûta, gösterişe değil hâlden anlamaya meyleder. Bizim kültürümüzde iyilik, insan ilişkilerini aşarak hayatın her alanına nüfuz eden köklü bir erdemdir. Gösterişten uzak, karşılık beklemeden ve çoğu zaman kimseye hissettirilmeden yapılan iyilik, toplumsal değerlerimizin en zarif yansımalarından biridir. Çünkü iyilik kendisini yüksek sesle duyurmaya ihtiyaç duymaz, sessizce âdeta parmak uçlarına basarak insanların hayatına dokunur ve ardında gönüllerde silinmeyecek izler bırakır. Bunu görmek için çok uzaklara bakmak yerine Anadolu coğrafyasının her köşesine bakmak yeterli olacaktır.

Erzincan Kemaliye'nin meşhur tarihi evlerindeki kapı tokmaklarında biri tok ve kalın diğeri incecik ses çıkaran iki ayrı demir tokmak yan yana durur. Kalın tokmak çaldığında ev sahibi kapıdaki misafirin erkek olduğunu, ince tokmak çaldığında ise kadın olduğunu bilir. Kapı bu bilgiye göre usulca açılır. Kapıyı açma esnasında ne bir telaş yaşanır ne de bir mahcubiyet. Bu kapı tokmaklarını ilk bakışta ahşap ve demirin usta ellerde birleştiği sıradan bir mimari ayrıntı olarak görmek mümkündür. Ancak kapıyı çalarken bile içeridekilerin mahremiyetini, sınırlarını ihlal etmemeyi düşünen ve asıl iyiliğin demire bile şefkatle dokunan bu ince fikirde saklı olduğunu inkâr edebilir miyiz?

Ecdadın yoksulu incitmemek için cami avlularına, köşe başlarına yerleştirdiği sadaka taşlarını düşünün. Verenin kimliğini gizlediği, alanın ise karanlık çöktüğünde kimseye görünmeden sadece ihtiyacı olduğu kadarını aldığı bu taşlar yardım etmenin bir kibre, yardım almanın ise bir utanca dönüşmesini engellemek için tasarlanmış anıtsal iyiliklerdir. Dünyanın göğü delen en ihtişamlı abideleriyle kuytu bir köşede sükût eden bir sadaka taşını yan yana getirsek asıl zarafetin hangisinin sinesinde saklı olduğunu söylemeye gerek kalır mı?

Zamanın yıpratıcı hızına inat bugün hâlâ küçük dükkânlarda nefes alan Zimem Defteri geleneği, bu sessizliğin en muhteşem göstergelerinden biridir. Usulca içeri giren, kim olduğunun hiçbir önemi bulunmayan birinin "Şu defterden birkaç sayfa kopar, hesapları bendedir." diyerek adını bile bırakmadan bir gölge gibi çekip gitmesindeki inceliği düşünün. Borcu ödeyenin kimin ocağındaki hüznü dağıttığını kimin omuzlarındaki yükü devirdiğini bilmediği, borcu ödenenin ise kime dua ettiğini bilmediği bir sırdır bu. Şimdi sağ elin verdiğini sol elden gizleyen, verenin gösterişini ve alanın mahcubiyetini önleyen bu incelik anlayışını günümüzün alkış bekleyen o gürültülü iyilikleriyle yan yana koysak asıl zarafetin hangisinin sinesinde saklandığını söylemeye gerek var mı?

Kelimelerin yorulduğu, anlamların aşındığı bugünlerde yeniden o eski kapı tokmaklarındaki zarafete dönmemiz gerekiyor. İyiliği kanıtlanması gereken bir şov hâlinden çıkarıp insan olmanın en doğal varoluş biçimi hâline getirmek hepimizin en kutsal görevidir. Çünkü dünyayı sesli iddialar değil incitmekten imtina eden, kapıyı çalarken bile içeridekileri düşünen o sessiz, sade ve incelikli davranışlar güzelleştirecek.

Bünyamin ÖRNEK
İnfaz ve Koruma Başmemuru
Samsun T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

ATA'YA VEDA GELECEĞE VEFA

Her yıl 10 Kasım sabahı, saatler 09.05'i gösterdiğinde Türkiye'nin en işlek caddelerinden en uzak köylerine kadar hayatın akışı adeta durur. Ülkenin dört bir yanında milyonlarca insan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü saygı ve minnetle anmak üzere bir dakikalık sessizliğe bürünür. Fabrikalarda sirenler çalar, limanlardaki gemiler düdüklerini öttürür, sürücüler araçlarını yol kenarına çekerek saygı duruşunda bulunur.

Okullarda, meydanlarda, kamu kurumlarında milyonlarca insan tek bir vücut tek bir yürek hâlinde derin bir sessizliğe bürünür. Bu devasa sessizlik sıradan bir resmî protokol uygulaması ya da sıradan bir tören ritüeli değildir. Bu, küllerinden doğan bir ülkenin cumhuriyetin kurucu dönemine, bağımsızlık meşalesinin yakıldığı Millî Mücadele'ye ve 10 Kasım 1938'de yaşanan büyük kayba duyulan minnetin nesiller boyu aktarılarak toplumsal hafızaya dönüşmüş hâlidir.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün ömrünün son yılları modern Türkiye Cumhuriyeti'ni köklü ve sarsılmaz temellere oturtma gayesiyle durmaksızın yürütülen yoğun bir mesai ve ne yazık ki giderek ağırlaşan amansız sağlık sorunlarıyla geçmiştir. O, kendi sağlığını ve doktorların mutlak istirahat uyarılarını hiçe sayarak ömrünün son aylarında bile hayati öneme sahip olan "Hatay Meselesi" için adeta canını ortaya koymuştur. Adana ve Mersin seyahatlerine çıkarak Türk ordusunun gücünü dünyaya göstermiş, diplomatik görüşmelerine ve devlet işlerine büyük bir kararlılıkla devam etmiştir. Ancak amansız hastalık galip gelmiş ve 10 Kasım 1938 sabahı, saat 09.05'te, İstanbul Dolmabahçe Sarayı'nda Türk milletinin kurucu liderinin hayata gözlerini yumduğu haberi dalga dalga yayılmıştır. Kara haber aynı gün radyo yayınları ve yıldırım baskı gazeteler aracılığıyla ülkeye ve tüm dünyaya duyurulmuştur.

Türkiye, yeri doldurulamaz liderini kaybetmenin getirdiği tarifsiz ve derin bir yasla sarsılmıştır. Vefat haberi küresel çapta büyük yankı uyandırmıştır. O dönem cephelerde karşı karşıya geldiği askeri dehalar ve dünya siyasetine yön veren devlet adamları, bu büyük liderin ardından tarihe geçecek beyanlarda bulunmuşlardır. Nitekim I. Dünya Savaşı döneminin İngiltere Başbakanı David Lloyd George, Atatürk'ün askeri ve siyasi dehasını "Yüzyıllar nadir olarak bir dahi yetiştirir. Ne yazık ki bu büyük dahi çağımızda Türk milletine nasip oldu." sözleriyle itiraf etmek zorunda kalmıştı. 1938'de vefat haberini alan İngiltere Başbakanı Winston Churchill ise "Her sınıf halkın onun ardından döktükleri içten gözyaşları, bu büyük kahramana ve modern Türkiye'nin Ata'sına değer görünümden başka bir şey değildir." diyerek görüşünü paylaşmıştır. Dönemin ABD Başkanı Franklin D. Roosevelt de "Benim üzüntüm, bu adamla tanışmak hususundaki şiddetli arzumun gerçekleşmesine artık imkân kalmamış olmasıdır." ifadeleriyle duygularını dile getirirken Amerika'nın en büyük generallerinden biri olarak görülen General Douglas MacArthur, "O, asker-devlet adamı olarak çağımızın en büyük liderlerinden biriydi. Türklere bir milletin büyüklüğünün temel taşını teşkil eden kendine güvenme ve dayanma duygusunu vermiştir." diyerek Atatürk'ün bir ulusu nasıl yeniden ayağa kaldırdığını vurgulamıştır.

İstanbul halkının Dolmabahçe Sarayı'nın büyük muayede salonunda Atatürk'ün naaşı önünden gözyaşlarıyla geçerek başlattığı büyük

“Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün ömrünün son yılları modern Türkiye Cumhuriyeti’ni köklü ve sarsılmaz temellere oturtma gayesiyle durmaksızın yürütülen yoğun bir mesai ve ne yazık ki giderek ağırlaşan amansız sağlık sorunlarıyla geçmiştir.

veda, 21 Kasım 1938’de Ankara’da düzenlenen ve dünya devletlerinin temsilcilerinin de katıldığı tarihi bir cenaze töreniyle zirveye ulaşmıştır. Atatürk’ün naaşının Ankara Etnografya Müzesi’ndeki geçici kabrine nakledilmesiyle Türk milletinin modern tarihindeki en büyük anma töreninin ilk büyük aşaması tamamlanmıştır. 10 Kasım’ın bugün taşıdığı derin anlam, geçmişin tarihî tecrübeleriyle gelecek nesillerin sorumlulukları arasında kurduğu güçlü bağda ortaya çıkmaktadır. Atatürk’ü anlamak ve anmak, Millî Mücadele’nin hangi imkânsız şartlar ve yokluklar altında yürütüldüğünü, Cumhuriyet’in hangi hayati ihtiyaçlardan doğduğunu ve milletimizin bağımsızlık uğruna verdiği mücadelenin tarihî anlamını derinden kavramayı gerektirir.

1919’da Samsun’dan başlayan kutlu yürüyüş Amasya, Erzurum ve Sivas kongreleriyle ulusal bir mutabakata dönüşmüştür. Ankara’da millî iradenin merkezileşmesi ve nihayetinde Cumhuriyet’in ilanıyla yepyeni, çağdaş ve laik bir devlet düzenine geçilmiştir. Türk tarihinin farklı dönemlerinde devletin devamlılığı, toplumsal dayanışma ve ortak gelecek düşüncesi kurultaylardan divan teşkilatına, vakıf ve ahilik geleneğinden Cumhuriyet’in kurumsal yapılarına uzanan tarihî süreçte çeşitli biçimlerde karşılık bulmuştur. Pakistan Cumhurbaşkanı Muhammed Eyüb Han’ın, “Atatürk yalnız Türk milletinin değil özgürlüğü uğruna savaşan bütün doğu milletlerinin de önderiydi.” sözünde belirttiği gibi sömürge altındaki tüm uluslara aşılanan o evrensel bağımsızlık karakteri, her bir vatandaşa üzerine düşen ortak sorumluluk duygusunu hatırlatan canlı bir örneğidir.

İşte her 10 Kasım sabahı, saat 09.05’te hayatı durduran o saygı dolu devasa sessizlik sona erdiğinde caddelerde, fabrikalarda ve okul koridorlarında yaşam yeniden büyük bir gürültüyle akmaya başlar. Bu akış sıradan bir geri dönüş değildir. O bir dakikalık yırtıcı sessizlikten çıkan Türk gençliği ve Türk milleti, geçmişten aldıkları o devasa sorumlulukla cehalete meydan okuyan bilimin ve aklın ışığıyla donanmıştır. Siren sesleri bittiğinde başlayan şey Cumhuriyet’in kazanımlarını göğsünü siper ederek koruma andı ve çağdaş uygarlık seviyesinin de üzerine çıkma kararlılığıdır. Bizler, o kısa sessizliğin içinden aldığımız benzersiz güçle Ata’mızın çizdiği o aydınlık ufka doğru her zamankinden daha inançlı daha cesur ve çok daha güçlü adımlarla yürümeye ve geleceği inşa etmeye devam edeceğiz.

Ahmet COŞKUN ÖZ
Öğretmen
Karatepe Açık Ceza İnfaz Kurumu

Millî Mücadele Dönemi'nde elde edilen askeri başarılar yalnızca cephe hattındaki sıcak çatışmaların ve meydan savaşlarının bir sonucu değildir. Bu büyük zaferler, cephe gerisindeki kısıtlı imkânların, yokluklar içindeki insan iradesinin ve lojistik hatların sistematik bir biçimde sevk edilmesine dayanmaktadır.

Kurtuluş Savaşı'nın seyrini ve kaderini tayin eden en kritik ikmal damarlarının başında Kastamonu'nun İnebolu ilçesinden başlayarak Ilgaz Dağları üzerinden Ankara'ya uzanan tarihi "İstiklal Yolu" gelmektedir. İnebolu, Karadeniz üzerinden ulaştırılan stratejik mühimmatın Anadolu'nun içlerine aktarıldığı ana ikmal kapısı işlevi görmüş, bu eşsiz ve hayati göreviyle Türkiye'nin çifte İstiklal Madalyalı tek ilçesi ünvanını kazanmıştır.

Deniz İkmal Hattı ve Denk Kayıkları ile Yürütülen Lojistik Harekât

Millî Mücadele yıllarında İstanbul'da işgal altındaki cephaneliklerden ve dost ülkelerden sağlanan askerî mühimmat Karadeniz yoluyla İnebolu açıklarına ulaştırılmıştır. O dönemde modern ve korunaklı bir limanı bulunmayan İnebolu'da büyük tonajlı yük gemilerinin doğrudan kıyıya yanaşması teknik olarak imkânsızdı. Bu devasa lojistik engel, İnebolulu denizcilerin cesareti ve "denk kayığı" adı verilen geleneksel ahşap teknelerle aşılmıştır.

İnebolu Piyade Kayıkçılar Loncası ile Mavnacılar Loncası mensupları, İtilaf Devletleri'nin deniz ablukasına, Yunan harp gemilerinin kıyı bombardımanlarına ve Karadeniz'in fırtınalı, dalgalı deniz koşullarına rağmen mühimmatı karaya çıkarmayı başarmıştır. Büyük tonajlı gemilerden denize indirilen mühimmat sandıkları denkler hâline getirilerek kayıklara yüklenmiş, sığ suların olmadığı noktalarda kayıkçılar soğuk sularda omuzlarında yük taşıyarak karaya ulaşmıştır.

Karaya indirilen askeri teçhizat ve cephane erkeklerin neredeyse tamamının cephede şehit ya da gazi olması sebebiyle yaşlılar, fedakâr kadınlar ve çocuklar tarafından

kağnılarla sevk edilmiştir. Ilgaz Dağları'nın tipi ve karla kaplı zorlu iklim koşulları aşılarak Ankara'ya ve oradan en kritik cephe hatlarına ulaştırılan bu sevkiyat, dünya harp tarihine geçecek nitelikte eşsiz bir toplumsal dayanışma örneğidir.

Bu tarihî güzergâhta yaşanan en dokunaklı fedakârlık örneklerinden biri, Şerife Bacı'nın kahramanlığıdır. 1921 yılının Aralık ayında küçük bebeğiyle birlikte İnebolu'dan Kastamonu'ya cephane taşıyan Şerife Bacı, ağır kış koşullarına rağmen yoluna devam etmiştir. Şiddetli tipi sırasında cephanelerin ıslanmasını önlemek ve bebeğini soğuktan korumak amacıyla üzerlerine yorganını örtmüş ancak Kastamonu kışlası yakınlarında donarak şehit olmuştur. Bebeği ise cephane sandıkları arasında sağ bulunmuştur. Şerife Bacı'nın bu fedakârlığı, Millî Mücadele'de Türk kadınının üstlendiği tarihî sorumluluğun ve vatan sevgisinin unutulmaz sembollerinden biri olmuştur.

Stratejik Aklın Tescili

Gazi Mustafa Kemal Atatürk, bu ikmal hattının askerî harekât ve Kurtuluş Savaşı'nın başarısı bakımından taşıdığı hayati değeri şu sözüyle tescil etmiştir: "Gözüm Sakarya'da, Dumlupınar'da, kulağım İnebolu'da."

Bu ifade İnebolu'dan akacak cephanenin kesilmesi hâlinde cephelerin

İnebolu Belediye Binası

düşeceğini dolayısıyla savaşın kaderinin bu sahil kasabasının direncine bağlı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. İnebolu halkının ve kayıkçılarının gösterdiği üstün lojistik başarı, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından da takdirle karşılanmıştır.

11 Şubat 1924, 66 Sayılı Kanun ve 102 Yıl Sonra Gelen İkinci Madalya

TBMM'nin 11 Şubat 1924 tarihli oturumunda kabul edilen 66 sayılı Kanun ile İnebolu Piyade Kayıkçılar Loncasına "Beyaz Şeritli İstiklal Madalyası" verilmiştir. Dönemin TBMM kararlarıyla İnebolu Mavnacılar Loncası için de benzer bir madalya verilme kararı alınmış ancak bu karar idari süreçler ve dönemin kargaşası içinde eksik kalmıştır. Yapılan ayrıntılı arşiv araştırmaları sonucunda bu eksiklik belgelenmiş ve aradan geçen 102 yılın ardından 30 Temmuz 2026 tarihinde TBMM Şeref Holünde düzenlenen resmî törenle ikinci İstiklal Madalyası İnebolu'ya

takdim edilmiştir. Böylelikle İnebolu, Millî Mücadele'ye sunduğu eşsiz katkılar sebebiyle iki ayrı İstiklal Madalyası ile taçlandırılan tek ilçe konumunu tarihe altın harflerle yazdırmıştır.

Kurumsal Kültür ve Ceza İnfaz Kurumları İçin Anlamı

İnebolu'nun Millî Mücadele'de üstlendiği stratejik rol sadece geçmişte kalmış kahramanca bir lojistik başarı öyküsünden ibaret görülmemeli, bununla birlikte adalet, birlik, vazife bilinci ve toplumsal sorumluluk ilkelerinin bugüne ışık tutan somut bir tezahürü olarak da anlaşılmalıdır.

Bugün ceza infaz kurumlarında yürütülen iyileştirme, eğitim, meslek edindirme ve topluma kazandırma faaliyetlerinde de bu tarihi bilinç temel bir referans kaynağıdır. Nasıl ki İnebolu kayıkçıları imkânsız şartlarda bile umutlarını kaybetmeyip o yükü karaya ulaştırmayı başardıysa kurumlarımızdaki bireyler de hayatın zorlukları karşısında aynı direnci gösterebilecek güçtedir. İnebolu'nun bu şanlı mirasını kurumsal kültür düzeyinde anlamak ve yaşatmak kamu hizmetinin dayandığı millî, ahlaki ve manevi değerleri pekiştirmede stratejik bir öneme sahiptir.

Eğitimle aydınlanan, vazife bilinciyle hareket eden her birey istikbalimizin duvarlarını ören yeni birer İnebolu kahramanıdır.

Kaynaklar
1. T.C. Resmî Gazete ve Kanun Metinleri
*Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM). 66 Sayılı İnebolu Piyade Kayıkçılar Loncasına Beyaz Şeritli İstiklal Madalyası Verilmesi Hakkında Kanun. Kabul Tarihi: 11 Şubat 1924
2. Arşiv Belgeleri ve Meclis Tutanakları
*TBMM Arşivi ve Meclis Tutanak Dergileri (İnebolu Mavnacılar Loncası'nın madalya sürecine ve idari eksikliklerin giderilmesine yönelik arşiv kayıtları, 2026 yılı tescil ve tören belgeleri)

Tuba ELİBOL
Öğretmen
Küçükçekmece Denetimli Serbestlik Müdürlüğü

KELİMELERLE ÖĞRETMEN TARİHİ

‘Öğretmen’ hayatımızın en tanıdık kelimelerinden biridir. Çocukluğumuzdan itibaren duyduğumuz bu kelime, Türkçenin tarihî söz varlığı içerisinde yeni bir yere sahiptir. Türkçe sözlüklerde 1930’ların ortalarında yer almaya başlayan ve 1935’ten itibaren yaygınlaşan öğretmen kelimesinden önce öğreticilik görevini karşılayan farklı adlandırmalar kullanılıyordu. Bu adlandırmalar döneme, eğitim kurumuna, aktarılan bilgiye ve öğreticinin toplumsal konumuna göre değişiyordu. Bu çeşitlilik, öğretmenlik mesleğinin tarih boyunca farklı görev ve sorumluluklarla şekillendiğini de gösteriyordu.

Öğreticiliğin Değişen Adları

Muallim, öğretme ve talim etme görevini; müderris, medreselerde yürütülen ilmî öğretimi; hoca, bilgi ve rehberlik vasfını; mürebbi, insanı yetiştirme ve terbiye etme sorumluluğunu; üstat ise belirli bir bilgi veya sanat alanında kendisinden öğrenilen yetkin kişiyi ifade ediyordu. Her biri öğreticiliğin farklı bir yönünü öne çıkaran bu kelimeler, geçmişte eğitim ve insan yetiştirme anlayışının tek bir kavramla sınırlı olmadığını da ortaya koymaktadır.

İlimden Öğretmeye Muallim

Muallim, Arapça ‘-l-m’ kökünden türemiştir. ‘Bilmek’ anlamını taşıyan bu kök; ilim, âlim, mâlum, talim ve muallim gibi kelimelerin de temelini oluşturur. Bu kelimeler, bilgi ve bilme kavramı etrafında şekillenen ortak bir anlam alanına sahiptir. ‘Öğreten’ ve ‘talim eden’ anlamındaki muallim, Türkçede tarihî olarak eski bir kullanıma sahiptir. Etimolojik sözlüklerde kelimenin bilinen en eski yazılı örneği, Âşık Paşa’nın 1330 tarihli “Garibnâme” adlı eserine dayandırılmaktadır. Türk Dil Kurumu sözlüğünde de öğretmen karşılığıyla tanımlanan muallim, bilen ve bilgisini başkasına aktaran kişiyi ifade eder. Kelimenin kullanım alanı özellikle Tanzimat Dönemi sonrasında ortaya çıkan yeni eğitim kurumlarıyla birlikte genişlemiştir. Modern mekteplerde görev yapan öğreticiler için de kullanılan muallim böylece geleneksel eğitim anlayışından yeni eğitim sistemine uzanan bir kavram hâline gelmiştir.

Ders Veren İlim Adamı Müderris

Öğretmen kelimesinin tarihî karşılıklarından söz ederken ‘müderris’ kelimesini ayrı tutmak gerekir. Çünkü müderris, basitçe eski dildeki öğretmen anlamını karşılamamaktadır. Kelime ders kökünden gelir. Arapça ders kökünün

Edirne Kız Öğretmen Okulu

okumak, anlamak, bir metni öğrenmek için tekrar etmek anlamındaki yapısından türeyen müderris, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde özellikle medreselerde görev yapan, ilmî öğretimden sorumlu kişileri tanımlamaktadır.

Ünvandan Hitaba Hoca

Hoca kelimesi, Farsçada hâce kelimesiyle ilişkilendirilir ve tarihî kullanımda saygın kimse anlamını taşır. Kelimenin bilinen ilk yazılı örneklerinden biri, Edip Ahmet Yüknekî'nin 12. yüzyılda kaleme aldığı "Atabetü'l Hakayık" adlı eserde karşımıza çıkar. Eserde yaşlı kimse ve bir saygı bildiren hitap anlamında kullanılan hoca zamanla farklı toplumsal ve eğitimsel bağlamlarda yaygınlaşmıştır. Günümüzde de eğitim hayatından gündelik konuşmaya kadar geniş bir kullanım alanına sahip olan 'hoca' kelimesi Türkçede canlılığını korumaktadır.

Öğretmekten Yetiştirmeye Mürebbî

Mürebbî, Arapça kökenli bir kelime olup yetiştirme ve terbiye etme anlamlarıyla ilişkilidir. Kelime anlamı itibarıyla da mürebbi, bilgi vermekle sınırlı kalmayıp bireyin karakterinin, davranışlarının ve yeteneklerinin gelişimine de katkı sunan kişiyi ifade eder. Bu anlam, geleneksel eğitim anlayışında bilgi aktarımı ile insan yetiştirmenin birbirinden ayrı düşünülmediğini gösterir.

Türk-İslâm eğitim geleneğinde talim ve terbiye kavramları uzun süre birlikte ele alınmıştır. Talim, bilgi ve beceri kazandırmayı, terbiye ise kişinin sahip olduğu kabiliyetleri geliştirmeyi ve olgunlaştırmayı ifade eder. Bu iki kavram eğitimin hem öğretme hem de insan yetiştirme boyutunu ortaya koyar. Geçmişte talim ve terbiye gibi kavramlarla ifade edilen bu geniş anlam alanı, öğreticiliğin neden tek bir kelimeyle açıklanamayacağını da gösterir.

Talim ve terbiye kavramları, tarihî kökleriyle günümüz eğitim anlayışında da karşılığını bulmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki Talim ve Terbiye Kurulu

"'Öğretmen' hayatımızın en tanıdık kelimelerinden biridir. Çocukluğumuzdan itibaren duyduğumuz bu kelime, Türkçenin tarihî söz varlığı içerisinde yeni bir yere sahiptir. Türkçe sözlüklerde 1930'ların ortalarında yer almaya başlayan ve 1935'ten itibaren yaygınlaşan öğretmen kelimesinden önce öğreticilik görevini karşılayan farklı adlandırmalar kullanılıyordu.

Başkanlığının isminde bu iki kavramın yaşatılması, söz konusu kavramların eğitim dilimizdeki sürekliliğini göstermektedir.

Şehzadenin Eğitiminden Hayatına: Lala

Lala kelimesi Farsça kökenlidir. Kelimenin eski anlam alanında hizmet ve bakım kavramları bulunurken zaman içerisinde hükümdar, bey ve han çocuklarının eğitiminden ve yetiştirilmesinden sorumlu kişiyi ifade etmeye başlamıştır.

Lala, kelime anlamıyla bugünkü 'öğretmen' sözcüğünün karşılığı değildir fakat öğretmenlik tarihinin insan yetiştirme boyutunu anlamak için önemli bir kavramdır. Ele alınan kelimeler birlikte değerlendirildiğinde Osmanlı döneminde ve daha önceki Türk-İslâm eğitim geleneğinde öğreticiliğin tek bir kelimeyle açıklanmadığı görülür.

Tanzimat Dönemiyle Birlikte Yeni Bir Öğretici Tipi

19. yüzyıla gelindiğinde eğitim dünyasında önemli bir dönüşüm başlamış, Tanzimat Dönemi ile birlikte yeni eğitim kurumları ortaya çıkmıştır. Bu kurumlarda görev yapacak öğreticilerin yetiştirilmesi amacıyla 1848'de Dârülmuallimîn açılmıştır. Bu gelişme, öğretmenliğin özel bir eğitimle hazırlık gerektiren meslek olarak kurumsallaşması yönünde önemli bir adım olmuştur.

Cumhuriyet dönemi ile birlikte öğretmenlik mesleği anlayışı daha belirgin bir hukuki çerçeveye kavuşmuş ve 1924 tarihli 439 sayılı Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu ile muallimlik devletin genel hizmetlerinden talim ve terbiye görevini üstlenen bir meslek olarak tanımlanmıştır.

Öğretmen Adının Doğuşu

Dilin sadeleştirilmesi ve eğitim dilinde Türkçe terimlerin yaygınlaştırılması sürecinde 'öğretmen' kelimesi zamanla bugünkü anlamıyla kullanılmaya başlanmıştır. 1930'ların ortalarından itibaren sözlüklerde yer almaya başlayan bu kelime 1935 sonrasında yaygınlık kazanmıştır. Bu süreçte muallim, mürebbî, hoca ve müderris gibi farklı anlamlarda kullanılan kelimelerin yanında öğreticilik mesleğini karşılayan ortak bir ad olarak 'öğretmen' kelimesi öne çıkmıştır. Türk Dil Kurumunun 1974 tarihli Eğitim Terimleri Sözlüğü'nde öğretmen, öğrenme yaşantıları kazandıran, bireyin gelişimine kılavuzluk eden ve yetişmesine yardımcı olan kişi olarak tanımlanır.

Kelime Tarihinden Mesleğin Anlamına

Öğretmenlik, tarihî birikimin üzerine kurulu, bilgi ve sorumluluğu bir arada taşıyan temel meslekler-den biridir. Müderristen öğretmene uzanan bu tarihsel yolculuk, toplumun eğitimden ve insan yetiştirmekten ne anladığını da açıklamaktadır. Bugün öğretmenlik, bu köklü birikimin çağdaş eğitim anlayışı içindeki karşılığıdır.

24 Kasım Öğretmenler Günü, bu tarihsel birikimi ve mesleğin taşıdığı sorumluluğu yeniden düşünmek için anlamlı bir vesiledir. Ceza infaz kurumları ve denetimli serbestlik müdürlüklerinde görev yapan öğretmenler de eğitim ve iyileştirme çalışmalarıyla bu sorumluluğun farklı bir boyutunu üstlenmektedir.

Başöğretmen Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün eğitim mirası ışığında geçmişten bugüne insanın gelişimine emek veren ve mesleğini farklı çalışma alanlarında sürdüren tüm öğretmenlerimizin 24 Kasım Öğretmenler Günü'nü kutluyorum.

Kaynaklar
1. Türk Maarif Ansiklopedisi, 'Öğretmen'
2. TDV İslâm Ansiklopedisi, 'Müderris, Hoca, Atabeg'
3. Türk Dil Kurumu. (1974). Eğitim Terimleri Sözlüğü

Mustafa GÜNAY •
İnfaz ve Koruma Memuru
Kayseri 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Miras

Sıla dedikleri avuçlarında büyüdüğüm o eski çocukluk odasıymış,
Geniş zamanların ardında bıraktığım hısım akraba sesleri.
Şimdi kendi kurduğum bu küçük cumhuriyetin,
Bu yeni yuvanın eşiğinde durup geçmişe bakıyorum.
Üzerimde babamın eski hırkasının kokusu,
İçimde onlardan devraldığım o dilsiz sadakat.
Vefa dediğin bir babadan oğula, bir ocaktan diğerine
Sessizce sızan o sırmalı sırmasız kutsal miras.

Bizim evde kan kusup kızılcık şerbeti içmek bir aile geleneğiydi.
Annem yorulmasın diye pazar dönüşü elindeki fileyi kapışırdı kardeşlerim.
Gözümün önündedir hâlâ
Amcamın borcu kapansın diye ceketini eski bir kış günü rehin bırakan babam,
Ve bunu evde tek bir gün bile laf etmeyen o asil sükût.
"Düşenin dostu olmaz." derler ya hani bu fani dünyada,
Biz birbirimize siper olmayı o loş koridorlarda,
O yoksul ama mağrur odalarda öğrendik.

İşte bu yüzden çocuklarım, bu yüzden güzel eşim,
Çayın buğusu yayılırken pazar sabahları masamıza,
Ben aslında babamın o eski sofrasını kuruyorum yeniden size.
Çiğ süt emmiştir insanoğlu, nankördür derler zaman zaman,
Ama ben sizde o çiğliği kurutmak istiyorum,
Tıpkı bana yapıldığı gibi.
Birinizin gözüne bir damla gece düşse
Diğerinin ışık olup koşmasını bekliyorum bu odada.

Büyük lokma ye büyük konuşma derdi dedem,
Ben büyük konuşmuyorum sadece köklerime tutunuyorum.
Kardeşine iki kilo elma götüren o çocuk bendim eskiden,
Şimdi evine ekmek getirirken gözlerinin içine bakan bir baba oldum.
Akrabanın sitemini hayra yormayı,
Sözün namusunu her şeyden üstün tutmayı,
Ben o eski ahşap evin mutfağında, bir gazete sayfasının hışırtısında öğrendim.

Şimdi bu yeni çatının altında, bu taze yuvanın kalbinde,
Geçmişten getirdiğim ne varsa seriyorum önünüze.
Şiir falan hikâye çocuklarım,
Asıl şiir dedenizin bana bıraktığı o vefa sancağını,
Sizin o küçük, masum omuzlarınıza incitmeden yerleştirebilmektir.
Bu ev yıkılmıyorsa eğer
Bu oda hâlâ böyle cennet kokuyorsa,
O eski toprağın bereketi, o kadim vefanın buradaki izidir.

Unutmayın evlatlarım yine söylüyorum: "Vefa, sözün namusudur."

Yasin YILMAZ
Kâtip
Kalkandere Açık Ceza İnfaz Kurumu

GÖKLERDEKİ İSTİKBALİN YERLİ MİMARI: NURİ DEMİRAĞ

“Nuri Demirağ yalnızca bir uçak üreticisi değildi. O, İstanbul Boğazı’na köprü yapma projesinden Keban Barajı fikrine uzanan sayısız vizyoner girişimiyle döneminin çok ötesinde düşünen bir mühendis ve bir dehaydı.

Bugün dünya teknoloji basını, servetini uzay hayalleri için harcayan, dikey iniş yapabilen roketler tasarlayan ve “yapılamaz” denilenleri gerçekleştiren Elon Musk’ı konuşuyor. Özel sektörün havacılık ve uzay sanayisine girmesi bize 21. yüzyılın bir yeniliği gibi sunuluyor. Oysa bu topraklarda günümüz teknoloji devlerinden yaklaşık doksan yıl önce benzer bir vizyonla yola çıkan, servetini göklerdeki istikbale yatıran bir isim vardı: Nuri Demirağ.

Nuri Demirağ’ın hikâyesi sıradan bir biyografinin sınırlarını aşar; Türkiye’nin sanayi ve teknoloji tarihinde nelerin başarılabildiğini, inanç ve azimle ne tür imkânsızlıkların aşılabildiğini ve maalesef hangi büyük fırsatların kaçırıldığını gösteren çarpıcı örneklerden biridir.

Demir Ağlardan Çelik Kanatlara

Nuri Demirağ iş hayatına doğrudan havacılıkla başlamadı. Cumhuriyetin ilk yıllarında devletin kısıtlı imkânları nedeniyle yabancı firmalara verilen demir yolu ihalelerine cesaretle girdi. En sarp ve zorlu coğrafyalarda 1.250 kilometre uzunluğunda demir yolu inşa etti. Ülkenin dört bir yanını demir ağlarla örmesindeki bu üstün başarısı ve vatanperver çabası nedeniyle Mustafa Kemal Atatürk tarafından kendisine “Demirağ” soyadı verildi.

Elde ettiği büyük serveti kişisel zenginliğini büyütmek veya yastık altında saklamak yerine Türkiye’nin gökyüzündeki bağımsızlığına yatırım yapmak için kullandı. Bugün dünya devlerinin uzay endüstrisinde özel bir girişim olarak üstlendiği role benzer biçimde Nuri Demirağ da o dönemde devletin ağırlıkta olduğu havacılık alanına kendi sermayesiyle yöneldi. O, girişimini yabancı uzmanlara ve hazır lisanslara değil tamamen Türk mühendislerine ve yerli tasarım gücüne duyduğu güvenle şekillendirdi.

Nu.D.36 ve Nu.D.38: Yerli Uçak Tasarımları

Nuri Demirağ, 1936 yılında Beşiktaş’ta (bugünkü Deniz Müzesi’nin bulunduğu yerde) devrim niteliğinde bir uçak atölyesi kurdu. Asıl hedefi, dönemin yaygın pratiği olan montajcılığın ötesine geçerek yüzde yüz yerli bir uçak tasarlamaktı. Bu vizyonun ilk meyvesi olarak eğitim uçağı olan Nu.D.36’yı üretti. Hemen ardından ise dönemi için gerçek bir mühendislik harikası olan asıl projesi Nu.D.38 yolcu

uçağını tasarladı. Bu uçak, çağının çok ötesinde özelliklere sahipti:

• ***Türk Mühendisliği:*** Yabancı bir modelin kopyası değil tamamen özgün ve millî bir tasarıma sahipti.

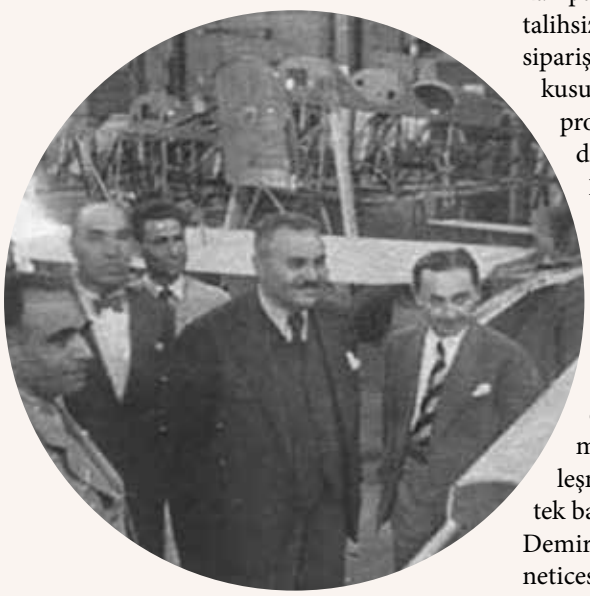
• ***A Sınıfı Yolcu Uçağı:*** Altı kişilik kapasiteye sahip bu uçak saatte 325 kilometre hıza ulaşabiliyor ve 1.000 kilometre gibi etkileyici bir menzile uçabiliyordu.

• ***Uluslararası Tescil:*** Dünya havacılık otoriteleri tarafından "A sınıfı yolcu uçağı" olarak uluslararası düzeyde tescil edildi ve güvenilirliği kanıtlandı.

Bugün yerli otomobilimiz veya insansız hava araçlarımızla duyduğumuz millî gururun bir benzerini Nuri Demirağ, 1936 yılında başlattığı bu öncü havacılık hamlesi ve ürettiği yerli uçaklarla yaşatmıştı.

Gök Okulu ve Bütüncül Havacılık Vizyonu

Teknoloji üretimi yalnızca bir cihaz geliştirmekten ibaret değildir. O cihazı üretecek, geliştirecek ve kullanacak nitelikli insan gücünü yetiştirmeyi de gerektirir. Nuri Demirağ, bu ihtiyacı çok erken bir dönemde öngördü. Havacılık sevgisini genç yaşlarda aşılamak amacıyla önce memleketi Sivas Divriği'de bir Gök Ortaokulu açtı.

Ardından İstanbul Yeşilköy'de kapsamlı bir "Gök Okulu" kurdu. Kendi fabrikasında ürettiği yerli uçaklarla yine kendi kurduğu bu okulda 290 Türk pilotu yetiştirdi. Üretim ile eğitimi aynı çatı altında buluşturan bu bütüncül yaklaşım günümüz teknoloji dünyasında çokça vurgulanan "tam entegre ekosistem" anlayışının 1930'lardaki öncü örneklerinden biri niteliğindeydi.

Havacılık Girişiminin Karşılaştığı Sorunlar

Nuri Demirağ'ın büyük bir vizyonla başlattığı havacılık girişiminin sonu maalesef hedeflendiği ölçüde parlak olmadı. Türk Hava Kurumu için üretilen uçaklar, yaşanan teknik anlaşmazlıklar ve öne sürülen bahaneler nedeniyle teslim alınmadı. Uçakların reddedilmesi sürecinde Eskişehir'deki bir test ve eğitim uçuşu esnasında uçağın piste inerken alana hayvanların girmesini önlemek amacıyla açılan ve pilot tarafından fark edilemeyen bir su hendeğine takılarak düşmesi gibi elim bir kaza, acımasız karalama kampanyalarına alet edildi. Bu talihsiz kaza bahane edilerek tüm siparişler iptal edildi ve uçakların kusurlu olduğu algısı yaratılarak proje fiilen engellendi. Üstelik dönemin koşulları içinde 1930'ların sonu ve 1940'ların başında İspanya, İran ve Irak gibi ülkelerin bu uçaklara resmî olarak talip olmasına rağmen Nuri Demirağ'ın uçaklarını yurt dışına satma ve ihraç etme girişimlerinin de önü kesildi. Aylarca süren mahkemeler, iptal edilen sözleşmeler ve ağır hukuki süreçle tek başına mücadele eden Nuri Demirağ, büyük maddi kayıplar neticesinde fabrikasını kapatmak zorunda kaldı.

Döneminin en iddialı ve modern uçaklarından Nu.D.38'i üreten, Türkiye'nin havacılıktaki bağımsızlık sembolü bu dev tesisin kapanarak daha sonra bir soba fabrikasına dönüşmesi yarım kalan bu büyük vizyonun ne derece vahim bir kayıpla sonuçlandığını en acı biçimde ortaya koydu.

Yarım Kalan Hikâyeyi Tamamlamak

Nuri Demirağ yalnızca bir uçak üreticisi değildi. O, İstanbul Boğazı'na köprü yapma projesinden Keban Barajı fikrine uzanan sayısız vizyoner girişimiyle döneminin çok ötesinde düşünen bir mühendis ve bir dehaydı. Günümüzün büyük teknoloji girişimcileriyle yapılan benzetmelerin temelinde de onun bu sınır tanımaz vizyonu yer alır. Ancak dönemin şartları, kısır çekişmeler ve engellemeler, onun hayallerinin önemli bir bölümünün gerçekleşmesine imkân tanımadı.

Bugün Türkiye'nin savunma sanayisinde ve yüksek teknoloji alanında kaydettiği gurur verici ilerlemeyi değerlendirirken Nuri Demirağ'ı hatırlamak sanayi tarihimizin önemli bir dönemini anlamak açısından değer taşımaktadır. Onun trajik ama bir o kadar da ilham verici hikâyesi bize şunu fısıldar: İmkân verildiğinde ve engeller ortadan kaldırıldığında Türk gençlerinin ufku ve üretim kapasitesi hiçbir sınır tanımaz.

Dr. Mustafa Burak AÇOĞLU •
Sağlık Daire Başkanı
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Bağımlılık Nerede Başlar?

Bir İnsan Ne Zaman Bağımlı Olur?

İlk sigarasını yaktığında mı, ilk kez alkol aldığında mı, merak edip bir maddeyi denediğinde mi yoksa "Ben istersem bırakırım." cümlesini defalarca kurduğu hâlde bir gün artık bırakamadığını fark ettiğinde mi? Sorunun cevabını zorlaştıran da tam olarak budur: Bağımlılık çoğu zaman başladığı anı bize açıkça göstermez.

Alışkanlık ile bağımlılık aynı şey değildir. Sabah kahvesini aynı fincanda içmek, eve gelince televizyonu açmak, her akşam aynı koltuğa oturmak birer alışkanlığa dönüşebilir. Alışkanlık, tekrarlarla otomatikleşen bir davranıştır. Bir alışkanlığı değiştirmek zor olabilir. Bağımlılıkta ise mesele yalnızca vazgeçmenin zorluğu değildir. Kontrol giderek zayıflar, madde daha fazla önem kazanır ve kişi zarar gördüğü hâlde kullanmayı sürdürebilir. İşte sınır burada belirginleşmeye başlar.

Başlangıçta insan kullanımını önemsiz görebilir. Zamanla kontrolün hâlâ kendisinde olduğuna inanır. Sonra azaltmayı düşünür, erteler, yeniden dener. Bir gün ise kendisine daha önce sormadığı bir soruyu sorar: "Ya artık bırakamıyorsam?" İşte burada kompulsif davranış dediğimiz durum ortaya çıkar: Kişi zarar gördüğünü bilir, durmak da ister fakat kullanma dürtüsüne karşı koymak giderek zorlaşır.

O hâlde ilk soru belki de şudur:

"Bu davranışı sen mi yönetiyorsun, yoksa artık o mu seni yönetiyor?"

Bilimsel sınıflandırmalar bu sınırı daha görünür hâle getirmeye çalışır. Dünya Sağlık Örgütü'nün ICD-11 sınıflandırması bağımlılığı üç temel özellik üzerinden değerlendirir:

1. Madde kullanımı üzerindeki kontrolün bozulması,

2. Maddenin diğer ilgi, sorumluluk ve etkinliklerin önüne geçerek giderek daha fazla öncelik kazanması,

3. Bazı maddelerde tolerans ve yoksunluk gibi fizyolojik özelliklerin ortaya çıkması.

Bağımlılık tanısı için bu üç temel özellik alanından en az ikisinin bulunması gerekir.

Amerikan Psikiyatri Birliğinin DSM-5-TR sistemi ise madde kullanım bozukluğunu on bir ölçüt üzerinden değerlendirir:

1. Planlanandan daha fazla veya daha uzun süre kullanmak,

2. Azaltmak ya da bırakmak isteyip başaramamak,

3. Maddeyi elde etmek, kullanmak veya etkisinden kurtulmak için çok zaman harcamak,

4. Craving (aşerme, maddeye karşı güçlü istek ve dürtü) yaşamak,

5. İş, okul veya ailedeki önemli sorumlulukları yerine getirememek,

6. Sosyal veya kişiler arası sorunlara rağmen kullanmayı sürdürmek,

7. Önemli sosyal, mesleki veya eğlence faaliyetlerini azaltmak ya da bırakmak,

8. Tehlikeli durumlarda madde kullanmak,

9. Bedensel veya ruhsal zarar gördüğünü bildiği hâlde kullanmaya devam etmek,

10. Tolerans gelişmesi (aynı etkiyi elde etmek için zamanla daha fazla maddeye ihtiyaç duyulması),

11. Yoksunluk belirtilerinin ortaya çıkması.

Aynı 12 aylık dönemde bu ölçütlerden iki-üçünün birlikte bulunması hafif, dört-beşinin birlikte bulunması orta, altı veya daha fazlasının birlikte bulunması ise ağır madde kullanım bozukluğu olarak değerlendirilir. Ama bütün bu ölçütlerin arkasında sayılardan daha önemli bir mesele vardır: Madde insan hayatında nasıl bir yer işgal etmeye başlar?

Bu ölçütleri okuduğumuzda önemli bir şey fark ederiz. Bilim yalnızca "Ne kadar kullanıyor?" diye sormaz. Kontrole, sorumluluklara, ilişkilere ve insanın vazgeçmeye başladığı şeylere de bakar. Çünkü bağımlılık yalnızca bir maddenin daha fazla kullanılması değildir. Bazen asıl değişim hayatın öncelik sıralamasında meydana gelir.

Başlangıçta madde kişinin hayatında küçük bir yer kaplar. Sonra o yer genişler. Önce boş zamanlara, ardından düşüncelere, arkadaş seçimlerine, harcanan paraya ve geleceğe ilişkin planlara dokunur. Bir zamanlar önemli olan şeyler geri çekilirken madde öne doğru yürür.

"Alışkanlık ile bağımlılık aynı şey değildir. Sabah kahvesini aynı fincanda içmek, eve gelince televizyonu açmak, her akşam aynı koltuğa oturmak birer alışkanlığa dönüşebilir. Alışkanlık, tekrarlarla otomatikleşen bir davranıştır. Bir alışkanlığı değiştirmek zor olabilir. Bağımlılıkta ise mesele yalnızca vazgeçmenin zorluğu değildir.

Tanının ardından başka bir soru gelir: "Peki bu insanın neye ihtiyacı var?" ASAM (American Society of Addiction Medicine-Amerikan Bağımlılık Tıbbı Derneği") bu noktada devreye giren çok boyutlu bir klinik değerlendirme çerçevesidir. DSM ve ICD tanıyı tarif ederken ASAM, kişinin tıbbi, ruhsal ve sosyal ihtiyaçlarını değerlendirerek uygun tedavi ve bakım düzeyinin belirlenmesine yardımcı olur.

Peki, sık sorulan şu sorunun yanıtı nedir: Bir defa kullanmakla bağımlı olunur mu?

Bu sorunun içinde çoğu zaman başka bir arayış vardır: "Kaç kere kullanırsam sorun olur?"

Kimse ilk kullanımında ileride kontrolünü kaybedip kaybetmeyeceğini veya hangi biyolojik ve psikolojik yatkınlıkları taşıdığını bilemez. Üstelik tehlike yalnızca ileride bağımlılık gelişmesi değildir. Tek kullanımda bile zehirlenme, bilinç kaybı, kaza, ağır ruhsal belirtiler ve ölüm meydana gelebilir. Bu nedenle "Bir kereden bir şey olur mu?" sorusundan daha anlamlı bir soru vardır: "Bir kez denemeye değer mi?" değil "Bir ömür mücadele etmeye değer mi?"

Bağımlılık yalnızca kullanım sıklığıyla ya da kişinin kendisini kontrol edip edemediğini düşünmesiyle açıklanamaz. Madde kullanımı kişinin sağlığını, ilişkilerini, işini, eğitimini ve geleceğini zamanla etkileyebilecek ciddi riskler taşır.

Bağımlılık çoğu zaman bir anda ortaya çıkmaz. İnsan hangi kullanımın bir sonrakine hangisinin alışkanlığa ya da kontrol kaybına dönüşeceğini önceden bilemez. Bildiğimiz bir şey varsa o da şudur: Her madde bağımlılığı öyküsünün bir ilk kullanımı vardır.

Reyhan ÖZTÜRK
Sosyal Çalışmacı
İzmir 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

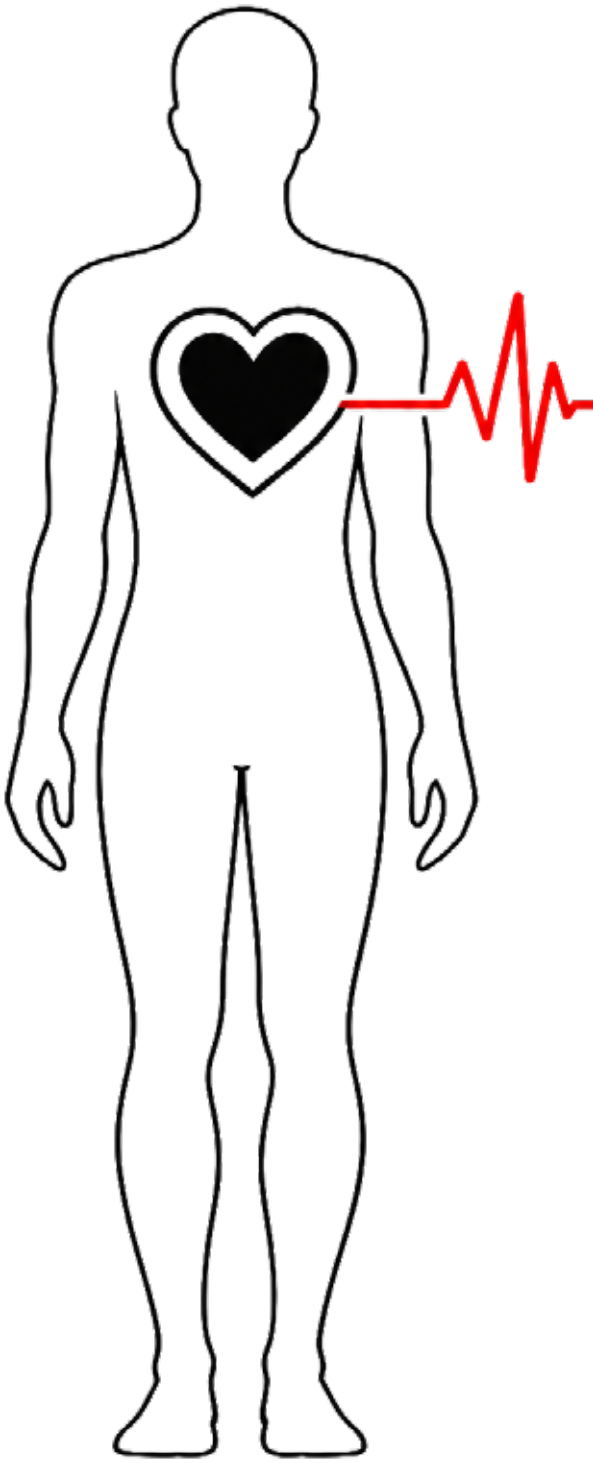
BİR HAYATA

Tedavisinde organ veya doku naklinin gerekli olduğu hastalıklar dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de önemli bir sağlık sorunu olmaya devam ediyor. Organ bağışı, kişinin hayattayken özgür iradesiyle organ veya dokularının yaşarken ya da ölümünden sonra başka hastaların tedavisinde kullanılmasına izin vermesidir. Organ nakli ise işlevini yerine getiremeyen bir organın yerine canlı bir vericiden veya beyin ölümü gerçekleşmiş kişiden alınan sağlıklı ve aynı görevi üstlenecek bir organın nakledilmesidir.

Ülkemizde her yıl 3-9 Kasım tarihleri organ bağışına dikkat çekmek, bağışı teşvik etmek ve bu konudaki bilinci yaygınlaştırmak amacıyla "Organ Bağışı Haftası" olarak kutlanmaktadır. Yasal düzenlemelere ve sağlık hizmetlerindeki gelişmelere rağmen toplumda organ bağışı konusunda bilgi eksiklikleri bulunmaktadır. Bu nedenle doğru bilginin yaygınlaştırılması ve organ bağışı bilincinin geliştirilmesi önem taşımaktadır.

Türkiye organ nakli faaliyetleri bakımından teknik altyapıya, uzmanlaşmış sağlık personeline ve nakil merkezlerine sahiptir. Organ nakli süreçleri Sağlık Bakanlığının koordinasyonunda yürütülmekte ve ilgili işlemler kayıt altına alınmaktadır. Ülkemizde böbrek, karaciğer, kalp, akciğer, pankreas ve ince bağırsak gibi organların yanı sıra kornea, kemik ve kemik iliği gibi doku ve hücrelere ilişkin nakil uygulamaları da gerçekleştirilmektedir. Sağlık Bakanlığının 2025 yılında yaptığı açıklamalarda Türkiye'de yılda beş binin üzerinde organ nakli gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

"Türkiye organ nakli faaliyetleri bakımından teknik altyapıya, uzmanlaşmış sağlık personeline ve nakil merkezlerine sahiptir. Organ nakli süreçleri Sağlık Bakanlığının koordinasyonunda yürütülmekte ve ilgili işlemler kayıt altına alınmaktadır.

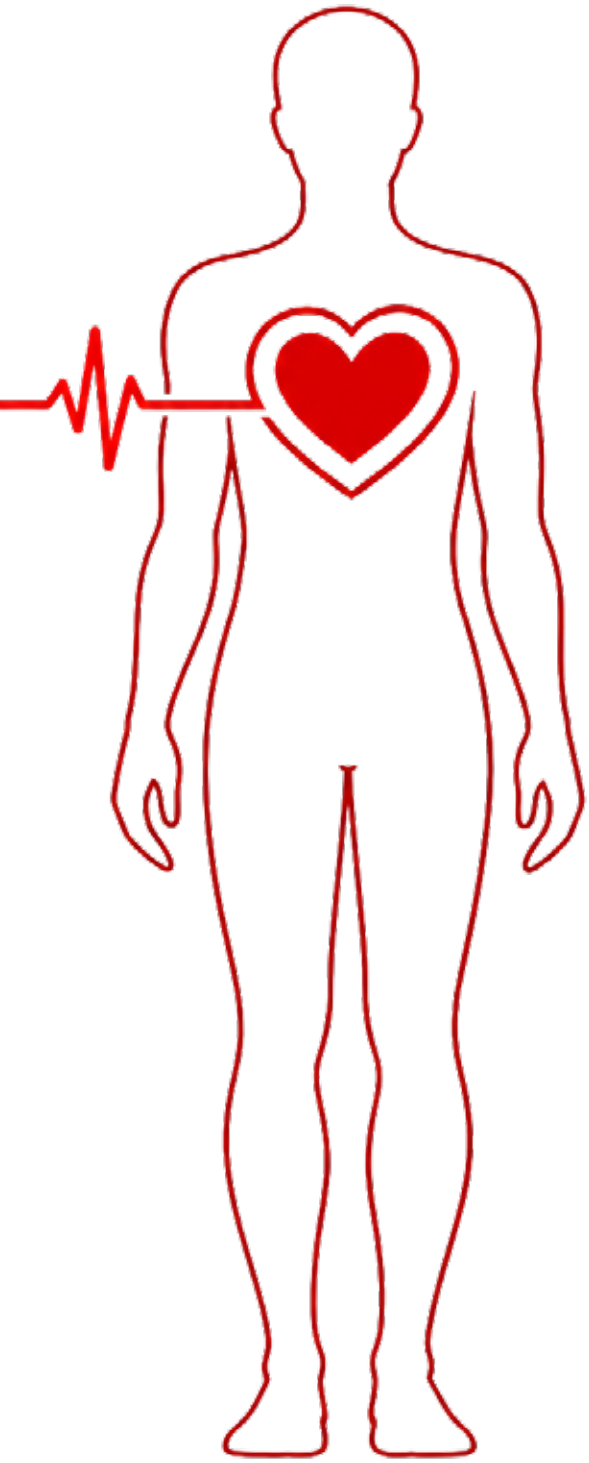
Kimler Organ Bağışında Bulunabilir?

2238 sayılı kanun kapsamında, 18 yaşını doldurmuş ve akli dengesi yerinde olan kişiler organ bağışında bulunabilir. Organ bağışı için yetkili sağlık kuruluşlarına başvurulabilmektedir. Ayrıca 2025 yılında yapılan düzenlemelerle elektronik ortamda organ bağışı beyanı oluşturulması mümkün hâle gelmiş, bu işlemlerin e-Devlet Kapısı üzerindeki organ bağışı uygulaması veya e-Nabız Sistemi üzerinden gerçekleştirilebilmesine imkân tanınmıştır.

Organ Bağışının Dinî Boyutu

Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulunun organ

UMUT OLMAK

> **“Toplumda organ bağışı ile ilgili “Benim bağışım gerçekten bir fark yaratır mı?” düşüncesi yerine “Bir kişinin bağışı başka bir insanın hayatında ne kadar büyük bir değişiklik yaratabilir?” düşüncesinin oluşması daha önemlidir.**

nakline ilişkin kararında, belirli şartların bulunması hâlinde organ ve doku naklinin caiz olduğu belirtilmektedir. Bu şartlar arasında naklin tıbben gerekli olması, tedavinin bu yolla gerçekleştirilebileceğine ilişkin hekim kanaatinin bulunması, organ veya dokusu alınacak kişinin gerekli şartları taşıması, bağış konusunda gerekli rızanın bulunması, organ veya doku karşılığında ücret alınmaması ve nakil yapılacak hastanın işleme razı olması yer almaktadır. Bir organ bağışı başka bir insanın yaşamına umut olabilir. Birinin kalbinin atmaya devam etmesine, bir çocuğun yeniden görebilmesine veya bir ailenin yeniden umutlanmasına katkı sağlayabilir.

Bazı iyilikler insanın yaşamından sonra da başka hayatlarda varlığını sürdürebilir.

Organ bağışının önemi, organları bekleyen hastaların yaşam mücadelesiyle de yakından ilişkilidir. Nakil bekleyen birçok hasta için uygun bir organ bulmak, tedavinin devamı ve yaşam kalitesinin yeniden kazanılması açısından hayati bir rol oynar. Özellikle organ yetmezliği nedeniyle uzun süre tedavi gören hastalar, uygun bir bağış gerçekleşene kadar sağlık durumlarında değişikliklerle karşılaşabilir. Bu nedenle her bağış, bekleyen bir hasta için yeni bir tedavi imkânı ve yaşama tutunma şansı sunar.

Toplumda organ bağışı ile ilgili “Benim bağışım gerçekten bir fark yaratır mı?” düşüncesi yerine “Bir kişinin bağışı başka bir insanın hayatında ne kadar büyük bir değişiklik yaratabilir?” düşüncesinin oluşması daha önemlidir. Bir kişinin bağış kararı, nakil için uygun koşullar sağlandığında birçok kişinin tedavisine destek olabilecek bir fırsat sunabilir. Bu sebeple organ bağışı yalnızca bireysel bir karar değil aynı zamanda dayanışmanın ve toplumsal sorumluluğun göstergesidir. Bugün sağlıklı olan bir insanın yaptığı bağış yarın başka bir insanın hayata yeniden tutunmasına olanak sağlayabilir.

Kaynaklar
1. Sağlık Bakanlığı, “Sağlık Bakanı Prof. Dr. Kemal Memişoğlu e-Nabız Üzerinden Tüm Organlarını Bağışladı”, 04.11.2025, erişim tarihi: 24.09.2026
2. Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu, “Organ Naklinin Dinî Hükmü”, Karar No: 13, 03.03.1980, erişim tarihi: 24.09.2026
3. 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılanması ve Nakli Hakkında Kanun

Simge Sirilay OKTAY•
Sağlık Memuru
Maltepe 2 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

DİJİTAL ÇAĞDA YAŞLI OLMAK

Dijital dünyanın sağladığı kolaylıkların yanında bazı riskler de bulunuyor. İnternet dolandırıcılığı, sahte mesajlar, yanıltıcı sağlık bilgileri ve kişisel bilgilerin kötüye kullanılması yaşlı bireyler açısından dikkat edilmesi gereken konular arasında yer alıyor. Bu nedenle yalnızca teknolojinin nasıl kullanılacağını göstermek değil güvenli internet kullanımı konusunda da rehberlik sağlamak önemlidir.

Günümüzde teknolojinin hayatın hemen her alanında etkin rol oynamasıyla akıllı telefonlar, internet bankacılığı, görüntülü görüşmeler, e-Nabız, e-Devlet ve sosyal medya günlük yaşamın vazgeçilmez unsurları hâline geldi. Ancak bu hızlı değişime uyum sağlamak toplumun her kesimi için aynı derecede kolay olmayabiliyor. Özellikle yaşlı bireyler için dijital dünya, yaşamı kolaylaştıran birçok fırsat sunarken yeni ve zorlayıcı bir alan da oluşturabiliyor.

Yaşlılık çoğu zaman teknolojiden uzak kalmakla ilişkilendirilse de birçok yaşlı birey teknolojiyi öğrenmeye ve kullanmaya istekli olabiliyor. Burada önemli olan teknolojinin onların ihtiyaçlarına ve öğrenme hızına uygun bir şekilde tanıtılmasıdır. Akıllı telefonların yalnızca arama yapmak için değil uzaktaki çocuklarla görüntülü konuşmak, sağlık randevusu almak, ilaç hatırlatıcılarını kullanmak veya günlük ihtiyaçları karşılamak için de kullanılabileceğini öğrenmek yaşlıların yaşamlarını kolaylaştırabilir. Özellikle görüntülü görüşme uygulamaları, yaşlı bireylerin sosyal hayatlarını destekleyen araçlardan biri olabilir. Uzaktaki sevdikleriyle yüz yüze görüşme imkânı sunmasına, yalnızlık hissinin azalmasına ve aile bağlarının sürdürülmesine katkı sağlayabilir.

Sağlık alanında da dijitalleşmenin sunduğu imkânlar giderek artıyor. Çevrim içi randevu sistemleri, e-Nabız uygulaması, sağlık sonuçlarına dijital ortamdan erişim ve sağlık hizmetleri hakkında bilgi edinme gibi olanaklar yaşlı

bireylerin sağlık süreçlerini takip etmelerini kolaylaştırabilir. Ancak bu sistemlerden yararlanabilmek için dijital okuryazarlığın desteklenmesi de önem taşıyor.

Dijital dünyanın sağladığı kolaylıkların yanında bazı riskler de bulunuyor. İnternet dolandırıcılığı, sahte mesajlar, yanıltıcı sağlık bilgileri ve kişisel bilgilerin kötüye kullanılması yaşlı bireyler açısından dikkat edilmesi gereken konular arasında yer alıyor. Bu nedenle yalnızca teknolojinin nasıl kullanılacağını göstermek değil güvenli internet kullanımı konusunda da rehberlik sağlamak önemlidir. Bu noktada ailelere ve toplumun diğer üyelerine de önemli bir görev düşüyor.

Teknolojik cihazları kullanmakta zorlanan yaşlı bireylerin bütün işlerini onların yerine yapmak kısa vadede kolay görünse de uzun vadede bağımsız hareket etme becerilerini sınırlandırabilir. Bunun yerine sabırla anlatmak, birlikte denemek ve hata yapmalarına alan tanımak daha destekleyici bir yaklaşım olabilir. Çünkü dijital dünyaya uyum sağlamak yalnızca teknolojiyi öğrenmek anlamına gelmiyor. Bu süreç, bağımsızlığı sürdürmek, sevdikleriyle iletişim kurmak, bilgiye erişmek ve toplumsal hayata aktif biçimde katılmakla da ilişkilidir.

Yaşlı bireylerin teknolojiyle olan ilişkisine baktığımızda belki de öncelikle "Onlar teknoloji kullanamaz." düşüncesinin ötesine geçmek gerekiyor. Doğru destek, sabır ve güvenli bir öğrenme ortamı sunulduğunda yaşlı bireyler de dijital dünyanın sunduğu imkânlardan yararlanabilir. Teknolojiyle kurulan ilişkiyi yalnızca yaşla açıklamak yerine öğrenme imkânlarıyla birlikte düşünmek daha kapsayıcı bir yaklaşım olabilir. Önemli olan yaşlı bireyleri dijital dünyanın dışında bırakmak değil onların bu dünyanın içinde güvenli, bağımsız ve aktif biçimde yer alabilmelerini desteklemektir. Çünkü yaş almak, dijital dünyadan uzaklaşmak değil değişen hayatın dilini kendi hikâyemizi kaybetmeden öğrenmeye devam etmektir.

Elif Azra BOZAN
İnfaz ve Koruma Memuru
Gaziantep Açık Ceza İnfaz Kurumu

ALIŞKANLIKLARIN KONFORLU GÖLGESİ

İnsan, kendisini sınırlayan şeyin bir kapı ya da görünür bir engel olduğunu düşünür. Oysa hayatın en güçlü sınırlarının bazıları görünmezdir. Ne yüksek duvarları vardır ne de kilitli kapıları. Sessizce hayatımıza girer, zamanla sıradanlaşır, sonunda varlığını bile sorgulamadığımız bir düzene dönüşür. Bu görünmez sınırların adı çoğu zaman alışkanlıklardır.

Alışkanlıklar, insan hayatının vazgeçilmez bir parçasıdır. Günlük yaşamın yükünü hafifletir, tekrar eden davranışlarımızı düzenler, zihnimizin her küçük ayrıntı için yeniden karar vermesini önler. Sabah kalktığımızda yaptıklarımızdan işe giderken izlediğimiz yola, gün içinde kullandığımız kelimelerden insanlarla kurduğumuz iletişim biçimine kadar hayatımızın önemli bir bölümü alışkanlıklarımızın izlerini taşır.

İnsan yıllarca aynı şekilde yaşayınca bunun mümkün olan tek hayat olduğuna inanabilir. Aynı düşünceleri tekrar eder aynı tepkileri verir aynı korkuların çevresinde dolaşır. Değiştirmek istediği pek çok şeyi sonraya bırakır. Bir süre sonra "zaman" dediği şey yılların biriktiği uzun bir düzene dönüşür. Takvim ilerler, mevsimler değişir, insan ise genellikle aynı yerde durur. Dışarıdan bakıldığında hayat devam ediyordur. Sabahlar, akşamlar, işler, sorumluluklar ve görüşmeler birbirini izler. İçeride ise durağanlıklar yaşanabilir. İşte alışkanlıkların konforlu gölgesi tam burada kurulmaya başlar. Bu gölgenin demir parmaklıkları yoktur, duvarlarını tekrarlar örer, kapısını korkular tutar. Anahtarı ise çoğu zaman insanın kendisi taşır.

İnsan zihni bilinmeyene karşı temkinlidir. Tanıdığı şey kusurlu olsa bile, neyle karşılaşacağını bilmek çoğu zaman bir güven duygusu oluşturur. Bu nedenle insanlar bazen mutsuz oldukları bir düzeni değiştirmekten çekinir. Çünkü tanıdık acının bile bir düzeni vardır. Bilinmeyen ise zihnimizde boş bir sayfa gibidir. İnsan çoğu zaman boş sayfadan korkar. Oysa hayatın yeni cümleleri yalnızca o sayfaya yazılabilir.

> **Alışkanlıklar, insan hayatının vazgeçilmez bir parçasıdır. Günlük yaşamın yükünü hafifletir, tekrar eden davranışlarımızı düzenler, zihnimizin her küçük ayrıntı için yeniden karar vermesini önler.**

İnsan Her Şeye Alışabilir mi?

İnsanın en önemli özelliklerinden biri uyum sağlayabilmesidir. Yeni bir şehre, farklı bir iş ortamına, yeni insanlara zamanla alışabiliriz. Başlangıçta yabancı gelen bir şey bir süre sonra normal olabilir. Bu özellik hayatta kalabilmemiz açısından oldukça değerlidir. Fakat aynı yetenek başka bir açıdan bakıldığında tehlikeli bir sonucu da beraberinde getirebilir: İnsan iyi olana alışabildiği kadar kötü olana da alışabilir.

Sürekli yoğun yaşamaya, kendisine zaman ayırmamaya, ihmal edilmeye, hayallerini ertelemeye, sözünün dinlenmemesine, kendi ihtiyaçlarını sürekli ikinci plana atmaya alışabilir. Bir süre sonra yaşadığı durumun yanlış olduğunu düşünmek yerine "hayat böyle" demeye başlar. Belki de böyle bir anda kendimize şu soruyu sormak gerekir: "Gerçekten memnun muyum yoksa sadece alıştım mı?" Bu basit sorunun cevaplanması insanın hayatında pek çok kapıyı açabilir.

Küçük Tekrarların Büyük Sonuçları

Meslek seçimi, evlenmek, taşınmak, iş değiştirmek gibi büyük kararların hepsi önemlidir. Fakat insanın hayatını yalnızca büyük kararlar

belirlemez, çoğu zaman her gün tekrar edilen küçük davranışlar belirler.

Bir gün spor yapmamak, kitap okumamak, geç yatmak ya da bir işi bir kez ertelemek hayatı değiştirmez. Fakat aynı davranışlar aylarca, yıllarca tekrarlandığında bir davranıştan çıkıp hayat tarzına dönüşür. Aynı durum olumlu alışkanlıklar için de geçerlidir. Birkaç sayfa kitap okumak, yarım saat yürüyüş yapmak, her gün yeni bir şey öğrenmek değişim yaratmıyormuş gibi hissettirebilir. Fakat zaman küçük tekrarların en güçlü ortağıdır. Bugün önemsiz görünen şeyler yıllar sonra insan hayatındaki büyük değişimlerin temelini oluşturabilir.

"Ben Böyleyim"

Alışkanlıkların insan üzerindeki en güçlü etkilerinden biri, zamanla kimliğimizin bir parçası hâline gelmeleridir. Bir davranışı uzun süre tekrarladığımızda onu yalnızca yaptığımız bir şey olarak görmez, kendimizi onunla tanımlamaya başlarız. "Ben erken kalkamam.", "Disiplinli biri değilim.", "İnsanlara hayır diyemem.", "Ben değişemem." gibi cümleler zamanla gerçekmiş gibi insanın zihnine yerleşebilir.

Oysa insan tamamlanmamış bir hikâyedir. Bugün bulunduğumuz yer son durağımız değildir. İnsan öğrenebilir, vazgeçebilir, yeniden başlayabilir ve bir alışkanlığı terk

edebilir. "Böyleyim" demek yerine "Şimdiye kadar böyleydim." diyebilmek gerekir.

Başkalarından Devraldığımız Kalıplar

Bazı davranışları ailemizden, çevremizden ve toplumdan öğreniriz. Çocukken duyduğumuz "El âlem ne der?" ya da "Sen yapamazsın." gibi sözler zamanla düşüncelerimizi ve kararlarımızı etkileyebilir. Bu nedenle insan yalnızca alışkanlıklarını değil onların kaynağını da sorgulamalıdır: "Bunu gerçekten ben mi seçtim yoksa bana öğretildiği için mi sürdürüyorum?" Kendi seçimimizle başkalarının sesini ayırabildiğimizde hayatımızı daha bilinçli yaşamaya başlarız.

Bugünün görünmez alışkanlıkları çoğu zaman avucumuzun içinde başlıyor. Sabah gözümüzü açar açmaz telefona uzanıyoruz, birkaç dakika diye baktığımız ekranlarda fark etmeden saatler geçiriyoruz.

Kaybolan zamandan da öte insanın kendisiyle baş başa kaldığı sessizlik giderek azalıyor. İnsan bazen sustuğunda düşünür, sıkıldığında hayal kurar, durduğunda kendini duyar. Belki de çağımızın en sessiz parmaklıkları tam burada yükseliyor: İnsanın sürekli bir şeylere yetişirken kendi hayatına geç kalması.

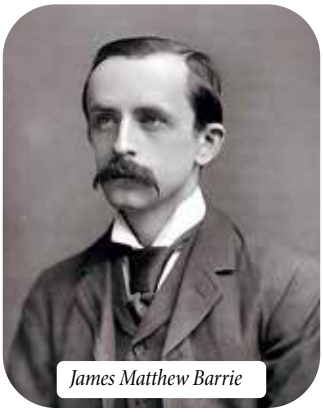
Özgürlük, önümüzde hiçbir engelin bulunmaması değildir. İnsan bazen kendi korkularının, alışkanlıklarının ve "yapamam" dediği düşüncelerin içinde sıkışır. Asıl özgürlük, zihnimizde kurduğumuz duvarları yıkıp değişime adım atabilmektir. Belki de gerçek değişim tam burada başlar.

A.Gül AŞIK DÖNERGÖZ
Psikolog
Kayseri Denetimli Serbestlik Müdürlüğü

PETER PAN GİBİ YAŞAYANLAR

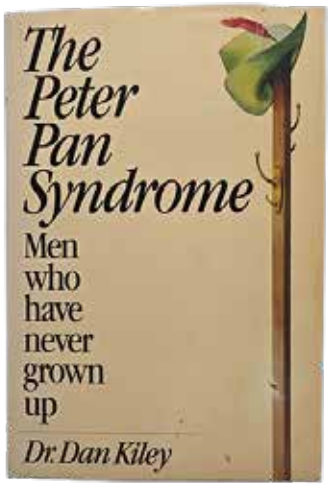
James Matthew Barrie

James Matthew Barrie'nin kitabının ana karakteri Peter Pan, büyümeyi reddeden bir çocuktur. Var olmayan ülkede yani Neverland'de yaşar. Neverland; zamanın durduğu, çocukların çocuk kaldığı, yaramazlıklar yaptığı sihirli bir adadır. Peter Pan için büyümek özgürlüğün azalması, sorumlulukların artması ve çocukluğunun geride kalmasıdır. O, bütün bunların yerine macerayı, özgürlüğü ve çocuk kalmayı seçer. Onun büyümeyi reddeden hâli, yetişkinliğe adım atmakta zorlanan insanların yaşadığı psikolojik süreçleri anlatmak için bir metafora (mecaz) dönüşmüştür. Belki de bu nedenle Peter Pan'ın hikâyesi yüzyıllar boyunca akıllarda kalmıştır.

Peter Pan Sendromu, Dr. Dan Kiley tarafından 1983 yılında tanımlanmıştır. "Peter Pan Sendromu" yetişkin olduğu hâlde yetişkinliğin getirdiği sorumluluklarla baş etmekte zorlanan, bağımsızlaşmayı erteleyen veya çocukluk döneminin rahatlığından vazgeçmek istemeyen kişilerde görülebilen davranış örüntülerini tanımlamak için kullanılır. Peter Pan Sendromu, psikiyatrik bir tanı olarak değerlendirilmemekte, bir kişilik ve davranış modeli olarak incelenmektedir.

Bu sendroma sahip kişilerde sorumluluktan kaçınma, bağımsızlaşmakta zorlanma ve yetişkin yaşamının gerektirdiği bazı görevleri erteleme gibi özelliklerden söz edilmektedir. Zaman zaman sorumluluklarımızdan kaçınmak hepimizin yaşayabileceği bir durumdur. Önemli olan bunun geçici bir rahatlama mı yoksa sürekli tekrarlanan bir yaşam biçimi mi olduğudur. Çünkü ertelenen sorumluluklar ortadan kaybolmaz. Sadece başka bir güne bırakılır.

Bir insan meslek sahibi olabilir, yaşı ilerleyebilir ama kararlarının sorumluluğunu almak, ilişkilerinde bağlılık göstermek, başarısızlıkla

yüzleşmek konusunda zorlanabilir. Bu durum her zaman kolay fark edilmeyebilir. Peter Pan'ın yetişkin dünyasındaki karşılığı, sürekli çocuk gibi davranan biri olmak değildir. Bazen son derece başarılı, sosyal görünen bir insanın da yetişkinliğin bazı alanlarından kaçındığı görülebilir. Hayal kurmak, eğlenmek, merak etmek, oyun oynamak ve yaşamın güzelliklerinden keyif almak yetişkinliğin kaybedildiği anlamına gelmez. Peter Pan'ın hikâyesinin yetişkinler için en düşündürücü tarafı budur. Bazı insanlar büyümekten korkmaz, büyümenin onlardan götüreceği şeylerden

korkar. Bu nedenle yetişkinlik bazen bir yaş alma meselesinden çok daha fazlasıdır.

Peki ya gerçek hayatta büyümekten kaçan yetişkinler hangi "Neverland"de yaşıyor? Büyümeyi ertelemek küçük kaçışlarla başlar. "Biraz daha bekleyeyim. Şimdi zamanı değil, daha sonra hallederim." Bu cümleler hayatın içinde sıradan görünebilir. Fakat sürekli tekrarlandığında kişi kendi hayatını yaşamaktan ziyade hayatını harekete geçireceği günü beklemeye başlayabilir. Oysa yetişkinlik her şeyi bildiğimiz veya kendimizi tamamen hazır hissettiğimiz an başlamaz. Bazen sorumluluk aldıkça güçlenir, karar verdikçe kendine güvenmeyi öğretir.

İlişkilerde Peter Pan Etkisi

Peter Pan Sendromu ilişkilerde de kendini gösterebilir. Kişi, sevgi ve yakınlık istemesine rağmen ilişkinin beraberinde getirdiği bağlılık ve sorumluluk duygusu arttığında geri çekilebilir. Sevilmek ister ancak ilişkinin sorumluluğunu taşımakta zorlanabilir. Yakınlık ararken özgürlüğünü kaybetmekten korkabilir. Özgür olmayı istemek sorumluluktan kaçmak olarak algılanmamalıdır. Çocuk ruhunu korumak ve çocuklukta kalmak başkadır. Hayal kurmak, oyun oynamak, eğlenmek, merak etmek ve hayatın küçük güzelliklerinden keyif almak yetişkinliğin karşıtı olarak düşünülmemelidir. İnsan büyürken bunları yanında taşıyabilir. Fakat çocukluğun sorumluluktan uzak tarafına sığınmak, yetişkinliğin gerektirdiği kararları ve sorumlulukları sürekli başkalarına bırakmak farklı bir durumdur. Gerçek yetişkinlik, içimizdeki çocuğun sesini kısmadan sorumluluk alabilen yetişkin tarafımızı da büyütebilmektir.

Peter Pan büyümemeyi yani Neverland'da kalmayı seçti. Bizim ise zamanın akışını durdurma şansımız yok. Hayat ilerliyor, ilişkiler değişiyor, sorumluluklar artıyor ve biz fark etsek de etmesek de büyüyoruz. Önemli olan çocukluğun merakını, neşesini ve hayal gücünü yanımıza alıp hayatın sorumluluklarını da taşıyarak büyüyebilmektir. Gerçek hayatta Neverland'den çıkmak, çocukluğumuzu geride bırakmadan yetişkinliğin içinde kendimize ait bir hayat kurabilmektir.

Kaynak
Akardaş Karataş, E. (2019). Peter Pan Sendromu: Bugünün Gençleri ve Yetişkinlikten Kaçış. Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi, 3(2), 117–129

"Peter Pan Sendromu, Dr. Dan Kiley tarafından 1983 yılında tanımlanmıştır. "Peter Pan Sendromu" yetişkin olduğu halde yetişkinliğin getirdiği sorumluluklarla baş etmekte zorlanan, bağımsızlaşmayı erteleyen veya çocukluk döneminin rahatlığından vazgeçmek istemeyen kişilerde görülebilen davranış örüntülerini tanımlamak için kullanılır.

Şirin Ceren GÖMLEKSİZ
Uzman Öğretmen
Eskipazar Açık Ceza İnfaz Kurumu

ŞAİR BURADA NE ANLATMAK İSTİYOR?

Okul sıralarında hepimizin hafızasına kazınan o meşhur soru: "Şair burada ne anlatmak istiyor?" Tahtaya yazılmış edebi bir metni incelerken sanatçının iç dünyasını çözmeye çalışıyor, edebiyatın o uçsuz bucaksız derinlikleriyle tanışıyorduk. Şairin anlatmak istediğini sorgulatan bu klasik yöntemle şiirin anlamını ve şairin vermek istediği mesajı çözmeye çalışıyorduk. Biz bu sayıda eğitimi müfredat sınırlarında bırakmayıp bir başyapıtı hatırlayacağız. Sözü, sesin ve ruhun mimarı Fuzûlî'ye bırakarak metnin derinliklerindeki yazarın kişiliğini ve aruzun etkileyici ölçüsünü göreceğiz.

Yazarın Kalbine Yolculuk

Bir metni hakkıyla anlayabilmek, yazarın seçtiği kelimelerin dünyasına girmekle başlar. Fuzûlî'nin yüzyılları aşan o meşhur beytini ele alalım:

"Mende Mecnûn'dan füzûn âşıklık isti'dâdı var

Âşık-ı sâdık menem Mecnûn'un ancak adı var."

Bu iki satırın dokusunu çözmek için bu kelimelerin anlam haritasına bakmak gerekir.

Füzûn: Daha çok, daha fazla, aşkın.

İsti'dâd: Doğuştan gelen kabiliyet, yatkınlık, yetenek.

Menem: Ben, benim anlamında eski dil unsuru.

Âşık-ı sâdık: Sevgisinde samimi olan, sadakatini son nefesine kadar koruyan gerçek âşık.

Sizce şairin bu dizelerde yapmak istediği bir kıyas mıdır? Hayır. Fuzûlî, burada insanlığın en büyük aşk sembolü olan Mecnun'u bile geride bıraktığını iddia eder. Fuzûlî, bu beyitte kendi aşkının Mecnun'unkinden daha derin olduğunu ileri sürer. Mecnun'un dillere destan olmuş aşkıyla kendi aşkını karşılaştırarak gerçek âşıklığın ve sadakatin büyüklüğünü vurgular. Fuzûlî, aşkı kendi içinde, sessizce ve derin bir ıstıraba dönüştürerek büyütür. Şair burada "Gerçek aşk, başkalarının dillerine destan olan bir hikâye olmanın ötesinde kalbin en kuytu köşesinde taşınan sessiz bir sadakat sınavıdır." demek ister. Bizim bu dizeden anlamamız gereken şey modern dünyanın sunduğu görünürlük çılgınlığına karşı duyguların derinliğini ve içsel olgunluğu yeniden keşfetme ihtiyacıdır.

Şairin bir diğer beytine bakalım:

"Cânı kim canânı içün sevse cânânın sever

Cânı içün kim ki canânın sever cânın sever."

"Kim ki kendi canını sevgilisi için feda edecek kadar severse o aslında sevgilisini sevmektedir. Kim sevgilisini kendi canına bir neşe, bir fayda sağlasın diye severse o aslında kendini seviyordur."

Bu beyitte Fuzûlî, sevginin yönünü ve niyetini sorgular. Ayrıca bu

Mehmed B. Süleyman
(Fuzûlî)

dizeler, çıkar odaklı ve tüketim üzerine kurulu ilişkilerin yüzyıllar öncesinden yüzümüze vuran bir aynasıdır. Gerçek sevginin benliği yok etmekle başladığını, bencilce arzuların ise sevgiyi kirlettiğini anlatır.

Yazarın Kişiliği Metne Yansır mı?

Edebî metinlerde yazar, eserinin içine kelimelerini serpiştirdiği kadar ruhunu, hayal kırıklıklarını ve yaşadığı coğrafyanın özelliklerini de yansıtır. Kendi yalnızlığında ve hüznünde yoğrulan Fuzûlî, şiirinde yarattığı âşık karakterine kendi melankolisini giydirir. O, sıradan bir aşkı anlatmaz. Acıyla olgunlaşan, dünyevi olanı aşıp ilahi boyuta ulaşan bir teslimiyeti anlatır. Şair, kurguladığı karakterin arkasına gizlenmez. Aksine Mecnun'a meydan okurken kendi ıstırabının büyüklüğünü ve sanatkâr kimliğini ortaya koyar. Biz okuyucular da metinde şairin parmak izlerini, hayata karşı duruşunu ve iç dünyasındaki fırtınaları seyrederiz.

Aruz Vezni Bizi Neden Etkiler?

Aruz vezni, şiiri salt bir söz dizimi olmaktan çıkarıp onu hecelerle hemhâl bir melodiye dönüştüren edebî bir ölçü sistemidir. Temeli, hecelerin uzunluk (kapalı) ve kısalık (açık) değerlerine dayanır. Kalp atışımız, nefes alışımız, gece ile gündüzün birbirini izlemesi hep bir ölçünün sonucudur. Aruz vezni de "Mefâ'îlün", "Fâ'ilâtün" gibi kalıpların tekrarıyla insanın bu içsel, biyolojik ritmine seslenir. Fuzûlî'nin bu şiirinde de Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün kalıbı kullanılmıştır.

Kadim Sesin İzinde

Divan edebiyatında kelimelerin arkasında tasavvufi, felsefi ve mitolojik katmanlar gizlidir. Bir kelime sözlük anlamıyla satırlara dizilse de taşıdığı sembollerle zihnimizde kapılar açar. Bizi modern zamanın düz, mekanik ve sığ dilinden alıp kelimelerin çok boyutlu, derin ve gizemli dünyasına götürür. Modern dünyanın dijital gürültüsü, durmaksızın çalan telefonlar ve bitmek bilmeyen yetişkinlik sorumlulukları arasında hecelerin muazzam bir ölçüyle dizildiği aruz vezinli şiirleri okumak zihne bir kapı açabilir. Klasik şiirin o zengin imge dünyasını keşfetmek, kalıpların arkasındaki estetiğe kulak vermeyi gerektirir. Bir kitapçı veya kütüphane ziyaretimizde divan edebiyatı raflarını inceleyebiliriz. Satırlar arasında kaybolurken yüzyıllar öncesinden bize fısıldayan bir ruhun sesini kendi kalbimizin atışlarında bulabiliriz belki de.

"Cânı kim canânı içün sevse cânânın sever
Cânı içün kim ki canânın sever cânın sever."
Fuzulî

Kaynaklar
1. Süleyman Solmaz. (2000). Fuzûlî'nin Gözüyle Mecnûn. Türk Kültürü, (450), 632-640
2. Pervin Çapan. (2009). Fuzûlî'nin Leylâ vü Mecnun'unda tematik olarak aşk. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 4, 7
3. Mehmet Sadık Özkan. (2021). Fuzûlî'nin "Var" Redifli Gazelinin Şerhi ve Yapısal Açıdan İncelenmesi. International Journal of Filologia, 4 (5), 240-257. ISSN: 2667-7318

24 K

ÖĞRETMEN

Geleceğe yön veren tüm

DEĞER

asım

NLER GÜNÜ

n öğretmenlere saygıyla

Celal CEYLAN
Öğretmen
Karatepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

BALKANLARIN MAVİ RÜYASI: KARADAĞ

Balkanların Adriyatik kıyısında dağların denize uzandığı, taş sokakların yüzyılların hikâyesini fısıldadığı küçük ama etkileyici bir ülke yer alır: Karadağ. Bir yanda masmavi koylar ve tarihî kıyı kentleri diğer yanda sarp dağlar, derin kanyonlar ve berrak göller… Doğanın görkemini kültürel zenginlikle buluşturan bu ülke, Orta Çağ'dan kalan kentleri, sıcak misafirperverliği ve kendine özgü mutfağıyla ziyaretçilerine unutulmaz bir yolculuk sunar.

Tarihi

Karadağ'ın tarihi, Balkanların farklı uygarlıkların kesiştiği geçmişiyle iç içedir. İliryalılar ve Roma İmparatorluğu dönemlerinden izler taşıyan bölge, Orta Çağ'da Slav topluluklarının yerleşmesiyle yeni bir kimlik kazandı. Zeta adıyla anılan tarihi bölge zamanla Karadağ'ın siyasi ve kültürel oluşumunda önemli bir yer tuttu. Dağlık coğrafyası, yerel yönetimlerin dış güçlere karşı uzun süre varlığını korumasına yardımcı oldu.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlarda güç kazanmasıyla Karadağ toprakları da yüzyıllar boyunca bölgesel mücadelelerin merkezinde yer aldı. 19. yüzyılda Karadağ'ın özerkliği güçlenirken 1878 Berlin Kongresi'nde bağımsızlığı uluslararası alanda tanındı. Daha sonra Sırbistan ve diğer Güney Slav topluluklarıyla yaşanan siyasi birlik süreçleri ülkenin statüsünü birkaç kez değiştirdi.
I. Dünya Savaşı'nın ardından Karadağ, Sırp, Hırvat ve Sloven Krallığına katıldı. Bu yapı daha sonra Yugoslavya adıyla anıldı. Yugoslavya'nın dağılma sürecinde Karadağ, Sırbistan ile birlikte devlet birliğini sürdürdü. 21 Mayıs 2006'da yapılan referandumda bağımsızlık yönünde karar çıktı ve 3 Haziran 2006'da bağımsız Karadağ ilan edildi.

İklim ve Bitki Örtüsü

Adriyatik Denizi kıyısında yer alan Karadağ, küçük yüz ölçümüne rağmen belirgin iklim farklılıklarına sahiptir. Kıyı kesimlerinde Akdeniz iklimi görülür. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar ise ılık ve yağışlı geçer. İç kesimlere ve dağlara doğru ilerledikçe iklim sertleşir. Yüksek bölgelerde kışlar soğuk ve kar yağışlı, yazlar ise kıyıya göre daha serindir. Bu çeşitlilik ülkeyi yılın farklı dönemlerinde değişik doğa deneyimleri arayanlar için cazip kılar.

Karadağ'ın bitki örtüsü de coğrafyasına göre değişir. Kıyı şeridinde maki toplulukları, zeytin ağaçları ve Akdeniz'e özgü bitkiler görülürken iç kesimlerde meşe ve kayın ormanları yaygındır. Kuzeydeki dağlık alanlarda geniş ormanlar, çayırlar ve yüksek rakımlı meralar bulunur. Durmitor Millî Parkı ve Biogradska Gora Millî Parkı gibi korunan doğal alanlar, zengin bitki ve hayvan çeşitliliğiyle öne çıkar. İşkodra Gölü çevresi ise sulak alanları ve kuş türleriyle dikkat çeker. Deniz, göl, orman ve dağların aynı ülkede buluşması Karadağ'ın doğal zenginliğini belirleyen başlıca unsurlardan biridir.

Kotor Körfezi

Ekonomik Durumu

Karadağ ekonomisinde özellikle turizm önemli bir yer tutar. Adriyatik kıyısındaki tarihi kentler, plajlar ve yat turizmi olanakları ülkeye her yıl çok sayıda ziyaretçi çeker. Konaklama, yeme içme, ulaşım ve eğlence hizmetleri ekonomik faaliyetlerin önemli bölümünü oluşturur. Bunun yanında enerji, madencilik, tarım ve sanayi de ülke ekonomisine katkı sağlar.

Ülkenin başlıca üretim ve ihracat kalemleri arasında alüminyum ve alüminyum ürünleri, mineral yağlar, yakıtlar, ahşap ürünleri ile demir ve çelik bulunur. Tarım alanında üzüm, zeytin, sebze ve meyve yetiştiriciliği yapılır, kıyı bölgelerinde balıkçılık önem taşır. Dağlık alanlar, hayvancılık faaliyetleri ve yöresel süt ürünleri üretimi için elverişlidir. Doğal güzellikleri, tarihi mirası ve kıyı turizmi yabancı yatırımların ülkeye yönelmesinde etkili olmaktadır.
Küçük yüz ölçümüne rağmen stratejik konumu, doğal kaynakları ve turizm potansiyeli sayesinde Karadağ, Balkanların dikkat çeken ekonomilerinden biridir. Altyapı yatırımları, ulaşım bağlantılarının güçlendirilmesi ve Avrupa Birliği ile bütünleşme süreci ülkenin ekonomik geleceğinde belirleyici olmaya devam etmektedir.

Türkiye ile Siyasi ve Ekonomik İlişkileri

Türkiye ile Karadağ arasındaki ilişkiler, Karadağ'ın bağımsızlığının ardından kısa sürede kurumsal bir nitelik kazanmıştır. Türkiye, Karadağ'ı 12 Haziran 2006'da tanımış, iki ülke arasında 3 Temmuz 2006'da diplomatik ilişkiler kurulmuştur. İki ülke, uluslararası kuruluşlarda iş birliği yapmakta ve karşılıklı üst düzey ziyaretlerle ilişkilerini geliştirmektedir. Türkiye, Karadağ'ın Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşme çabalarını desteklemiş ve 2017'de NATO'ya katılım sürecine de olumlu yaklaşmıştır.

Ekonomik ilişkiler de son yıllarda gelişme göstermektedir. İki ülke arasında Serbest Ticaret Anlaşması 2010 yılında yürürlüğe girmiş, hizmet ticaretini ve tarım alanındaki düzenlemeleri kapsayan protokoller 1 Temmuz 2022'de uygulanmaya başlanmıştır. Türkiye'den Karadağ'a makine, tekstil, gıda, yapı malzemeleri ve çeşitli sanayi ürünleri ihraç edilirken Karadağ'dan alüminyum, metal ürünleri, ahşap ve farklı tarım ürünleri alınmaktadır. Türk şirketleri Karadağ'da özellikle inşaat, turizm, konaklama ve hizmet alanlarında faaliyet göstermektedir. Siyasi ve ticari bağların yanı sıra iki ülke arasında kültürel ve toplumsal ilişkiler de önemlidir. Karadağ'da yaşayan Boşnaklar, Karadağlı Müslümanlar ve Arnavut toplulukları ile Türkiye'ye farklı dönemlerde göç etmiş ailelerin varlığı iki ülke arasındaki bağları güçlendirmektedir. Turizm ve ulaşım bağlantılarının gelişmesi karşılıklı ziyaretleri kolaylaştırmaktadır. Ortak çalışmaların artması Türkiye ile Karadağ arasındaki ilişkilerin önümüzdeki yıllarda daha da derinleşmesine katkı sağlayabilir.

Budva

Vila Miločer

Tivat

Budva Hisarı

Tarihi ve Turistik Yerleri

Budva Eski Şehir

Kotor Eski Şehir
Kotor, Adriyatik kıyısındaki Kotor Körfezi'nin eteklerinde kurulmuş, Orta Çağ'dan kalan dokusuyla büyüleyici bir kenttir. UNESCO Dünya Mirası Listesinde yer alan eski şehir; taş döşeli dar sokakları, küçük meydanları, kiliseleri ve tarihi surlarıyla tanınır. Şehrin yukarısına doğru uzanan surları takip eden ziyaretçiler körfezin ve kırmızı çatılı evlerin etkileyici manzarasını izleyebilir. Kotor'da yürümek, geçmişin izleriyle denizin dinginliğini aynı anda hissetmek demektir. Dağların arasına sokulan Kotor Körfezi ise kıyı boyunca sıralanan yerleşimleri ve sakin sularıyla Karadağ'ın en çarpıcı manzaralarından birini oluşturur. Fiyortları andıran görünümüyle dikkat çeken körfezde tekne gezileri yapılabilir, kıyıdaki küçük kasabalarda mola verilebilir. Tarihi taş evler, eski kiliseler ve limanlar bölgenin kültürel zenginliğini yansıtır. Gün doğumunda ya da gün batımında körfezin sularına düşen ışık, burayı fotoğraf tutkunları için de özel bir durak hâline getirir.

Durmitor Millî Parkı
Karadağ'ın kuzeyinde yer alan Durmitor Millî Parkı, yüksek dağları, buzul gölleri ve derin kanyonlarıyla doğa tutkunlarının gözde noktalarındandır. Parkın en bilinen duraklarından biri olan Kara Göl, ormanların arasında uzanan manzarasıyla ziyaretçilerini karşılar. Yürüyüş, bisiklet ve kış sporları için elverişli olan bölge, farklı mevsimlerde farklı güzellikler sunar. Yakındaki Tara Kanyonu ise Avrupa'nın en derin kanyonları arasında gösterilir ve rafting gibi açık hava etkinlikleriyle tanınır.

Budva
Budva, hareketli sahil yaşamıyla tarihi dokuyu bir arada sunan önemli bir turizm merkezidir. Denizle çevrili surlarla korunan eski şehirde taş sokaklar, küçük meydanlar, kiliseler ve geleneksel mimari örnekleri bulunur. Tarihi merkezin çevresindeki plajlar yaz aylarında yoğun ilgi görür. Budva, gündüzleri Adriyatik kıyısında dinlenmek akşamları ise restoranları ve sahil yürüyüş yollarını keşfetmek isteyen ziyaretçilere hitap eder. Kentin tarihi ve modern yüzü, Karadağ'ın turizm çeşitliliğini yansıtır.

Durmitor Millî Parkı

Ostrog Manastırı
Dağın sarp kayalıklarına adeta oyulmuş gibi görünen Ostrog Manastırı, Karadağ'ın en önemli dinî ve tarihi yapılarından biridir. 17. yüzyılda Aziz Vasilije tarafından kurulan manastır, beyaz cephesiyle çevresindeki kayalıkların arasında dikkat çeker. Ortodoks Hristiyanlar için önemli bir ziyaret ve hac merkezidir. Buraya çıkan yol boyunca uzanan dağ manzarası da ziyaretçilere etkileyici bir deneyim sunar. Ostrog yalnızca mimarisiyle değil yüzyıllardır koruduğu manevi anlamıyla da ülkenin kültürel mirasında özel bir yere sahiptir.

Perast
Kotor Körfezi kıyısındaki Perast, barok mimarisi ve sakin atmosferiyle öne çıkan küçük bir sahil kasabasıdır. Taş konakları, kiliseleri ve denize açılan dar sokakları görülmeye değerdir. Kasabanın karşısında yer alan Kayaların Leydisi adacığı ve üzerindeki kilise tekneyle ulaşılabilen en bilinen duraklardandır. Perast'ta kısa bir yürüyüş yapmak, körfezin dinginliğini hissetmek ve tarihi yapıların ayrıntılarını incelemek Karadağ gezisine ayrı bir güzellik katar.

İşkodra Gölü
Karadağ ile Arnavutluk arasında uzanan İşkodra Gölü, Balkanların en önemli sulak alanlarından biridir. Geniş sazlıkları, küçük adaları ve kuş çeşitliliğiyle özellikle doğa gözlemcilerinin ilgisini çeker. Göl çevresinde tekne turlarına katılmak, balıkçı köylerini görmek ve kıyıdaki manzarayı izlemek mümkündür. Bölgedeki tarihi manastırlar ve geleneksel yerleşimler de doğa gezisini kültürel bir keşfe dönüştürür. İşkodra Gölü, Karadağ'ın yalnızca denizden ibaret olmadığını gösteren doğal bir hazinedir.

Sveti Stefan
Budva yakınlarında denize uzanan küçük bir yarımada üzerinde bulunan Sveti Stefan, taş evleri ve kıyı manzarasıyla Karadağ'ın en tanınan simgelerinden biridir. Bir zamanlar balıkçı yerleşimi olan bu tarihi alan, günümüzde lüks konaklama tesisiyle bilinir. Yarımadanın karşısındaki seyir noktalarından görülen pembe tonlu sahil ve turkuaz deniz özellikle gün batımında etkileyici bir görüntü oluşturur. Bölgeye gelenler çevredeki plajları ve kıyı yürüyüş alanlarını da keşfedebilir.

Yöresel Lezzetleri

Kaçamak
Karadağ'ın özellikle dağlık bölgelerinde sevilen kaçamak; mısır unu, patates ve yöresel peynirlerle hazırlanan doyurucu bir yemektir. Kıvamlı yapısı ve yoğun lezzetiyle soğuk havalarda sofralarda sıkça yer bulur. Bazı tariflerde kaymak da kullanılır. Sade malzemelerle hazırlansa da yöresel ürünlerin lezzetini ön plana çıkarır. Kaçamak, Karadağ'ın kırsal yaşamını ve Balkan mutfağının paylaşmaya dayalı sofra geleneğini tanımak için güzel bir başlangıçtır.

Kaçamak

Siyah Risotto
Adriyatik kıyısındaki restoranlarda karşılaşılabilen siyah risotto, rengini kalamar ya da sübye mürekkebinden alır. Pirinç, deniz ürünleri, sarımsak ve zeytinyağıyla hazırlanan bu yemek, kıyı mutfağının karakteristik örnekleri arasında yer alır. Yoğun aroması ve koyu rengiyle ilk bakışta farklı görünse de deniz ürünlerini sevenler için dikkat çekici bir seçenektir. Özellikle Kotor ve Budva gibi sahil kentlerinde Karadağ'ın denizle kurduğu mutfak bağını hissetmek mümkündür.

Siyah Risotto

Rastan
Rastan, koyu yapraklı lahana türü bir sebzenin et ve çeşitli malzemelerle uzun süre pişirilmesiyle hazırlanan geleneksel bir yemektir. Özellikle ev mutfağında ve soğuk mevsimlerde tercih edilen bu yemek, Balkanların doyurucu tencere yemekleri geleneğini yansıtır. Tarifler yöreye ve aile alışkanlıklarına göre değişebilir. Sebzenin yoğun aroması ile etin lezzetini bir araya getiren rastan, Karadağ'ın yalnızca kıyı mutfağından ibaret olmadığını gösteren yerel tatlardan biridir.

Rastan

Priganice

Priganice
Priganice, küçük lokmalar hâlinde kızartılan hamur parçalarından oluşan geleneksel bir hamur işidir. Kahvaltıda ya da günün farklı saatlerinde peynir, bal veya reçelle birlikte sunulabilir. Dışı kızarmış, içi yumuşak dokusuyla ev yapımı lezzetleri hatırlatır. Özellikle aile sofralarında ve misafir ağırlarken tercih edilen bu yiyecek, Karadağ mutfağının sade ama sıcak yönünü yansıtır. Bir fincan kahve eşliğinde tadıldığında ülkenin günlük yaşamına dair küçük ama keyifli bir iz bırakır.

Kaynaklar
1. https://www.mfa.gov.tr/karadag-kunyesi.tr.mfa
2. https://www.mfa.gov.tr/karadag-ekonomisi-.tr.mfa
3. https://www.ab.gov.tr/45465.html
4. https://turkiyeturizmansiklopedisi.com/karadag-mutfagi

Fotoğraf
Hayri TURHAL

Gökhan Özgür UZUN
İnfaz ve Koruma Memuru
Ünye Denetimli Serbestlik Müdürlüğü

ANZER BALININ SIRRI

Yeşille mavinin buluştuğu, hırçın dalgaların kıyılarını dövdüğü Rize'nin İkizdere ilçesinde, sisli yamaçları ve zengin bitki örtüsüyle dikkat çeken Anzer Vadisi bulunur. Bu yazıda ünü ülke sınırlarını aşan Anzer balının kendine özgü özelliklerini ele alacağız.

Arının dünyası çiçeğin açtığı yerde başlar. İnsanların aksine arılar coğrafi sınırlar tanımaz. Onların dünyasında il sınırları, ilçe sınırları ve kilometreler yoktur. Çiçeklerden topladıkları nektarı kovanda bala dönüştürürler.

Geniş coğrafyası, farklı iklim kuşakları ve zengin bitki örtüsüyle bal üretimi açısından dünyada ilk üçte yer alan ülkemizde ballar aynı özellikleri taşımaz. Toprağın yapısı, rakım, sıcaklık, yağış ve bölgedeki bitki çeşitliliği balın karakteristik yapısını etkiler. İç Anadolu'nun ovalarında, Doğu Anadolu'nun yüksek yaylalarında arının rotası aynı olmadığı gibi kovana taşıdığı polenin rengi, kokusu ve hikâyesi de farklıdır.

Son yıllarda özellikle yayla turizmi ile ön plana çıkan Karadeniz'de dalgalar dağlara doğru tırmanır, sis olur, yağmur olur ve ormana karışır. Yolların kıvrıla kıvrıla yükselerek çay bahçelerini geride bıraktığı bu zorlu coğrafyada bal yolculuğumuz Anzer Vadisi'ne uzanır. Dağların arasında uzanan bu vadide çok sayıda endemik bitki aynı toprakta buluşur. Arılar bütün olumsuzluklara rağmen çiçeklerden aldıkları çeşit çeşit nektarları kovana taşıyarak ünü ülke sınırlarını aşan Anzer balını ortaya çıkarırlar.

Tarım ve Orman Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) verilerine göre, geçen yıl 97 bin 253 ton bal üretimi gerçekleşen ülkemizin bal haritasında küçük bir nokta olan Anzer Vadisi'nin nasıl bir sırrı barındırdığını gelin hep birlikte inceleyelim.

Hacettepe Üniversitesi Arı ve Arı Ürünleri Uygulama ve Araştırma Merkezi (HARÜM) çalışmalarında Anzer yöresinin florası incelenmiş, bölgedeki bitki türleri belirlenmiş ve bal örnekleri üzerinde polen analizleri gerçekleştirilmiştir. Anzer balının ayırt edici polen profilinde Fabaceae familyasının üyeleri başta olmak üzere Asteraceae, Boraginaceae, Poaceae, Rosaceae, Geraniaceae ve Lamiaceae familyalarına ait polenler bulunduğu, özellikle Boraginaceae familyasından Myosotis polenlerinin belirli oranlarda bulunmasının Anzer balının karakteristik özelliklerinden biri olduğu bildirilmiştir. Bunun yanında bölgenin biyolojik zenginliğine işaret edilerek briyofitler (damarsız kara bitkileri) yani kara yosunları ve ciğer otları bakımından 338 takson tespit edildiği ve bunların 88'inin Rize ili için yeni kayıt olduğu bildirildi.

Anzer'de bal üretiminin kendine özgü olmasının bir başka nedeni de burada kullanılan arılardır. Soğuk ve sisli havalarda dahi uçabilme kabiliyetleri, dayanıklılıkları ve uzun dilleri nedeniyle Kafkas ve Kafkas

Anzer Yaylası

melezi arılar Anzer balı üretiminde tercih ediliyor.

Coğrafi İşaret: Bir Değerin Korunması

Coğrafi işaret sistemi, belirli bir yöreyle özdeşleşmiş ürünlerin karakteristik özellikleriyle coğrafya arasındaki bağın korunmasını amaçlar. Bu koruma tüketici açısından güvenilirlik, üretici açısından ise emeğin ve yerel değerin korunması bakımından önem taşır. Rize'nin İkizdere ilçesindeki Anzer Yaylası'nda üretilen Anzer balı, 2021 yılında "Menşe" adı ile tescil edilmiştir. Bu tescil, ürünün coğrafi kimliğinin ve yöreyle bağlantılı özelliklerinin korunması açısından önem taşımaktadır.

Anzer Balının Faydaları

Anzer balının sağlık açısından dikkat çeken yönü, içerdiği fenolik bileşikler ve gösterdiği antioksidan aktivitedir. Yapılan araştırmalarda Anzer balının çeşitli fenolik maddeler içerdiği ve laboratuvar testlerinde antioksidan kapasite gösterdiği belirlenmiştir. Bunun yanında potasyum, kalsiyum, sodyum ve magnezyum gibi mineraller de tespit edilmiştir.

Kullanıcıların memnuniyetinden ötürü ünü ülke sınırlarını aşan

Anzer balının belirli mikroorganizmalara karşı antimikrobiyal aktivite gösterebildiğini ortaya koyan laboratuvar çalışmaları bulunmakla birlikte Anzer balını herhangi bir hastalığın tedavisi olarak görmektense zengin kimyasal yapısından ve kendine özgü coğrafi kimliğinden ötürü doğal bir gıda olarak değerlendirmek daha doğru olacaktır.

Anzer Balını Nasıl Satın Alabiliriz?

Anzer balının hikâyesi, kovandan kavanoza girdiği anda sona ermiyor. Aksine tüketiciye ulaşmadan önce oldukça titiz bir kontrol sürecinden geçiyor. Anzer Yaylası'nda üretilen bal, hasat döneminin ardından üreticiler tarafından kooperatife teslim ediliyor. Burada baldan numune alınarak analiz sürecine gönderiliyor. Analiz sonucunda Anzer balının özelliklerine uygun bulunmayan ballar satış sürecine alınmıyor.

Analizden geçen bal, hijyenik koşullarda cam kavanozlara dolduruluyor. Ürünler 250 gram, 500 gram ve 1 kilogramlık ambalajlarda satışa sunuluyor. Kavanozların etiketlenmesi, güvenlik bandının uygulanması ve mühürleme işlemleriyle ürünün izlenebilirliği ve güvenilirliği korunmaya çalışılıyor.

Anzer balının satışında dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan biri ise ürünün kaynağıdır. Kooperatifin güncel açıklamalarına göre satışlarda ürünlerin doğrudan üreticiden tüketiciye ulaştırılması esas alınıyor ve kooperatifin yetkili satış kanalları üzerinden gerçekleştiriliyor. Bu nedenle internet ortamında veya farklı satış noktalarında "Anzer Balı" adıyla piyasaya sunulan her ürünün gerçek Anzer balı olduğu düşünülmemelidir.

Gerçek Anzer balı satın almak isteyen tüketicilerin kavanoz üzerindeki kooperatif bilgilerini,

coğrafi işaretlerini, seri veya parti bilgilerini, güvenlik bandını ve ürünün analizden geçtiğine ilişkin bilgileri kontrol etmeleri büyük önem taşıyor.

Anzer balının değerini belirleyen unsurlar bölgenin zengin bitki örtüsü, kendine özgü coğrafi koşulları ve nesiller boyunca sürdürülen arıcılık geleneğidir. Bu değerli ürünün doğal özelliklerinin korunması, üretimde kalite standartlarının gözetilmesi ve tüketiciye güvenilir biçimde ulaştırılması büyük önem taşımaktadır. Anzer balı, üretildiği coğrafyanın doğal zenginliğini ve yöre insanının emeğini sofralara taşıyan önemli bir yerel üründür.

Kaynaklar
1. Tarım ve Orman Bakanlığı, Arıcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Türkiye Arıcılık İstatistikleri (1991–2025)
2. Türk Patent ve Marka Kurumu, Anzer Balı Coğrafi İşaret Sicil Kaydı, Tescil No: 676, Menşe Adı, 16.02.2021
3. Hepsağ, F. (2019). Rize'deki Anzer Yaylası'nın endemik çiçeklerinden üretilen Anzer balının toplam fenolik bileşiklerinin ve antioksidan kapasitesinin belirlenmesi. GIDA, 44(4), 641–653. DOI: 10.15237/gida.GD19046
4. Erata, H., Batan, N., Abay, G. ve Özdemir, T. (2021). Anzer Vadisi ve Çevresinin Briyofit Florası (İkizdere, Rize). Anatolian Bryology, 7(2)

Ezgi ÖRNEK
Psikolog
Kavak S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

POSTPARTUM DEPRESYONU

Doğum, kadın için önemli bir değişim ve gelişim sürecidir. Aileye yeni bir bireyin katılması, artan sorumluluklar ve bebek bakımının getirdiği stres annenin ruhsal durumunu etkileyebilir. Doğumdan sonraki ilk günlerde duygusal hassasiyetler yaşanabilir ve bu durum genellikle annelik hüznü olarak adlandırılır. Annelik hüznü yaşayan kadınlarda ağlama, yorgunluk, uyku bozukluğu, anksiyete, sinirlilik, duygu durumunda hızlı değişiklikler, konsantrasyon güçlüğü gibi belirtiler görülebilir. Bu belirtiler genellikle birkaç hafta içerisinde azalarak son bulur. Ancak bu durum giderek yoğunlaşıyor, uzun süre devam ediyor ve annenin günlük hayattaki işlevselliğini olumsuz etkiliyorsa doğum sonrası depresyon söz konusu olabilir. Sürekli ağlama isteği, umutsuzluk hissi, yoğun kaygı, unutkanlık, değersizlik düşünceleri, uyku ve iştah değişiklikleri gibi belirtiler annenin yaşamını ve bebeğiyle kurduğu ilişkiyi zorlaştırabilir.

Postpartum Depresyon Ne Zaman Başlar?

Postpartum depresyon, doğumdan sonraki ikinci veya üçüncü hafta başlayarak iki yıla kadar devam edebilir. Bu nedenle annenin içinde bulunduğu duygu durum önemsenmeli ve depresyon şiddetinin artış göstermemesi için erkenden önlem alınmalıdır.

Bu Rahatsızlığın Sebepleri Neler Olabilir?

Doğum sonrasında östrojen ve progesteron hormonlarında hızlı değişimler yaşanır. Ancak doğum sonrası depresyon sadece hormonal süreçlerle açıklanamaz. Biyolojik etkenlerin yanı sıra psikolojik ve sosyal faktörlerin de etkisi bulunmaktadır. Zayıf aile ve evlilik ilişkileri, yakın geçmişte meydana gelen önemli yaşam olayları, sosyal destek yetersizliği, ekonomik problemler, erken doğum gibi faktörler doğum sonrası depresyon üzerinde oldukça etkilidir. Beklenmeyen bir erken doğum ve erken doğan bebeğin yoğun bakıma alınması gibi durumlar tetikleyici bir etki yaratabilir. Tüm bunlara ek olarak "mükemmel anne olmalıyım." düşüncesi de annenin kendisi üzerinde baskı hissetmesine neden olabilir.

Postpartum Depresyon Neden Önemli?

Birçok anne yaşadığı olumsuz duyguları çevresiyle paylaşmakta zorlanabilir. Toplum tarafından anlaşılmayacağını veya kabul görmeyeceğini düşünerek sıkıntılarını kendi içinde yaşayabilir ve yardım talep etmekten çekinebilir. Oysa doğum sonrası depresyon annenin yaşamını ve aile içindeki ilişkileri

etkileyebilen önemli bir ruh sağlığı sorunudur. Diğer aile üyeleri de anne ile beraber aileye yeni katılacak bebeğin hayatında rol edinme ve sorumlulukları öğrenme sürecine girer. Bu nedenle sürece uyum sağlanmadığında kriz durumu ortaya çıkabilir. Tüm bunlara ek olarak annenin duygusal durumu bebeğin bağlanma sürecini, güven gelişimini ve ilerleyen yıllardaki psikososyal durumunu doğrudan etkiler. Depresyon yaşayan annelerde bebekle etkileşimin azalması bebeğin gelişimi üzerinde olumsuz sonuçlar yaratabilir. Özetle annenin iyilik hâli bebek için de koruyucu bir faktördür.

Rahatsızlık Sürecinde Neler Yapılabilir?

Destekleyici eğitimlerin postpartum depresyonun tanılanmasında, tedavisinde ve önlenmesinde önemli olduğu belirlenmiştir. Bu dönemde ebeveynler bebek bakımının sağlanması, bebek için güvenli bir çevre oluşturulması, bebekle iletişim kurulması, yeni rollerin öğrenilmesi ve bebekle ilgili yaşanabilecek zorlu süreçlerle baş edilmesi gibi konularda yeni beceriler geliştirir. Bu beceriler geliştirilirken sağlık çalışanlarından danışmanlık alınabilir, postpartum depresyonu ve lohusalık süreci hakkında eğitimlerden yararlanılabilir. Duygusal destek ve bebek bakımı konusunda çevre tarafından sağlanan sosyal destek sürecin daha kolay geçirilmesine yardımcı olabilir. Özellikle bu süreçte eşin ve ailenin ilgi ve desteği büyük önem taşır.

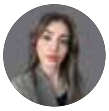
Annenin desteklenmesi hem onun iyilik hâli hem de bebeğin sağlıklı gelişimi açısından güçlü bir adımdır. Annenin dinlenmesine fırsat tanımak, yargılayıcı olmayan bir ortam oluşturmak, eleştirmek yerine dinlemek kritik bir öneme sahiptir. Ayrıca bu süreçte annenin kendisini haksız yere eleştirme, yargılama ve cezalandırma eğilimlerinin farkına varmasına yardımcı olmak önemlidir. Aynı zamanda riskli gebelik geçiren kadınlar bu ihtimale karşı daha yakından izlenmelidir. Unutmamak gerekir ki depresyon tedavi edilebilir bir rahatsızlıktır.

Doğum sonrası dönem annenin kendisine de kulak vermesi gereken özel bir süreçtir. Her günün kolay geçmemesi, bazı durumlarda yorgunluk ve çaresizlik hissiyatının oluşması oldukça doğaldır. Böyle zamanlarda kendini suçlamak yerine yaşadıklarını fark etmek ve ihtiyaç duyduğunda destek istemek iyileşme yolunda atılabilecek en önemli adımlardan biridir. Bir bebeğin dünyaya gelmesiyle anne de yeniden doğar. Annenin iyileşmeye başlaması yalnız olmadığını hissettiği o küçük cümleyle başlar: "Senin yanındayım."

Kaynaklar
1. Doğum Sonrası Hüzün ve Doğum Sonrası Depresyon- Özgür Erdem, Yasin Bez-Konuralp Tıp Dergisi, 2009;1: 32-37
2. Annelik Hüznünden Postpartum Depresyon ve Psikoza- Meryem Yarın Yavuz, Çiğdem Bilge- Haliç Üniversitesi, 2021

Bu dönemde ebeveynler bebek bakımının sağlanması, bebek için güvenli bir çevre oluşturulması, bebekle iletişim kurulması, yeni rollerin öğrenilmesi ve bebekle ilgili yaşanabilecek zorlu süreçlerle baş edilmesi gibi konularda yeni beceriler geliştirir. Bu beceriler geliştirilirken sağlık çalışanlarından danışmanlık alınabilir, postpartum depresyonu ve lohusalık süreci hakkında eğitimlerden yararlanılabilir.

Nurgül AÇIKGÖZ
Psikolog
İnegöl Denetimli Serbestlik Müdürlüğü

VİCDANIN TAŞIDIĞI GÖRÜNMEZ YÜK

Ahlaki yaralanma, psikoloji alanında nispeten yeni bir kavram olmasına rağmen insanlık tarihinin başlangıcından bu yana sürekli olarak benimsenen ahlaki ve etik değerlerin ihlal edilmesi nedeniyle var olan bir olgudur. Bir başka tanıma göre utanç, keder, anlamsızlık, pişmanlık ve vicdan azabını içeren derin bir ihlal duygusudur. Ahlaki yaralanma, kişinin benimsediği ahlaki değerleri ihlal eden eylemlerde bulunması, bu eylemleri engelleyememesi, onlara tanık olması veya sonradan bunlardan haberdar olması sonucunda ortaya çıkabilir. Psikolog Brett Litz'e göre ahlaki yaralanma dört biçimde ortaya çıkabilir: Değerlerimize aykırı bir şey yaparız. Haksızlığı engelleyemeyiz. Tanık oluruz ya da olanı yıllar sonra öğreniriz. Bu kavram özellikle savaş ve askerlik bağlamında geliştirilmiş olsa da günümüzde sağlık çalışanlarından sosyal hizmet uzmanlarına, kolluk personelinden tüm profesyonellere kadar farklı meslek gruplarının deneyimlerini anlamak için kullanılmaktadır.

İnsan yalnızca fiziksel ve psikolojik bütünlüğünü korumaya çalışan bir varlık değildir. Aynı zamanda doğru ile yanlış, adalet ile adaletsizlik, sorumluluk ile ihmal arasında seçimler yapan; değerleri, vicdanı ve ahlaki ilkeleri olan bir varlıktır. Burada önemli olan yalnızca olayın ne kadar kötü olduğu değildir. Asıl belirleyici noktalardan biri, yaşanan olayın kişinin değerleriyle ne ölçüde çatıştığıdır. Bazen insan yanlış bir şey yaptığı için değil yapılması gereken doğru şeyi yapamadığını düşündüğü için de yaralanabilir. Bir başkasının yaptığı haksızlığa tanık olmak, kişinin kendi değer dünyasını sarsabilir.

Ahlaki yaralanmanın merkezinde çoğu zaman bir "keşke" bulunur.

"Keşke müdahale etseydim."
"Keşke o gün başka türlü davransaydım."
"Keşke onu koruyabilseydim."
"Keşke daha fazlasını yapabilseydim."

Bu düşünceler zaman içerisinde suçluluk, utanç, öfke ve çaresizlik duygularıyla birleşebilir. Özellikle yüksek sorumluluk taşıyan mesleklerde çalışan kişiler, olayların sonuçlarından kendilerini olduğundan daha fazla sorumlu tutabilirler. Kişi, kontrol alanının dışında gerçekleşen bir sonucu bile kişisel bir başarısızlık olarak değerlendirebilir.

Peki iyileşmek mümkün mü? Ahlaki yaralanmanın iyileşmesi, yaşananları unutmak anlamına gelmez. İyileşmek, yaşanan olayı hayat hikâyemizin içindeki yerine koyabilmektir. Kişinin kendisine şu soruları sorabilmesi önemlidir: "Benim için hangi değer ihlal edildi?", "Bugünkü aklımla geçmişteki

"Ahlaki yaralanmanın iyileşmesi yaşananları unutmak anlamına gelmez. İyileşmek, yaşanan olayı hayat hikâyemizin içindeki yerine koyabilmektir.

kendimi neden yargılıyorum?", "O zamanki koşullarda elimden gelen neydi?" Bu sorular kişinin kendisini suçlamak yerine yaşadığı deneyimi anlamlandırmaya doğru ilerlemesine yardımcı olabilir.

Ahlaki yaralanmanın en zor taraflarından biri, kişinin başkalarına gösterdiği anlayışı kendisine gösterememesidir. Bir arkadaşımız aynı hatayı yapsa ona "O koşullarda elinden geleni yaptın." diyebiliriz. Ancak sıra kendimize geldiğinde sert bir hâkim gibi davranabiliriz. Oysa öz şefkat, yapılan hatayı görmezden gelmek değildir. Öz şefkat, "Hiçbir şey olmadı." demek yerine "Ben de insanım ve insan olmanın getirdiği sınırlılıklarım var." diyebilmektir.

Bu tespitler bize önemli bir şeyi hatırlatır: Bizi yaralayan her şey korku değildir. Bazen değer verdiğimiz bir şeyin ihlal edilmesi, kendi değerlerimize aykırı davranmak veya bir haksızlık karşısında sessiz kalmak da bizi yaralayabilir.

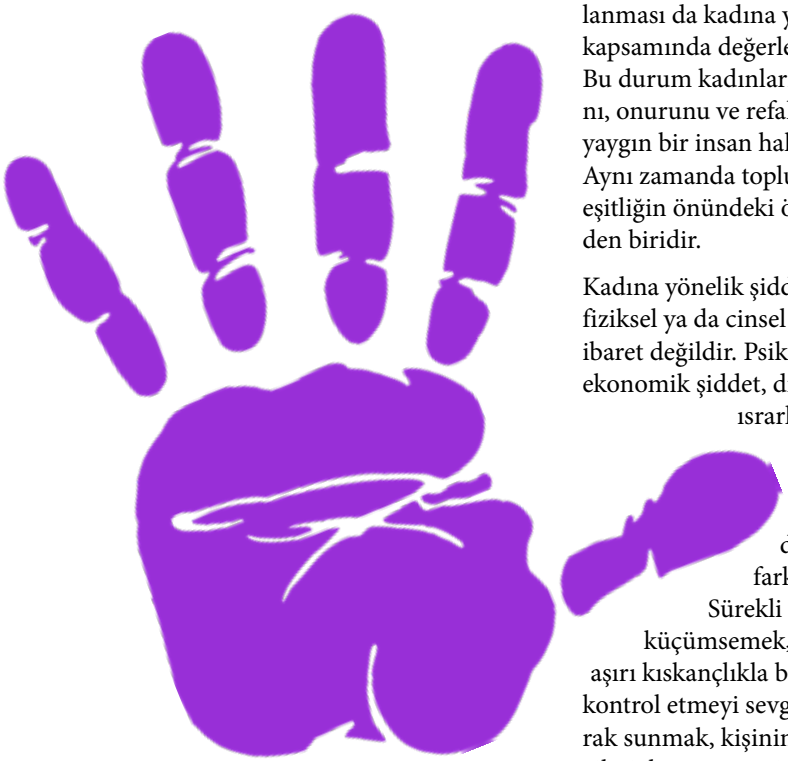
Bütün bunlar insanın iç dünyasında derin izler bırakabilir. Ancak ahlaki yara insanın değerlerinin tamamen yok olduğu anlamına gelmez. Hatta bazen tam tersine kişinin hangi değerlere ne kadar önem verdiğini gösterir. Çünkü insan en çok kendi vicdanının önünde verdiği mücadelede yorulur. Cennetin krallığı filminde cüzzamlı yüzünü gümüş bir maskeyle örten Kral Baldwin'in söylediği gibi: "Tanrı huzuruna çıktığında ben sadece emirleri uyguluyordum diyemeyeceksin. Bu kabul edilmeyecek." Bu tanrı ister bir dinin ister kendi vicdanının tanrısı olsun.

Özlem YILDIRIM
Sosyal Çalışmacı
Ayaş Açık Ceza İnfaz Kurumu

25 KASIM
KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI ULUSLARARASI MÜCADELE GÜNÜ

Kadına yönelik şiddet; toplumsal sınıf, kültür, ulus veya ırk fark etmeksizin dünyanın farklı yerlerinde karşımıza çıkan evrensel bir meseledir. Cinsiyete dayalı olarak meydana gelen fiziksel, cinsel veya psikolojik zarara ya da acıya yol açan veya yol açması muhtemel olan davranışlar, tehditler, baskı ve özgürlüğün keyfi biçimde kısıtlanması da kadına yönelik şiddet kapsamında değerlendirilmektedir. Bu durum kadınların yaşam hakkını, onurunu ve refahını tehdit eden yaygın bir insan hakları ihlalidir. Aynı zamanda toplumsal gelişme ve eşitliğin önündeki önemli engellerden biridir.

Kadına yönelik şiddet yalnızca fiziksel ya da cinsel saldırılardan ibaret değildir. Psikolojik şiddet, ekonomik şiddet, dijital şiddet, ısrarlı takip ve sosyal çevreden izole etme gibi davranışlar da şiddetin farklı biçimleridir. Sürekli hakaret etmek, küçümsemek, tehdit etmek, aşırı kıskançlıkla baskı kurmak, kontrol etmeyi sevgi göstergesi olarak sunmak, kişinin arkadaşları ve ailesiyle görüşmesini engellemek, çalışmasına veya kendi gelirini kullanmasına izin vermemek, parasını kontrol etmek ya da dijital araçlar üzerinden takip etmek ve baskı kurmak da kişinin özgürlüğünü, güvenliğini ve yaşam kalitesini doğrudan etkiler. Bu nedenle şiddeti yalnızca gözle görülebilen fiziksel izlerle değerlendirmemek gerekir. Şiddet bazen bir morlukta değil kişinin öz güveninde bazen bir yarada değil hayatı üzerindeki kontrolünün elinden alınmasında kendini gösterir.

Kadına yönelik şiddete dikkat çekmek, farkındalık oluşturmak ve toplumun tüm kesimlerini ortak bir mücadeleye çağırmak amacıyla her yıl 25 Kasım günü, "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü" olarak anılmaktadır. Dünya genelinde yaklaşık her üç kadından birinin yaşamının bir döneminde fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığına ilişkin veriler, sorunun ne kadar yaygın olduğunu göstermektedir. 25 Kasım bu nedenle şiddetin önlenmesine yönelik güçlü bir farkındalık çağrısıdır.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi sadece yasal düzenlemelerle değil toplumsal farkındalığın güçlenmesiyle de mümkündür. Bu mücadelenin temel yaklaşımlarından biri de şiddete karşı sıfır toleranstır.

Şiddetin hiçbir biçimine mazeret üretilmemeli ve yaşananlar "aile meselesi" olarak görülüp görmezden gelinmemelidir. Şiddete maruz kalındığında veya şiddet riski bulunduğunda hemen polis, jandarma, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM), ALO 183 Şiddetle Mücadele Hattı ve 112 Acil Çağrı Merkezi gibi kurum ve hizmetlere başvurulmalıdır. Çevremizde tanık olduğumuz ya da şüphelendiğimiz şiddet olaylarına karşı duyarlı olmak, şiddetin önlenmesine ve mağdurların korunmasına katkı sağlayabilir. Kadına yönelik şiddetin kalıcı olarak önlenebilmesinde eğitimin önemli bir yeri vardır. Bu nedenle okullarda, iş yerlerinde ve aile içinde öfke kontrolü, şiddetsiz iletişim ve sağlıklı ilişki kurma becerilerine yönelik çalışmaların yaygınlaştırılması önem taşımaktadır.

"Kadına yönelik şiddete dikkat çekmek, farkındalık oluşturmak ve toplumun tüm kesimlerini ortak bir mücadeleye çağırmak amacıyla her yıl 25 Kasım günü, "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü" olarak anılmaktadır. Dünya genelinde yaklaşık her üç kadından birinin yaşamının bir döneminde fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığına ilişkin veriler sorunun ne kadar yaygın olduğunu göstermektedir.

Kadın Destek Uygulaması (KADES) gibi teknolojik imkânlar da şiddete maruz kalan veya şiddet riski altında bulunan kadınların acil durumlarda kolluk birimlerine hızlı biçimde ulaşabilmesine yardımcı olmaktadır. Bunun yanında erkeklere yönelik şiddetsiz babalık ve sağlıklı erkeklik modellerini ele alan eğitimlerin yaygınlaştırılması da toplumsal dönüşüme katkı sağlayabilir. Medya ve sanatta şiddeti normalleştiren veya ayrımcılığı besleyen söylemlere ve davranışlara karşı duyarlı olunması da önemlidir. Toplumun eleştirel ve bilinçli bir tutum geliştirmesi, şiddeti besleyen kültürel kalıpların değişmesine katkı sunabilir.

Unutulmamalıdır ki kadına yönelik şiddet yalnızca şiddete maruz kalan kişinin çözmesi gereken bireysel bir sorun değildir. Bu sorunun çözümü, toplumun bütün kesimlerinin sorumluluk üstlenmesini gerektiren bir insan hakları meselesidir. Şiddetsiz, eşit ve insan onuruna yakışır bir yaşam her kadının temel hakkıdır. Bu hakkın korunması için bireylerin, kurumların ve toplumun ortak sorumlulukla hareket etmesi gerekir. Çünkü şiddete karşı sessiz kalmamak farkındalığın ötesinde insan onurunu koruma sorumluluğunun da bir parçasıdır.

Seda KORKMAZ
İnfaz ve Koruma Memuru
Kayseri Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

ÜNİFORMANIN İÇİNDE SAKLI BİR HAYAT

Her küçük çocuk gibi benim de hayallerim vardı. Küçük bir köyde yaşıyordum ama hayallerim köyümden çok daha büyüktü. Nerede haksızlığa uğramış birini görsem, nerede adaletin tesisi için omuz veren birini fark etsem içimden, "Bir gün ben de bu adaletin kapısında, bu onurlu üniformayla yer alacağım." derdim. Ama hayat, bazı çocuklara çocukluklarını yaşama fırsatı vermiyordu. Ben de küçük yaşta büyümek zorunda kalanlardandım. Bazen anne bazen evlat bazen kardeş oldum. Daha kendi yaralarımı tanımadan başkalarının yaralarını sarmaya çalıştım. Belki de bu yüzden hiç kendi yaşımda hissedemedim kendimi.

Yıllar geçti. Düştüm, kalktım, yoklukla mücadele ettim. Bazen bir kuruşa muhtaç hâlde okudum ama vazgeçmedim. Bir gün yıllardır hayalini kurduğum o özel üniformayı giydim. Artık bir infaz ve koruma memuruydum.

İlk görev günümde yalnız değildim. Karnımda benimle birlikte hayata tutunan küçücük bir can vardı. Hem anne olmanın heyecanını yaşıyor hem de hayalime kavuşmanın gururunu taşıyordum. Sevdiğim insanın eşiydim, bir evladın annesiydim ve vatanıma hizmet edeceğim bir mesleğe başlamıştım. "O gün bana 'Mutluluğun resmi nasıl çizilir?' diye sorsalardı sanırım kendimi anlatırdım." Ama hayatta insanın hiç hesap etmediği sınavlar vardı.

Zamanla mesleğimin sorumlulukları, anneliğin yükü, eş olmanın çabası ve hayatın bitmeyen telaşı omuzlarıma ağır gelmeye başladı. Sabah evden çıkarken aklım çocuklarımda, görevdeyken zihnim evdeydi. Gece başımı yastığa koyduğumda ise bütün günün yorgunluğunu hissediyordum. Bir gün kendime sormaya başladım: "Neden bu kadar yoruluyorum? Bunca mücadeleye rağmen hayatımı neden bir türlü düzene koyamıyorum?"

Çevreme bakıyor, herkesin hayatını kendimden daha güzel sanıyordum. Mutlu aileler, huzurlu evler, birbirine sarılan insanlar... Sanki herkes hayatı çözmüş, bir tek ben kendi içimde kaybolmuştum. "Ne güzel akşam evinize gideceksiniz. Ailenizle aynı sofraya oturacaksınız. Elinizde güzel bir mesleğiniz var. Size bakınca özeniyorum." Ta ki bir gün görev sırasında bir hükümlünün bu sözlerini duyana kadar. O an içimde bir şey kırıldı. Çünkü ben başkasının hayatına özenirken bir başkası benim hayatıma özeniyordu. Ben sahip olduklarımın içindeki eksikliklere üzülürken o, benim sıradan gördüğüm nimetlerin hayalini kuruyordu. İşte o gün anladım ki insan bazen sahip olduklarının kıymetini ancak yokluğunda fark ediyor.

Bir hükümlünün anne özlemini bir annenin evlat hasretini bir çocuğun babasına duyduğu özlemini gördükçe hayatın ne kadar ince bir çizgi olduğunu anladım. Kimi insanlar bir anlık hatalarının bedelini yıllarca öderken kimileri de bir ömür boyu sıcak bir sarılmanın özlemini çekiyordu. Ben ilk kez kendi hayatıma başka bir pencereden baktım. Fakat mesleğin görünmeyen bir yüzü daha vardı: Üniformanın altındaki insan.

Bizler de vardiya bitip eve döndüğümüzde çocuklarına sarılmak isteyen anneler, ailesiyle huzur arayan eşler, içinde kimseye anlatamadığı yaralar taşıyan insanlarız. Bazen kapalı kapıların ardında gördüklerimiz bazen yoğunluğumuz bazen sevdiklerimizden uzak kaldığımız saatler içimizde birikiyor. Birbirimize dert anlatıyor, çözüm arıyor, bazı zamanlar en küçük şeye bile tahammül edemeyecek kadar yoruluyoruz. Çünkü biz de insanız. Bizim de kalbimiz yoruluyor, sabrımız tükeniyor, ruhumuz dinlenmek istiyor fakat bir süre sonra fark ettim ki beni yoran yalnızca hayatın yükü değildi. Yıllardır içimde biriktirdiğim kırgınlıklar, kendime ayıramadığım zamanlar ve herkesi anlamaya çalışırken kendimi unutmuş olmamdı. Sonra Rabbime döndüm. Anladım ki şükretmek hiç acımamış gibi davranmak değildi. Sabır, hiç yorulmamak değildi. Tevekkül, mücadeleyi bırakmak değildi. Bazen insanın yapması gereken, elinden geleni yaptıktan sonra kalbini Allah'a emanet etmekti. Artık her zorluğun karşısında "Neden ben?" diye sormamaya çalışıyorum. Bazen de "Rabbim, bu yaşadıklarımın içinde bana neyi fark ettirmek istiyorsun?" diye soruyorum. Hayatın omuzlarıma yüklediği bütün sorumluluklardan bir anda kurtulamayabilirim ancak bu yüklerle başa çıkma biçimimi değiştirmek benim elimde. Kendime merhamet etmeyi, gerektiğinde yardım istemeyi, sahip olduklarım için şükretmeyi ve her şeyi tek başıma çözmek zorunda olmadığımı öğrenebilirim.

Bugün üniformama baktığımda yalnızca bir meslek görmüyorum. O üniformanın içinde adaletin yanında olmaya çalışan küçük kız çocuğunu, anne olmanın heyecanını, hayatın ağırlığı altında yorulan kadını ve bütün bunların içinde Rabbini yeniden bulmaya çalışan bir kalbi görüyorum. Artık biliyorum ki hükümlülerin de anlatılmamış hikâyeleri, meslektaşlarımın da görünmeyen yaraları, her insanın da kimseye göstermediği bir mücadelesi var.

Bizler görevimizi adaletle, vicdanla ve insan onurunu koruyarak yaparken kendi kalbimizi de korumayı unutmamalıyız. Çünkü başkasının karanlığına ışık olmaya çalışırken kendi içimizdeki ışığı söndürmemeliyiz. Belki de en büyük imtihanımız hayatın bütün ağırlığına rağmen kalbimizle bağlantımızı kaybetmemektir. Rabbim, vatanı ve adaleti için görev yapan bütün meslektaşlarıma güç, sabır ve huzur versin. Evlatlarımızın başında, ailelerimizin yanında ve görevimizin başında gönül huzuruyla durabilmeyi nasip etsin. Çünkü üniformanın altında yalnızca bir memur yoktur: Bir anne vardır bir baba vardır bir evlat vardır. Bir geçmiş, binlerce hatıra ve kimsenin bilmediği nice gözyaşı vardır. Ve bazen güçlü görünen insan yalnızca Allah'ın bildiği bir yorgunlukla ayakta duruyordur.

Yasin AYDIN
Denetimli Serbestlik Daire Başkanı
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

ADALET ORMANLARI:
DENETİMLİ SERBESTLİK SİSTEMİNİN DOĞAYA VE TOPLUMA BIRAKTIĞI KALICI İZ

İyileştirme ve topluma yeniden kazandırma sürecinde herkes için geçerli tek bir yöntem yoktur. Bir uzmanla yapılan bireysel görüşme, yükümlülerin boş zamanlarını değerlendirmeleri için yürüttüğümüz hobi çalışmalarında yaptıkları bir resim ya da meslek edindirme kursunda kazandıkları bir beceri, yükümlülerin hayatlarını yeniden şekillendirmelerine yardımcı olabilir. Denetimli serbestlik hizmetlerini bu anlayışla çeşitlendiriyor, bireylerin topluma yeniden kazandırılması sürecinde sosyal sorumluluk bilincini güçlendirmeyi amaçlıyoruz. Genel Müdürlüğümüzün yürüttüğü çevre odaklı projeler de doğal kaynakların korunmasına ve hükümlü ve yükümlülerin rehabilitasyon süreçlerine bu doğrultuda katkı sağlamaktadır.

Son yıllarda hayata geçirilen ağaçlandırma faaliyetleri, bu çalışmaların toplumsal faydaya nasıl dönüştüğünü göstermektedir. Yükümlü ve hükümlüler, kamu yararına yürütülen faaliyetlere katılarak çevreye ilişkin farkındalık kazanmakta ve topluma katkı sağlayan projelerde sorumluluk üstlenmektedir.

İnsan, davranışlarıyla çevresine zarar verebildiği gibi onu koruyup güzelleştirebilir de. Bu kapsamda ağaçlandırma çalışmalarıyla doğayı yeniden canlandırmanın ve güzelleştirmenin değerini uygulamalı olarak göstermeye çalışıyoruz.

Doğaya Nefes Geleceğe Miras

Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı koordinesinde 2017 yılından bu yana sürdürülen ağaçlandırma faaliyetleri kapsamında ülke genelinde 740 Adalet Ormanı oluşturulmuş, 2.553.775 fidan dikilmiş ve 4.344.730 ağacın bakımı yapılmıştır. Bu ormanlar, çevre bilincinin, kamu yararı anlayışının ve sosyal sorumluluğun somut birer karşılığı hâline gelmiştir.

Dikilen her fidan, geleceğe bırakılan bir emanet olarak topluma yeniden kazandırılma sürecindeki bireylerin hayata tutunma iradesini de temsil etmektedir. Büyüyen her ağaç, bu iradeye eşlik eden umudu ve güzel günlere duyulan inancı yaşatmaktadır. Adalet Ormanları, bu yönüyle çevresel sürdürülebilirlik ile rehabilitasyonu bir araya getiren örnek bir model sunmaktadır.

Millî Ağaçlandırma Günü

7 Kasım 2019 tarihli ve 30941 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2019/24 sayılı Genelge ile 11 Kasım "Millî Ağaçlandırma Günü" olarak ilan edilmiştir. Her yıl Sayın Cumhurbaşkanımızın himayelerinde ülke genelinde eş zamanlı düzenlenen fidan dikim etkinlikleriyle çevre bilincinin güçlendirilmesi, ağaçlandırma çalışmalarının yaygınlaştırılması ve gelecek nesillere

daha yeşil bir Türkiye bırakılması amaçlanmaktadır.

Denetimli serbestlik teşkilatı da hükümlü ve yükümlülerin katıldığı ağaçlandırma çalışmaları ve oluşturduğu Adalet Ormanları ile bu millî seferberliğe katkı sunmaktadır. Bu çalışmalar, bireylerin çevreye karşı sorumluluk bilincini geliştirirken topluma yeniden kazandırılma süreçlerini de desteklemektedir.

Adalet Ormanlarıyla Güçlenen Çevre Bilinci

Bu modelin kalıcı olması, dikilen fidanların korunmasına ve sağlıklı biçimde büyümesine bağlıdır. Bu nedenle ağaçların bakımı, gelişimlerinin takibi ve mevcut orman alanlarının korunmasına yönelik çalışmalar, Orman Genel Müdürlüğü koordinasyonunda titizlikle sürdürülmektedir.

Bu kapsamda geliştirilen "Ağaçlandırma ve Koordinasyon Projesi", ülke genelindeki ağaçlandırma faaliyetlerinin dijital ortamda takibini sağlamaktadır. Oluşturulan Adalet Ormanlarının konumları, dikilen fidan sayıları, bakım faaliyetleri ve katılımcı bilgileri merkezî bir sistem üzerinden izlenebilmektedir. Bu sistem, çevresel sorumluluk çalışmalarının sürekliliğini desteklemekte, kurumlar arasındaki koordinasyonu güçlendirmekte ve faaliyetlerin etkinliğini artırmaktadır.

Toplumsal Fayda ve Rehabilitasyon Bir Arada

Ağaçlandırma faaliyetlerinin bir diğer önemli yönü, yükümlü ve hükümlülerin sosyal rehabilitasyon sürecine sağladığı katkıdır. Bireyler, kamu hizmetine katılırken ekip çalışmasını deneyimlemekte, sorumluluk alma, üretkenlik ve çevreye duyarlılık gibi değerlerle yeniden buluşmaktadır.

Yükümlülerin doğayla kurdukları bağ aidiyet duygularını güçlendirmekte ve topluma karşı sorumluluk bilincinin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Ağaçlandırma faaliyetleri, bu özellikleriyle cezalandırmanın ötesinde iyileştirmeyi ve topluma yeniden kazandırmayı da esas alan çağdaş infaz yaklaşımının uygulamadaki örneklerinden birini oluşturmaktadır.

Uluslararası Düzeyde Takdir Gören Bir Başarı Hikâyesi

Çevrenin korunması ile rehabilitasyonu bir araya getiren bu yaklaşım, uluslararası alanda da takdir görmektedir. Adalet Ormanları ve Ağaçlandırma Koordinasyon Projesi, çevresel sürdürülebilirliğe ve sosyal rehabilitasyona katkıları nedeniyle uluslararası kuruluşlar tarafından örnek uygulama olarak gösterilmektedir. Proje, Avrupa'nın denetimli serbestlik alanındaki en önemli kuruluşu olan Avrupa Denetimli Serbestlik Konfederasyonu (CEP) tarafından takdir ödülüne layık görülmüştür.

Bu başarı, Türk denetimli serbestlik sisteminin kamu güvenliği ve rehabilitasyonla birlikte çevresel sorumluluk ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri açısından da öncü bir rol üstlendiğini göstermektedir.

Geleceğe Yeşeren Bir Adalet Anlayışı

Adalet Ormanları aracılığıyla doğaya yatırım yaparken insanı merkeze alan bir adalet anlayışını da güçlendiriyoruz. Her yeni fidanla doğaya bir değer kazandırıyor, topluma yeniden kazandırılan bireylerin umutlarını da büyütüyoruz.

Bugün Türkiye'nin dört bir yanında büyüyen Adalet Ormanları, çevreye duyarlı, sosyal sorumluluk sahibi ve rehabilitasyonu esas alan adalet yaklaşımının kalıcı izlerini taşımaktadır. Bu çalışmalar, ülkemizin yeşil geleceğine ve toplumsal bütünleşmeye sağladığı katkıyla örnek bir kamu hizmeti modeli olarak her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır.

Gamze KURTSATAR
İnfaz ve Koruma Memuru
Kahramanmaraş Personel Eğitim Merkezi

ŞİİRİN BAŞKENTİ KAHRAMANMARAŞ: YEDİ GÜZEL ADAM'DAN UNESCO'YA

Bazı kentler kendilerini yalnızca taş yapılarla, meydanlarla ve tarihî olaylarla anlatmaz. Kimi zaman bir şiirin sımsıcak ritminde kimi zaman bir derginin tarih kokan sayfalarında kimi zaman da karatahtalı bir okul sırasından yükselen tartışmada varlıklarını sürdürür. Kahramanmaraş, Türk edebiyatındaki yeri ve önemi bakımından eşi benzeri olmayan şehirlerden biridir. Şehrin edebî kimliği, halk şiiri ve âşıklık geleneğinden modern şiire, hikâyeye ve düşünce yazılarına uzanan çok yönlü bir kültürel birikime dayanır. Bu birikimin yakın dönem hafızasında öne çıkan halkalarından biri de "Yedi Güzel Adam" adıyla bilinen yazar ve şair çevresidir.

Yedi Güzel Adam, zaman içinde yedi kişilik bir arkadaşlık çemberini aşarak bir kuşağın edebiyatla, inançla, düşünceyle ve kültürel aidiyetle kurduğu bağı simgeleyen bir harekete dönüşmüştür. 1973 yılında Cahit Zarifoğlu tarafından yayımlanan "Yedi Güzel Adam" adlı şiir kitabı, bu harekete ismini vererek zamanla bir neslin kimliğiyle özdeşleşmiştir.

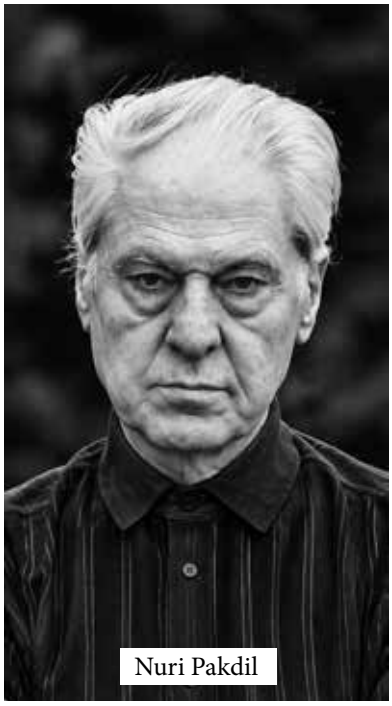
Dönemin Edebî ve Toplumsal İklimi: 1950'lerden 1980'lere

Yedi Güzel Adam oluşumunu doğru anlamak için her bir ferdin gençlik yıllarından başlayarak olgunluk dönemlerine kadar uzanan Türkiye'nin içinden geçtiği kültürel iklimi dikkate almak gerekir. Dönemin başlangıcı olan 1950'li

Cahit Zarifoğlu

yıllar edebiyat dergilerinin farklı estetik ve düşünsel eğilimleri bir arada barındırdığı hikâye, şiir ve eleştirinin dergiler vasıtasıyla yoğun biçimde tartışıldığı bir evredir. 1960'lardan itibaren hızlanan şehirleşme, genişleyen eğitim imkânları, tırmanan siyasal gerilimler ve dünyadaki ideolojik tartışmalar edebiyatçıların birey, toplum, gelenekler ve modernlik üzerine düşüncelerini derinleştirmiştir. Bu dönem tek bir edebî eğilime indirgenemez. Garip akımı sonrasının şiirdeki arayışları, İkinci Yeni'nin sunduğu dil ve imge imkânları, toplumcu gerçekçi çizgi, modernist anlatılar ve inanç merkezli edebiyat anlayışları aynı kültürel alanda varlık göstermiştir.

Yedi Güzel Adam oluşumunun kendine özgü olan yönü, modern edebiyatın şekilsel arayışlarıyla İslamî hassaslığı, yerli kültür yapısını ve medeniyet fikrini bir arada düşünmeye çalışmasıdır. Bu tavır her bir yazarın benzer biçimde yazdığı anlamına gelmemektedir. Cahit Zarifoğlu'nun çağrışımlara açık ve yer yer örtülü şiiri, Rasim Özdenören'in insanın iç

Nuri Pakdil

çatışmalarını konu aldığı hikâyeleri, Nuri Pakdil'in düşünceyi öne planda tutan denemeleri ve Erdem Bayazıt'ın güçlü anlatımlı şiiri, ortak kaygıların farklı estetik karşılıklarıdır. Mavera yönünden yapılan araştırmalarda derginin edebî ürün yayımlamanın yanı sıra genç yazarların yetişmesini ve bir düşünce lisanının gelişmesini sağlayan bir buluşma alanı olduğunu belirtir.

Dönemin toplumsal değişimleri, yazarların eserlerinde kimlik, kültürel dönüşüm, vicdan, adalet ve insanın anlam arayışı gibi temalar üzerinden karşılık bulmuştur. Bu sebeple onların eserleri yalnızca sınırlı bir fikrî alanın belgeleri olarak değil modernleşme karşısında insanın mevcut değerleriyle nasıl ilişki oluşturduğunu araştıran edebî metinler olarak da okunabilmektedir.

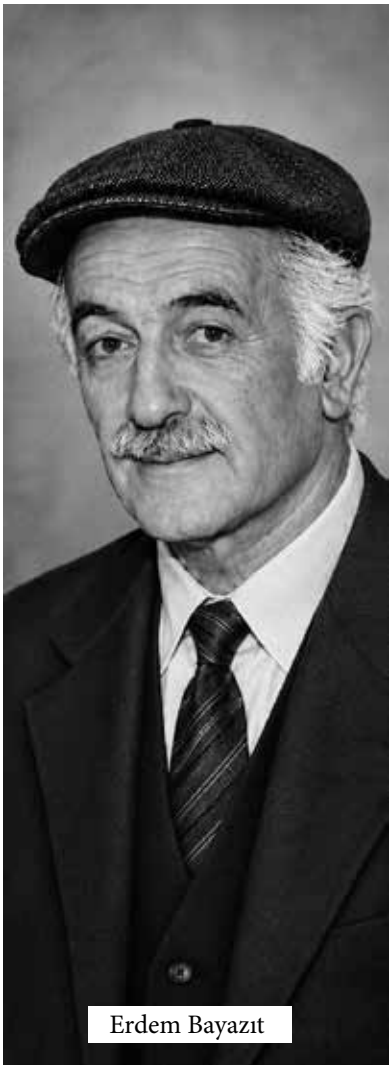
Kahramanmaraş'ta Oluşan Edebiyat Çevresi ve Dergilerin İşlevi

Bu edebî topluluğun ilk temas noktalarından biri Maraş Lisesi'dir. Okul yalnızca eğitim verilen bir kurum olmamış gençlerin şiir, hikâye, fikir ve yayıncılık üzerine konuşabildiği bir kültür alanı

Rasim Özdenören

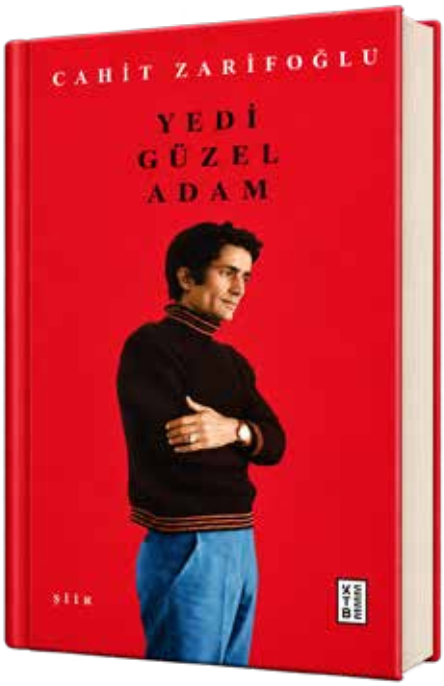
fonksiyonu görmüştür. Hamle dergisi ve yerel basındaki sanat alanları, genç kalemlerin ilk denemelerini yayımlamasına, birbirlerinin metinlerini okumasına ve edebî bir dil geliştirmesine imkân sağlamıştır. Yerel ölçüde başlayan bu faaliyetler, edebiyatın merkez ile çevre ilişkisi bakımından da önemli olmuştur. İstanbul ve Ankara gibi büyük yayın merkezlerinin dışında bir şehirde oluşan bu dostluk ağı zaman içerisinde ülke genelinde etkili yayınların parçası olabilmiştir.

Hamle dergisi ise bu oluşumun gençlik dönemini anlamak açısından önemli bir başlangıç noktasıdır. Ardından Büyük Doğu, Diriliş ve Edebiyat gibi dergilerle kurulmuş olan bağlar, Maraş'ta oluşan çevrenin daha kapsamlı bir fikir ve sanat dünyasına açılmasını sağlamıştır. Nuri Pakdil'in 1969'da kurmuş olduğu Edebiyat dergisi, edebî üretimi kültürel kimlik ve düşünce

Erdem Bayazıt

tartışmalarıyla buluşturmuş, 1976'da yayımlanmaya başlanılan Mavera dergisi ise düzenli bir yayın temeli oluşturarak farklı türlerde yazan kalemleri aynı dergi etrafında bir araya getirmiştir. Mavera dergisi 1976–1990 yılları arasında 164 sayı yayımlanmış; şiir, deneme, hikâye ve düşünce yazılarıyla bir edebiyat kuşağının görünürlük kazanmasına önemli katkıda bulunmuştur.

Dergiler, bu oluşumun devamlılığını sağlayan başlıca araçlardan biridir. Dergi sayfaları, eserlerin yayımlandığı alanlar olmasının yanı sıra bir yazarın başka bir yazarı okuduğu, eleştirdiği, teşvik ettiği ve ortak bir dil aradığı alanlar olmuştur. Bu açıdan Yedi Güzel Adam'ın hikâyesi sadece kişisel başarıların bütünü değil okul, yerel yayınlar,

dergi, yayınevi ve dostluk ilişkileri arasında oluşan bir edebiyat ekosisteminin hikâyesidir. Bununla birlikte 'Yedi Güzel Adam', üyelerin ortak kararıyla kurulmuş resmî bir topluluk değildir. Adlandırma Cahit Zarifoğlu'nun 1973 tarihinde yayımlanan şiir kitabıyla güçlü biçimde özdeşleşmiş ve zaman içerisinde okurlar ve edebiyat çevreleri tarafından bu arkadaş grubunu anlatmak için kullanılmıştır.

Yedi İsmin Yedi Sesi: Ortak Farkındalık ve Ayrılan Üsluplar

Cahit Zarifoğlu: İç Dünyanın ve Sezginin Şiiri

Cahit Zarifoğlu, "Yedi Güzel Adam" adının edebî hafızada yer edinmesinde belirleyici bir isim olmuştur. 1973'te yayımlanan ve aynı adı taşıyan şiir kitabı, zaman içerisinde bu arkadaş çevresinin simgesi hâline gelmiştir. Zarifoğlu'nun şiirleri, anlamı apaçık açıklamak yerine imgeler, ses örgüsüyle ve çağrışım yaptıran kelime oyunlarıyla kurar. Okurdan sadece metni seyretmeyi değil şiirin anlattığı kapalı ve çok aşamalı dünyaya katılmayı bekler. İnanç, varoluş, ölüm, vicdan, ahlak ve hakikat arayışı şiirlerinde ön plana çıkan yönlerdir. İşaret Çocukları, Korku, Menziller ve Yakarış şiir kitapları, Yaşamak Günlükleri ve çocuklara yönelik yayınlanan eserleri, onun farklı türlerde eser verdiğini gösterir. Zarifoğlu'nun kendine özgü yönü düşünceyi doğrudan açıklamak yerine okuru şiirin sezgisel dünyasında ve estetik imkânları arasında bir yolculuğa çıkarmasında aranabilir.

Erdem Bayazıt: Arayış, Medeniyet Bilinci ve Kayboluş

Erdem Bayazıt'ın şiirlerinde kişinin modern dünyadaki yönünün kaybı ile tekrar anlam bulma çabasının yan yana durması dikkat çeker. Şair, kişisel yalnızlığı daha uçsuz bucaksız bir tarih ve medeniyet fikriyle ilişkilendirir. İnanç, aidiyet ve toplumsal sorumluluk onun şiirlerinin belirgin özellikleridir. Bayazıt'ın şiirlerinde bilişsel içerik güçlüdür fakat şiirin etkisi tek bir fikri bildirmesinden kaynaklanmaz. Söyleyişin ahengi, imgenin etkisi ve duygusal derinlik düşünceyi şiirsel deneyim alanına dönüştürür. İpek Yolundan Afganistan'a adlı eseri ise onun gözlemci bakışlarını ve edebiyatla dünya konuları arasında kurduğu bağı ortaya koyar.

Rasim Özdenören: Hikâyede İnsan, Yabancılaşma ve İç Çatışma

Rasim Özdenören, edebî topluluğun hikâyeci ve düşünür yönünü temsil eden ana isimlerindendir. Onun anlatıları büyük olaylardan ziyade kişinin iç dünyasında büyüyen çatışmalara, toplumsal ilişkilere, bulunduğu kültüre ait hissetmeme ve günümüzde modern hayatın yarattığı yozlaşmaya dikkat çeker. Hastalar ve Işıklar, Çözülme, Çok Sesli Bir Ölüm ve Gül Yetiştiren Adam edebî alanı farklı bakış açısıyla okumaya imkân verir. Özdenören'in hikâyeleri, kişinin yaşadığı değişimi sadece psikolojik bir mesele açısından ele almaz. Örf, adet, inanç, aile ve toplumsal değişimle ilişkili bir mana arayışına

7 Güzel Adam Edebiyat Müzesi

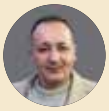
dönüştürür. Denemelerinde de düşünceyi hazır biçimde okuyucunun önüne sunmak yerine kavramları yeniden tartışmaya açan bir sorgulama biçimi ile karşılaştırır.

Nuri Pakdil: Edebiyatı Bir Düşünce ve Sorumluluk Alanı Olarak Görmek

Nuri Pakdil'in bu topluluktaki yeri, dergicilik ve düşünsel öncülükle yakından ilgilidir. Dönemin öne çıkan edebiyat dergisini kurması ve yayın faaliyetlerini devam ettirmesi, genç yazarların yetişmesi için devamlılığı olan bir alan oluşturmuştur. Pakdil'in yazılarında dil yalnızca estetik bir araç olmaktan ziyade kültürel bağımsızlık, fikirsel özgürlük ve insanlık sorumluluğu açısından düşünmenin de zemini olmuştur. Batı Notları, Biat, Anneler ve Kudüsler ile Otel Gören Defterler, onun çeşitli türlerdeki arayışlarını ve Kudüs'e yüklediği derin içsel anlamı yansıtır. Pakdil'in dili ise zaman zaman kesik, yoğun ve deneysel bir yapı kazanır. Bu biçimsel tercih, okuru klasik bir alıcı olmaktan uzaklaştırarak metinle hesaplaşmaya davet eder.

Yazının devamı yeni sayımızda yayımlanacaktır.

Kaynaklar
1. Kahramanmaraş İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2026)
2. Kahramanmaraş Valiliği. (2026). Millî değerlerimiz
3. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi. (2025)
4. Kahraman, A. (2003). Mavera. TDV İslâm Ansiklopedisi
5. UNESCO Türkiye Millî Komisyonu. (2025, 1 Kasım)
6. Yorulmaz, H. (2026). Yedi Güzel Adam. Kültür Yayınları
7. Zeybek, Ş. N. (2014). İslâmî yeni edebiyatta şiir ve şair (Mavera dergisi örneği). Dil ve Edebiyat Araştırmaları

Abdullah KAYA
Uzman Öğretmen
Nazilli E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Çöl Kaplanı
FAHRETTİN PAŞA'YA

Sarı kumlarda hayat buldu bir çöl kaplanı
Medine sokaklarında hâlâ feryadın var,
Boynu bükük yürekler gördü sana yapılanı
Gel de hüzünlü sancağını bir burca sar

Bir yemine neden bu kadar sadık kalınır
Peygamber aşkına direndin onca yoklukla
Senin aşkını bilmeyen hissetmez yanılır,
Gömdün açlığı kumlara içinde toklukla

Son ere, son mermiye, son damla kana kadar
Peygamberin huzurunda ona söz vermiştin
Kuşatma altında yürek geniş mekânsa dar
Kumlara gömülen erlerle sen de gitmiştin

Eyvah Medine'de ne sen kaldın ne de sancak
Senden geriye bize şeref ve namus kaldı,
Köleliği içinden atanlar bilir ancak
Direniş bitti sananlar bugün de yanıldı

Şimdi bayrak mahzun, yürek mahzun, vatan mahzun
Yenildik, esir edildik ama hiç bitmedik
Bugün gönlümüz hâlâ orada diller suskun
Sen rahat uyu paşam bizler daha ölmedik

Hamdi ÖLMEZOĞLU •
Psikolog
Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

BİR MERHABADAN Daha Fazlası

İnsanlar telefon, internet ve hatta alfabeler henüz ortaya çıkmamışken nasıl iletişim kuruyordu? Duygu, düşünce ve ihtiyaçlarını karşılarındaki kişilere nasıl aktarıyorlardı? Günümüzde gelişmiş iletişim araçlarına rağmen zaman zaman birbirimizi anlamakta güçlük çektiğimiz düşünüldüğünde, geçmişte iletişimin nasıl sağlandığı merak uyandırmaktadır.

İnsanlar, tarih boyunca bakışlar, mimikler, jestler ve baş hareketleri gibi sözsüz iletişim yöntemlerinden yararlanmıştır. Günlük yaşamda sıradan görülen bu davranışlar, geçmişten günümüze insanların birbirlerini anlamalarında ve duygularını ifade etmelerinde önemli bir rol oynamıştır. Bu jest ve mimikler "Senin varlığını fark ettim ve seni görüyorum." mesajını vermenin bir yoludur. Sözel iletişimde ise bunun en basit karşılığı selam vermektir. Bu açıdan değerlendirildiğinde selam vermek, göründüğünden çok daha büyük bir anlam taşıyabilir. Sabah karşılaştığımız komşumuza "Günaydın" demek, iş arkadaşımıza "Merhaba" demek, mahallemizdeki esnafa "Kolay gelsin" demek bu kişilerle sosyal etkileşim içerisinde olduğumuzu gösteren küçük mesajlardır. Bazen düşünmeden söylediğimiz bu kelimelerin psikolojimizi nasıl etkilediğine ve selamlaşmanın biyolojik etkilerine de bakalım.

Zaman zaman otomatik olarak yaptığımız selam verme eylemi binlerce yıl önce daha farklı bir anlam taşımaktaydı. Hayatta kalmanın temel gaye olduğu o günlerde karşıdakini selamlamak "Sana zarar vermeyeceğim." mesajını taşımaktaydı. İlk izlenimin karşıdaki bireyi gördükten saniyeler sonra şekillendiğini düşünecek olursak bu davranışlar o dönem için çok kıymetliydi. Bu selamlaşma davranışlarının günümüzdeki biyolojik etkilerine baktığımızda ise sıcak bir selamlaşmanın ardından kişide rahatlama ve olumlu duygular ortaya çıkabilmektedir. Bu rahatlama duygusu biyolojik açıdan sosyal kabul görmenin güzel bir meyvesidir.

Binlerce yıl önce selamlaşmak, günümüzdeki gibi yalnızca bir nezaket göstergesi değil, hayatta kalmanın ve güven duygusunun önemli bir parçasıydı. İnsanlar, karşılarındaki kişiye zarar vermeyeceklerini ve dostça yaklaştıklarını göstermek için çeşitli selamlaşma davranışlarından yararlanıyordu. İlk izlenimin saniyeler içinde şekillendiği düşünüldüğünde bu davranışlar insanlar arasındaki ilişkilerin temelini oluşturan güçlü bir iletişim aracıydı.

Bir Selamın İnsan Ruhunda Bıraktığı İz

İnsan sosyal bir canlıdır. Başkaları tarafından onaylanması ve varlığının kabul gördüğünü hissetmesi insanın önemli bir gereksinimidir. Psikolog Abraham Maslow'un meşhur ihtiyaçlar piramidine göre sevgi ve aidiyet en önemli sosyal ihtiyaçlar arasındadır. Belki basit bir selamlaşma bütünüyle sevme, sevilme ve ait olma ihtiyacımızı karşılamasa da bir topluluğa ait hissetmenin ilk sözel basamağı olabilir. Davranış bilimciler Nicholas Epley ve Juliana Schroeder yaptıkları çalışmada bir grup katılımcıyı tren yolculukları sırasında gözlemlediler. Katılımcıların bazılarından yabancı biri ile konuşmaları diğer gruptaki katılımcılardan ise sessiz ve yalnız şekilde seyahat etmeleri istendi. Yolculuk sonunda başka bir kişiyle bağlantı kuranların çok daha olumlu geri bildirimde bulunduğu görüldü. İlginç olanı ise katılımcıların yolculuk öncesinde 'Bir yabancıyla konuşmayı mı sessiz kalmayı mı tercih edersiniz?' sorusuna verdikleri yanıttı. Katılımcıların çoğunluğu yalnız ve sessiz kalmanın daha iyi olabileceğini söyledi. Bunun altında yatan neden, yolcuların karşılarındaki kişilerin iletişim kurmak istemeyeceğini düşünmeleriydi. Ancak araştırma sonucunda basit bir selamın ve karşıdaki kişilerle iletişim kurmanın sosyal etkileşimi kolaylaştırabileceği anlaşıldı. Bu sebeple hiç beklemediğimiz anda verilen selamlar üzerimizde tahmin ettiğimizden daha fazla olumlu etki bırakabilir. Diğer taraftan bir kişiye selam vermemek veya o kişiyi yok saymak gibi davranışlar da önemli bir mesaj taşıyabilir. Bu durum sosyal dışlanmanın ilk göstergelerinden biri olabileceği gibi o kişiye "Seninle iletişim kurmak istemiyorum." demenin de bir yoludur.

Selam vermek, bir görgü kuralı olmasının yanı sıra karşımızdaki insanın varlığını kabul etmenin ve ona değer vermenin de bir ifadesidir. Tam da bu nedenle selam vermeyi bir yük olarak görmek yerine buzları eriten bir araç olarak görmeliyiz. Bir selamdan ne çıkar demeyin. Belki de kendisini yalnız veya değersiz hisseden bir kişinin gününü merhabayla güzelleştirebilirsiniz: "Hi", "Hola", "Namaste", "Nî hâo", "Es-selâmü aleyküm" gibi.

Hangi dilde söylerseniz söyleyin selamlaşmak size hiçbir şey kaybettirmez aksine çok şey kazandırır. Soğuk duvarların kuşattığı dünyamızdan belki de sıcacık bir selam alıp çıkartıverir bizi.

Gülsen GÜN
Öğretmen
Kavak Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

ANLAMA ATILAN İLK İLMEK

Bir bebek, dünyaya geldiği ilk günlerde kelimelerin anlamını henüz kavrayamaz. Onun için "anne" bir isim, "gel" bir çağrı, "git" ise uzaklaşmayı ifade eden bir sözcük değildir. Yine de dünya daha ilk günlerden itibaren seslerle konuşmaya başlar. Annesinin sesindeki yumuşaklığı diğer seslerden ayırır, bir ninninin ritminde sakinleşir, alışılmadık bir gürültüde irkilir. Henüz tek bir kelime söylemeden çevresindeki sesleri, tonları ve ritimleri birbirinden ayırmayı öğrenir. Zamanla bu sesler bir anlam kazanır ve anlamlar kelimelere, kelimeler cümlelere, cümleler düşüncelere dönüşür. İnsan, daha konuşmayı öğrenmeden anlamın ilk ilmeğini bu şekilde atar.

Gazi Üniversitesi Türkçe Eğitimi alanında öğretim üyesi olan Prof. Dr. Yusuf Doğan'ın "Dinleme Eğitimi" adlı kitabında yer verdiği değerlendirmeler dinleme sürecinin anlaşılmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Doğan, dinlemeyi işitilenleri zihinde anlamlandırma ve yapılandırma süreci olarak ele alır. Dinleyen kişi, duyduğu seslere dikkatini vererek bunları zihninde anlamlandırır. Dikkatini toplar, duydukları arasında bağlantılar kurar ve anlamı zihninde yeniden oluşturur.

Çocuğun çevresindeki konuşmaları dinlerken yaptığı da budur. Yeni kelimeleri öğrenirken aynı zamanda cümlelerin nasıl kurulduğunu, düşüncenin nasıl aktarıldığını, vurgu ve tonlamanın söze nasıl bir anlam kattığını kavrar.

Dinlemeyi yalnızca doğuştan gelen bir özellik olarak görmek, onun geliştirilebilen yönünü gözden kaçırmamıza sebep olur. Yusuf Doğan'ın dikkat çektiği noktalardan biri de budur. İnsan işitebilir fakat etkili dinlemek için dikkatini yöneltmeyi, söylenenleri birbirine bağlamayı ve anlamlandırmayı da öğrenmesi gerekir.

Doğan Aksan'ın dil bilimi üzerine yaptığı çalışmalar, dili yalnızca sözcüklerden oluşan bir yapı olarak değerlendirmenin yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır. Dil, insanın düşünme, anlatma ve anlama biçimleriyle birlikte var olur. Bir sözün söylenmesi iletişimi tamamlamaz. Söylenenin karşı tarafta anlam bulması da gerekir. Konuşan düşüncesini ortaya koyar, dinleyen ise o düşünceyi zihninde anlamlandırır. İletişim, konuşan ve dinleyenin ortak anlam oluşturmasıyla gerçekleşir. Aktif dinleme de işte burada önem kazanır.

Karşımızdaki insanın konuşurken yalnızca kelimelerini takip etmek yeterli değildir. Söylenenler arasındaki bağlantıları kurmak, önemli noktaları fark etmek, anlaşılmayan yeri açıklığa kavuşturmak gerekir. Aynı kelimeleri duymak her zaman aynı anlamı çıkarmak için yeterli değildir. Sesin tonu, vurgu, cümlenin bağlamı ve konuşanın taşıdığı duygu da anlamın bir parçasıdır.

Günümüzde konuşmak ve iletişim kurmak için sayısız imkâna sahibiz. Konuşuyor, yazıyor, mesajlaşıyor, paylaşıyor ve sürekli bir şeyler anlatıyoruz. Seslerin çoğaldığı bir çağda dinlemeye ayrılan dikkat azalıyor. Herkesin söyleyecek bir sözü varken, karşımızdakinin sözünü gerçekten duymak daha fazla çaba istiyor. Bu nedenle dinlemek iletişimin sessiz ama en güçlü ilmeği olarak dikkat çekiyor. O ilmek doğru atıldığında sözler birbirine bağlanıyor, anlam derinleşiyor ve insan insana biraz daha yaklaşıyor.

Kaynaklar
1. Doğan Yusuf. (2010), Dinleme Becerisini Geliştirmede Etkinliklerden Yararlanma, Türklük Bilimi Araştırmaları, s.27
2. Aksan Doğan, "Türkçe Çalışmalarında ve Öğretiminde Dilbilimin Yeri" Dergipark Akademi.com.1982

Dilek DEREBAŞI
İnfaz ve Koruma Memuru
Karabük T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

90'lı Yılların Evlerimizdeki İzleri

Bir evin havasını değiştiren, o eve bir karakter kazandıran mobilyalar, perdeler, halılar, duvarlar, mutfak eşyaları…

Evdeki her detay yaşanan dönemin izlerini taşır. 90'lı yılların evleri de bugün gözümüzün önüne geldiğinde o yılları hatırlatan pek çok ayrıntıyla birlikte zihnimizde canlanmıyor mu?

Çiçek Desenli Perdeler

Evlerdeki polyester karışımlı, çiçek desenli perdeler 90'lı yılların en akılda kalıcı detaylarındandı. Her evin perdesi ailenin zevkinden bir parça taşırdı. Kiminde beyazın masumiyeti kiminde krem tonlarının dinginliği kiminde de bordo rengin ağırlığı vardı. Bugünün stor ve zebra perdelerinde hissedilmeyen o sıcaklık ve evin kendine özgü kokusu eski tüllerde saklıydı.

Desenli Halılar

Bugünün sade çizgilerinin aksine gül motifleri, geometrik şekiller ve Anadolu'dan izler taşıyan o dönem halıları, evin sıradan bir eşyası olmanın ötesinde çocukların üzerinde oyunlar oynadığı bir alan, akşam eğlencelerinin de bir parçasıydı. Annelerin olmazsa olmazı odanın köşesinde bulunan ve üzerinde dantelle yer edinmiş gırgırlar da bu halıların günlük temizliği için bir numaralı yardımcıydı.

Koltukların Ağırlığı ve Misafir Kültürü

90'lı yılların koltukları, misafir odası kültürünün en belirgin unsurları arasında yer alırdı. Kadife ya da gömme desenli, koyu kahverengi ahşap kenarlı bu koltuklar ev sahibinin zevkini, misafire verilen değeri ve evin düzenini temsil ederdi. Sadece bayramlarda veya özel ziyaretlerde kullanılan bu odalar evin en çok özen gösterilen ama en az kullanılan alanlarıydı. Sırtlığında kapalı veya açık büfelere sahip olan mobilyalar neredeyse her evde bulunan dekorasyon ürünlerindendi. Büfesine saat, kasetçalar veya kitap gibi ürünler yerleştirilen bu koltukların kimisi yatılı misafirler için yatak olarak kullanılabilen çekyat formuna da dönüşebiliyordu.

Çeyizlerin, yemek takımlarının, ansiklopedilerin, çerçeveli fotoğrafların, kaset koleksiyonlarının bulunduğu camlı vitrinler evin en ihtişamlı depolama alanlarındandı. Kapalı olan alt dolaplara misafir yemek takımları kaldırılır ve saklanır, camlı üst dolaplara ise sergilenecek ürünler yerleştirilirdi. İçi ayrı bir dünyayı barındıran bu vitrinler, el yapımı ahşap eşyalar oldukları için senelerce sağlam şekilde kullanılırdı. Değerli olmaları nedeniyle saklanan veya sergilenen kristal yemek takımları ise evin özel servis

90'lı yılların ev eşyaları, ailelerin özenini estetik anlayışını ve misafirperverlik kültürünü yansıtan, dönemin yaşam biçimine ve toplumsal değerlerine ışık tutan önemli simgelerdi. O yılların ev düzeni eşyaların kendisinden çok onların etrafında şekillenen yaşam tarzı ile anlam bulurdu.

eşyaları arasındaydı. Günümüzde sadece mutfakta yer alan servis takımlarının o günlerde misafirlerin ağırlandığı odalarda sergilenmesi de onlara verilen önemin bir göstergesiydi.

Tavuklu Saatler

Akıllı telefonlar çıktı çıkalı saatler alarm kurmak için bile kullanılmamaya başladı. Eskiden herkesin komodininde bulunan tavuklu saatler çalmaya başladı mı uyanmamanız imkânsızdı. Bu saatlerin erteleme özellikleri de yoktu. Yani uyanmaktan başka çareniz yoktu.

Dantellerin Zarafeti

Dantel, 90'lı yılların evlerinde dekorasyonun ve zarafetin önemli bir parçasıydı. Sabır ile yapılan el emeğiydi. Televizyonun üstünde, sehpada, telefonun üstünde ya da vitrinde hayat bulurdu. Her ilmek her desen bir kadının emeğiydi. Bugünün hızlı üretim anlayışında neredeyse kaybolan bu küçük sanat eserleri eskiden evlerin zarafetiydi.

Dikiş Makineleri

Ev tipi dikiş makineleri hayat kurtaran eşyalar arasındaydı. Annelerimiz moda dergilerini takip eder, en sevilen kumaşları alır ve dergilerinden kalıplar çıkararak elbiseler dikerdi. Günümüzde çoğu evde yer verilmeyen dikiş makineleri eskiden sıklıkla kullanılan ve ihtiyaç duyulan eşyalar arasındaydı.

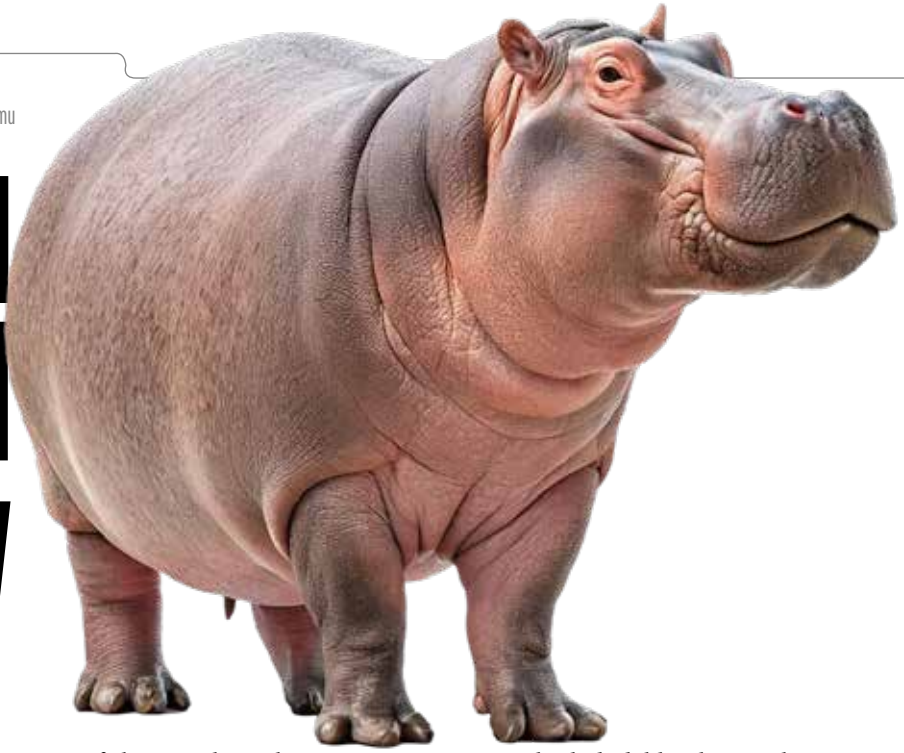
90'lı yılların ev eşyaları ailelerin özenini, estetik anlayışını ve misafirperverlik kültürünü yansıtan, dönemin yaşam biçimine ve toplumsal değerlerine ışık tutan önemli simgelerdi. O yılların ev düzeni, eşyaların kendisinden çok onların etrafında şekillenen yaşam tarzı ile anlam bulurdu. Bugün minimalist çizgilere yönelen evlerde özlem duyduğumuz şey belki de o eşyaların yüklediği samimiyet duygusudur.

Gelecek ayki yazı dizimizde 90'lı yılların samimi komşuluk ilişkilerine bakacağız. Kapı önündeki sohbetleri, mahalledeki dayanışmayı ve birbirinden haberdar olan komşuları konuşmak üzere 90'lara selamla hoşça kalın.

Ersin KAYA
İnfaz ve Koruma Memuru
Konya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

SUDAN ÇIKAN DEV

Su aygırlarının her bir detayı, hayatta kalmaları için incelikle işlenmiş harika bir sistemin parçasıdır. Büyük gövdeleri nedeniyle suyun yüzeyinde kolayca yüzemezler, nehir tabanında yürüyerek veya kendilerini tabandan iterek ilerlerler. Bu dev gövdeli su aygırlarının ağırlıkları 3000 kilograma kadar çıkabilir ve su altında 5 dakikaya kadar nefeslerini tutabilirler.

Afrika savanlarını kavuran güneş onları pek de alakadar etmiyor. Zira nehrin serin sularına kendilerini bıraktıklarında yüzeyde sadece bir çift göz ve burun deliği bırakarak koca gövdelerini suya emanet ediyorlar. Su aygırları diğer adıyla hipopotamlar, dışarıdan bakıldığında hantal bir izlenim verebilir. Oysa o devasa gövdeleri suyun altında bir bale dansçısı kadar zarif bir şekilde süzülür. Başlarının üst kısmında hizalanan gözleri, kulakları ve burun delikleri sayesinde gövdeleri suyun altındayken çevrelerini görebilir, sesleri duyabilir ve nefes alabilirler.

Su aygırlarının her bir detayı, hayatta kalmaları için incelikle işlenmiş harika bir sistemin parçasıdır. Büyük gövdeleri nedeniyle suyun yüzeyinde kolayca yüzemezler, nehir tabanında yürüyerek veya kendilerini tabandan iterek ilerlerler. Bu dev gövdeli su aygırlarının ağırlıkları 3000 kilograma kadar çıkabilir ve su altında 5 dakikaya kadar nefeslerini tutabilirler.

Gece Başlayan Ziyafet

Gündüz saatlerini güneşin kavurucu sıcağından kaçarak nehrin serin sularında geçiren sürü üyeleri, karanlık bastırdığında birer birer karaya çıkarlar. Karınlarını doyurmak uğruna her gece kilometrelerce yol kateden su aygırlarının geniş ve kaslı dudakları bir çim biçme makinesi gibi çalışır. Büyük köpek dişlerini besinleri koparmaktan çok savunma ve mücadele sırasında kullanırlar. Asıl işi yapan tamamen ot koparmak üzere şekillenmiş güçlü dudaklarıdır. Sabaha kadar yaklaşık 35-40 kilogram taze ot tüketerek ziyafet çekerler. Onların rutin gece gezmeleri doğadaki ekolojik döngünün kilit noktalarından biridir. Karada tükettikleri otlardan gelen organik maddeleri dışkılarıyla suya taşıyarak nehir ekosistemindeki besin döngüsünü etkilerler. Ancak yoğun dışkı birikimi bazı koşullarda sudaki oksijen düzeyini düşürebilir.

Şafak söküp yeniden nehre döndüklerinde ise son derece korumacı, birbirine sıkı sıkıya bağlı bir düzenle hareket ederler. Sürünün merkezinde nehrin o bölümünü sahiplenen baskın bir erkek bulunur. Etrafında ise ona eşlik eden dişiler ile sürünün neşesi olan yavrular yer alır. Anne su aygırları, yavrularına karşı akıl almaz derecede titiz bir tavır sergiler. Öyle ki minik yavrular derin sularda yorulmasın veya timsahlara hedef olmasın diye sık sık annelerinin sırtına çıkarak dinlenirler.

Su aygırları, yavrularının tehlikede olduğunu düşündükleri zaman oldukça saldırgan olabilirler. Genç

üyeler, kendi ayakları üzerinde duracak cesareti toplayana kadar sürünün güvenli duvarları arasında hayatı öğrenmeye devam eder.

Deri Zırhın Ardındaki Sakin Güç

Karada tehlike sezdiğinde saatte 30 kilometre hıza ulaşabilen bu hayvanlar muazzam bir savunma mekanizmasına sahiptir. Filleri ve gergedanları saymazsak karadaki en iri üçüncü memeli ünvanını taşıyorlar. Fıçıya benzeyen devasa gövdeyi taşıyan kısa ve kalın bacaklar nehir tabanındaki çamura batmadan yürüyebilmeleri için perdeli parmaklarla son bulur. Dışarıdan pürüzsüz görünen yaklaşık beş santimetre kalınlığındaki tüysüz deriler, yırtıcıların kolay kolay diş geçiremeyeceği kadar sağlam, doğal bir kalkan görevi görür. Asıl caydırıcı güç ise o devasa ağzının içinde saklıdır. Bir tehditle karşılaştıklarında çenelerini neredeyse 150 dereceye kadar açtıklarında ortaya çıkan manzara gerçekten ürperticidir. Hayatları boyunca uzamaya devam eden ve bazen yarım metreyi bulan köpek dişleri, ot koparmaktan ziyade bulundukları bölgeyi korumak için kullanılan kusursuz silahlardır. Ortalama 50 yıl süren ömürleri boyunca doğanın çetin şartlarına hiç zorlanmadan meydan okumaya devam ederler.

Tıbba ve Teknolojiye İlham Veren Kızıl Ter

Bilim insanları su aygırlarının derisinden salgılanan kırmızımsı sıvı karşısında uzun süre şaşkınlık yaşadı. Bu sıvı önceleri kan damlacıkları sanılıyordu. Yapılan derinlemesine incelemeler salgının aslında doğal bir güneş kremi ve güçlü bir antibiyotik olduğunu ortaya çıkardı. Salgıladığı bu kırmızı katmanın su aygırını hem ultraviyole ışınlardan hem de kirli sulardaki enfeksiyonlardan koruduğu anlaşıldı.

Günümüzde araştırmacılar bilim ışığında bu salgının benzerinin yapay olarak üretilebilmesi için çalışmalarını sürdürüyor. Buradan ilhamla insan cilt yapısına uygun, tamamen doğal içerikli yeni nesil güneş kremleri ve enfeksiyon önleyici ilaçlar geliştiriliyor. Doğadaki kusursuz işleyiş, modern farmakolojiye ve tıp dünyasına yepyeni ufuklar açmaya devam ediyor.

Hayri TURHAL •
İnfaz ve Koruma Memuru
Marmara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

KAHRAMANMARAŞ BAŞKONUŞ YAYLASI

Kahramanmaraş'ın Başkonuş Yaylasına giderken şehirden uzaklaştıkça değişimin başladığını fark etmemek imkânsız. Rakım arttıkça hava serinliyor, ağaçlar sıklaşıyor. Bir süre sonra etrafınızda yalnızca orman ile dağın sadeliği kalıyor. Şehirdeyken çok uzaktan baktığınız yeşil manzaranın içine dalıyorsunuz.

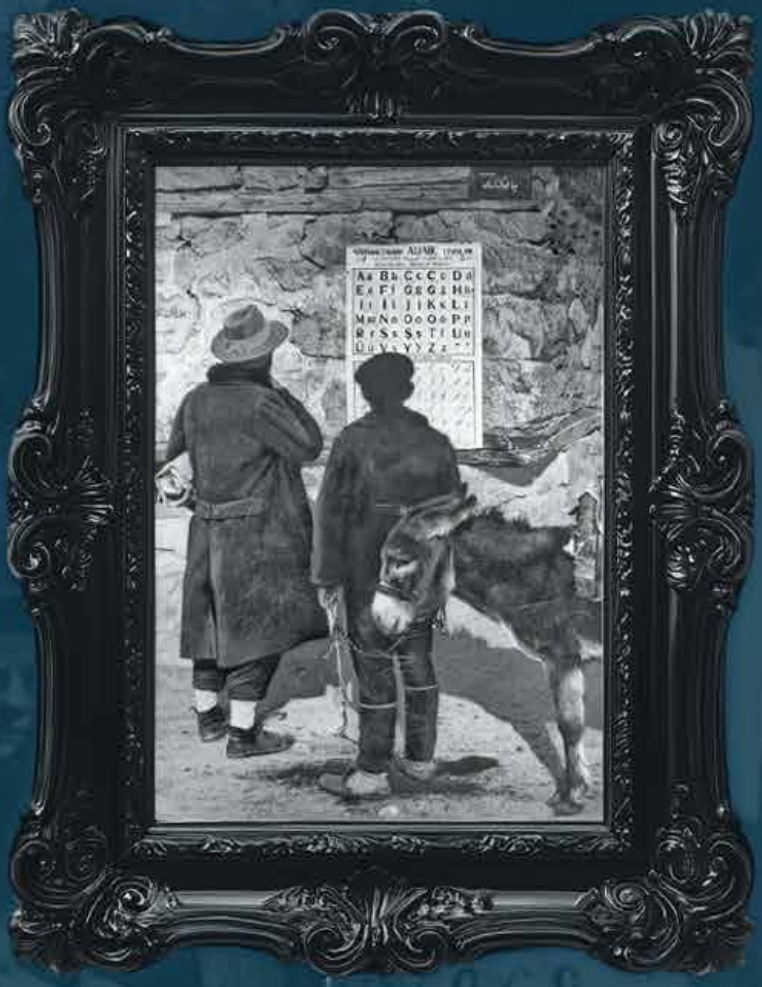
Peki, yaylaya geldiğinizde neler yapabilirsiniz?

Yaklaşık 1300 metre rakımdaki Başkonuş'a vardığınızda ilk yapacağınız şey etrafa bakmak olacaktır. Burada yürümek, etrafı seyretmek ve fotoğraf çekmek için bolca zaman ayırmanız gerekiyor.

Başkonuş'un zenginliği ağaçlardan geliyor. Köknar, sedir, meşe ve ardıçların arasında yürürken ışığın sürekli değiştiğini fark ediyorsunuz. Birkaç adım önce güneşin altında yürürken birkaç adım sonra ağaçların gölgesine giriyorsunuz. Fotoğraf makinesini her gördüğünüz manzarada kaldırmak isteyeceksiniz. Bazen tek bir ağacın gövdesi bazen yere düşen ışık bazen de yürüyen bir insan kadraja giriyor.

Yaylada sadece manzara etkili değil. Başkonuş'ta geyiklerin de önemli bir yeri var. 1987 yılında burada geyik üretme çiftliği kurulmuş. Daha sonraki yıllarda yetiştirilen geyikler doğaya bırakılmış ve bu geyikler bölgedeki doğal yaşamın bir parçası hâline gelmiş. Ormanda yürürken insan ister istemez tedirgin oluyor ve etrafına daha dikkatli bakıyor. Uzaklardan gelen bir ses, hareket eden bir dal ya da yaprakların arasındaki küçük bir kıpırtı hemen ilgi çekiyor. Böyle bir durumda durup bir süre bekleyiniz. Belki birkaç metre ileride karşınıza bir geyik çıkacaktır. Bir süre yürüdükten sonra oturup çevreyi izlediğinizde etrafta çay içenleri, sohbet edenleri, ata binenleri, ATV turu yapanları görecek, çocukların seslerini ve ağaçların arasından gelen rüzgârın uğultusunu duyacaksınız. Çimlerin üzerine düşen ağaç gölgesi, büyükçe bir çayırlıkta yürüyen kazlar, dinlenmek için ağacın gölgesine oturmuş biri ya da yanınızdan geçip giden bir aile… Yaylanın günlük hayatı böyle tamamlanıyor.

Gün sonunda dönüş yoluna geçtiğinizde fotoğraf makinenizde onlarca kare birikmiş olacaktır. Aklınızda büyük manzaraların yanı sıra küçük ayrıntılar ve ormanda geçirdiğiniz zaman kalacaktır. Ağaçların arasından süzülen ışık, serin bir esinti, dağların arkasında yükselen muhteşem bulut manzaraları ve bolca oksijen. Belki de Başkonuş'u güzel yapan en önemli şey, insanı şehirden biraz uzaklaştırıp nefes alabileceği muhteşem bir manzara sunması.

1 Kasım 1928

Yeni Türk Harflerinin Kabulü

DEĞER

Şehrin DEĞERleri

Anıtkabir, Ankara'da Mustafa Kemal Atatürk'ün anıt mezarının bulunduğu önemli bir tarihî ve kültürel yapıdır. Mimarları Emin Onat ve Orhan Arda olan Anıtkabir'in inşasına 1944'te başlanmış ve 1953'te tamamlanmıştır.

Kompleks; Aslanlı Yol, Tören Meydanı, Şeref Holü, anıt kuleleri, Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi gibi bölümlerden oluşur. Barış Parkı ile çevrili olan Anıtkabir, Neoklasik mimari özellikleri ve Anadolu medeniyetlerinden taşıdığı izlerle dikkat çeker.

Atatürk'ün naaşı 10 Kasım 1953'te Anıtkabir'e nakledilmiştir. Günümüzde millî bayramlar ve 10 Kasım Atatürk'ü Anma Günü başta olmak üzere önemli törenlere ev sahipliği yapan Anıtkabir, Türkiye'nin en önemli simgelerinden biridir.

Anıtkabir

DEĞER

ISSN 2687-3656
9 772687 365604